

**ΤΡΟΠΟΙ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΩΝ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ**

Η εργασία αυτή υποβάλλεται για τη μερική κάλυψη των απαιτήσεων
με στόχο την απόκτηση του διπλώματος

«ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ & ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ»

από το

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΠΛΑΤΗ ΙΩΑΝΝΑ

ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

2008

ΔΗΛΩΣΗ

Η εργασία αυτή είναι πρωτότυπη και εκπονήθηκε, αποκλειστικά και μόνο, για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Τίτλου Σπουδών στην «Οικονομική & Επιχειρησιακή Στρατηγική» του Τμήματος Οικονομικής Επιστήμης του Πανεπιστημίου Πειραιώς.

Η Δηλούσα,

Ιωάννα Δ. Πλατή

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία μελετά τους διαθέσιμους τρόπους χρηματοδότησης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων που υπάρχουν αυτή τη στιγμή καθώς επίσης και κατά πόσο όσοι έχουν αναπτύξει ή επιθυμούν να αναπτύξουν επιχειρηματική δράση είναι ενημερωμένοι για την ύπαρξη των πηγών αυτών. Στόχος αυτής είναι η παρουσίαση της υπάρχουσας κατάστασης στο χώρο των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και των νέων ευκαιριών που δίνονται για ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας μέσω νέων μηχανισμών χρηματοδότησης αυτών.

Εύκολα μπορεί να διαπιστώσει κανείς ότι τα τελευταία χρόνια οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις έχουν βρεθεί στο επίκεντρο πολλών συζητήσεων τόσο σε Ευρωπαϊκό αλλά και σε Εθνικό Επίπεδο και οι τελευταίες εξελίξεις προσανατολίζονται προς την ενίσχυση αυτών. Η εργασία αυτή θα προσπαθήσει να συγκεντρώσει τα κυριότερα σημεία όλων των τελευταίων εξελίξεων και ρυθμίσεων που έχουν γίνει, να παρουσιάσει το προφίλ των επιχειρήσεων αυτών και να ερευνήσει, κατά πόσο οι εξελίξεις αυτές θα επηρεάσουν θετικά ή αρνητικά την πορεία τους και κατά πόσο η ελληνική αγορά είναι προετοιμασμένη να δεχθεί και να χρησιμοποιήσει τα εργαλεία ενίσχυσης που της παρέχονται.

Για την εκπλήρωση του παραπάνω στόχου η εργασία χωρίζεται νοηματικά σε τρία μέρη. Στο πρώτο, που πραγματεύεται εισαγωγικές έννοιες όπως είναι ο ορισμός των Μικρομεσαίων επιχειρήσεων, το προφίλ αυτών, η υφιστάμενη κατάσταση των ΜΜΕ σε Ευρωπαϊκό αλλά και Εθνικό επίπεδο και η προετοιμασία για την επιχειρηματική εκκίνηση. Στο δεύτερο μέρος, που αναλύονται οι μορφές και οι πηγές χρηματοδότησης των επιχειρήσεων. Ενδεικτικά μερικές από αυτές που θα πραγματευθούμε είναι η

Χρηματοδοτική Μίσθωση (Leasing), οι Εταιρίες Κεφαλαίου Επιχειρηματικών Συμμετοχών (Venture Capital), το Ταμείο Εγγυοδοσίας Μικρών και Πολύ Μικρών Επιχειρήσεων (ΤΕΜΠΜΕ), και τα Κοινοτικά Προγράμματα Στήριξης. Τέλος, στο τρίτο και πιο ουσιώδες μέρος, όντας το βασικό θέμα της εργασίας, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της δειγματοληπτικής έρευνας που πραγματοποιήθηκε με σκοπό τη διερεύνηση, από τη μια του κατά πόσο οι επιχειρηματίες ή όσοι θέλουν να αναπτύξουν επιχειρηματική δράση είναι ενημερωμένοι και πρόθυμοι να χρησιμοποιήσουν τα χρηματοδοτικά εργαλεία ενίσχυσης που τους παρέχονται, και από την άλλη του κατά πόσο είναι εύκολη η πρόσβαση σε αυτά.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Σε αυτό το σημείο θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες μου προς όλους όσους συνέβαλαν άμεσα ή έμμεσα στην συγγραφή αυτής της διπλωματικής εργασίας. Αρχικά, θα ήθελα να ευχαριστήσω την επιβλέπουσα καθηγήτρια, κα Ειρήνη Φαφαλιού, για την ευκαιρία που μου έδωσε να μελετήσω το συγκεκριμένο θέμα και για όλες τις συμβουλές και υποδείξεις της καθ' όλη τη διάρκεια συγγραφής της διπλωματικής μου εργασίας. Επίσης, είμαι ιδιαίτερα ευγνώμων σε όλους όσους συμμετείχαν στην έρευνα που διεξήγαγα, και τους ευχαριστώ θερμά, γιατί η συμβολή τους στην εκπόνηση της διπλωματικής μου εργασίας ήταν πολύτιμη. Τέλος, ευχαριστώ την οικογένεια μου για την αμέριστη στήριξη όλα αυτά τα χρόνια.

Σκέφτεσαι να ξεκινήσεις τη δική σου επιχείρηση;

Έχεις ακούσει για το διαμεσολαβητικό ρόλο του TEMΠΙΜΕ;

Έχεις βάσιμο λόγο να είσαι σίγουρος ότι θα πάρεις το δάνειο που πρόκειται να ζητήσεις και γνωρίζεις τους μηχανισμούς αξιολόγησης των αιτημάτων που χρησιμοποιούνται;

Γνωρίζεις τις άλλες πηγές χρηματοδότησης που υπάρχουν;

Για να δημιουργήσει κανείς δική του επιχείρηση και να αναπτύξει τη δραστηριότητά της χρειάζεται κατάλληλη χρηματοδότηση. Μολονότι στις περισσότερες περιπτώσεις οι επιχειρηματίες βρίσκουν τους πρώτους επενδυτές τους ανάμεσα στα μέλη της οικογένειάς τους ή στους φίλους τους, συχνά αναγκάζονται να προσφύγουν σε άλλες πηγές άντλησης κεφαλαίων. Η πρόσβαση σε κατάλληλη χρηματοδότηση, εντούτοις, αποδεικνύεται συχνά δύσκολη, ιδίως για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ), διότι οι χρηματοπιστωτικοί παράγοντες αρνούνται να αναλάβουν τον κίνδυνο που είναι εγγενής σε αυτές.

Αυτά είναι μερικά από τα θέματα που θα μας απασχολήσουν στην συγκεκριμένη εργασία.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ**ΜΕΡΟΣ Α'
ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ**

Εισαγωγή	11
1. ΛΟΓΟΙ ΜΕΛΕΤΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΜΜΕ	12
1.1 <i>Μεθοδολογία</i>	13
2. ΟΡΙΣΜΟΣ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ (ΜΜΕ)	14
3. ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΜΜΕ	17
3.1 <i>Πλεονεκτήματα και Μειονεκτήματα ΜΜΕ</i>	18
3.2 <i>Οι ΜΜΕ σε Ε.Ε. και Ελλάδα και ο Προβληματισμός για το Μέλλον</i>	20
3.3 <i>Ευρωπαϊκός Χάρτης Μικρών Επιχειρήσεων</i>	23
4. ΟΙ ΜΜΕ ΣΕ ΔΙΕΘΝΕΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ	26
4.1 <i>Δυνατότητα Πρόσβασης ΜΜΕ στο Κεφάλαιο</i>	26
4.2 <i>Ευκολία / Δυσκολία Έναρξης Επιχειρηματικής Δράσης</i>	27
4.3 <i>Τα Εμπόδια Επιχειρηματικής Δραστηριότητας που Αντιμετωπίζουν</i>	28
4.4 <i>Ο Νόμος "Small Business Act" από την ΕΕ</i>	30
4.5 <i>Ευρωπαϊκή Ιδιωτική Εταιρεία</i>	33
5. ΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	36
5.1 <i>Η Υφιστάμενη Κατάσταση των ΜΜΕ στην Ελλάδα</i>	36
5.2 <i>Αυτοαπασχόληση και ΜΜΕ στην Ελλάδα</i>	38
5.3 <i>Μορφές Χρηματοδότησης που Προτιμούν οι ΜΜΕ</i>	39
5.4 <i>Η Συμβολή των Χρηματοδοτικών Ενισχύσεων στις ΜΜΕ</i>	42
5.5 <i>Η Χρηματοδοτική Υποστήριξη των Επιχειρήσεων</i>	44
6. ΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΚΑΙ Η ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ	47
6.1 <i>Χρηματοδότηση Επιχειρηματικής Δραστηριότητας-Προαπαιτήσεις</i>	47
6.2 <i>Πλεονεκτήματα Σύνταξης Επιχειρηματικού Σχεδίου</i>	48

ΜΕΡΟΣ Β'
ΤΡΟΠΟΙ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΜΜΕ

Εισαγωγή	49
1. ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ.....	50
2. ΔΑΝΕΙΑΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ.....	50
2.1 Τράπεζα και ΜΜΕ.....	54
2.2 Βασιλεία II και Χρηματοδότηση ΜΜΕ.....	57
2.3 Μηχανισμοί Αξιολόγησης Αιτημάτων Χρηματοδότησης ΜΜΕ	59
2.4 Η Συγκριτική Ποιότητα των Συνθηκών Χρηματοδότησης	61
2.5 Ταμείο Εγγυοδοσίας Μικρών & Πολύ Μικρών Επιχειρήσεων	63
2.6 Απολογισμός ΤΕΜΠΜΕ για το έτος 2007.....	66
2.7 Χρηματοδοτική Μίσθωση (Leasing).....	68
2.8 Πρακτόρευση Απαιτήσεων (Factoring).....	71
3. ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΜΕ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ	73
3.1 Κεφάλαια Επιχειρηματικών Συμμετοχών (Venture Capital)	73
3.2 Τα Κριτήρια Επένδυσης των Εταιρειών Venture Capital.....	77
3.3 Η Χρήση Κεφαλαίων Venture Capital.....	78
3.4 Επιχειρηματικοί Άγγελοι (Business Angels).....	79
3.5 Οι Άτυποι Επενδυτές στην Ελλάδα.....	82
3.6 Θερμοκοιτίδες Επιχειρηματικότητας (Business Incubators).....	84
3.7 Τεχνολογικά Πάρκα (Technology Parks)	86
3.8 Νέα Χρηματιστηριακή Αγορά (NE.X.A.)	87
4. ΕΥΡΩΠΑΪΚΑ / ΕΘΝΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ.....	90
4.1 Ιστορική Αναδρομή Χρηματοδότησης με Κοινοτικά Κονδύλια	90
4.2 Γ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης και ΜΜΕ.....	92
4.2.1 Πρόγραμμα Υποστήριξης της Νεανικής Επιχειρηματικότητας.....	93
4.2.2 Προγράμματα Ενίσχυσης της Γυναικείας Επιχειρηματικότητας.....	94
4.3 Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ).....	96
4.3.1 Ορισμός Τραπεζών σε Κέντρα «One Stop Shop»	99
4.4 Αναπτυξιακός Νόμος 3299/2004	100
4.5 Νέοι Χρηματοδοτικοί Μηχανισμοί (2007-2013).....	104
4.5.1 Κοινοί Ευρωπαϊκοί Πόροι για Πολύ Μικρές και Μεσαίες Επιχειρήσεις (JEREMIE).....	104
4.5.2 Κοινοί Ευρωπαϊκοί Πόροι για Αειφόρες Επενδύσεις στα Αστικά Κέντρα (JESSICA).....	107
4.5.3 Κρατικές ενισχύσεις προς ΜΜΕ χωρίς κοινοποίηση στην Επιτροπή	107

5. ΆΛΛΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	108
5.1 <i>ΕΟΜΜΕΧ και ΜΜΕ.....</i>	<i>108</i>
5.2 <i>Δομές Στήριξης ΜΜΕ και Ανάγκη Ομαδοποίησης αυτών.....</i>	<i>109</i>
ΜΕΡΟΣ Γ΄	
ΕΡΕΥΝΑ ΠΕΔΙΟΥ	
1. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΈΡΕΥΝΑΣ	111
1.1 <i>Διάρθρωση Επιχειρήσεων στα Ανατολικά Προάστια Αττικής.....</i>	<i>113</i>
2. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ (ΔΕΙΓΜΑ 51 ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ).....	113
2.1 <i>Πηγές άντλησης Απαιτούμενων Κεφαλαίων</i>	<i>115</i>
2.2 <i>Γνώση άλλων πηγών Χρηματοδότησης.....</i>	<i>118</i>
2.3 <i>Άντληση πληροφοριών σχετικά με τους τρόπους Χρηματοδότησης.....</i>	<i>119</i>
2.4 <i>Υποβολή πρότασης χρηματοδότησης από Εθνικά Προγράμματα Στήριξης.....</i>	<i>120</i>
2.5 <i>Δυσκολίες κατά τα πρώτα χρόνια εκκίνησης επιχειρηματικής δραστηριότητας....</i>	<i>121</i>
2.6 <i>Η πρόσβαση στην Χρηματοδότηση σήμερα σύμφωνα με τις επιχειρήσεις</i>	<i>124</i>
2.7 <i>Η γνώση της λειτουργίας του ΤΕΜΠΜΕ.....</i>	<i>125</i>
2.8 <i>Βελτίωση αντικινήτρων ανάπτυξης Επιχειρηματικής Δραστηριότητας</i>	<i>126</i>
3. ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	128
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ	131
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1	131
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2	134
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	137

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΑΕΠ:	Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν
ΓΣΕΒΕΕ:	Γενική Συνομοσπονδία Επαγγελματιών Βιοτεχνών Εμπόρων Ελλάδας
ΕΕ:	Ευρωπαϊκή Ένωση – Ευρωπαϊκή Επιτροπή
ΕΙΕ:	Ευρωπαϊκή Ιδιωτική Εταιρεία
ΕΟΜΜΕΧ:	Ελληνικός Οργανισμός Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων και Χειροτεχνίας
ΕΠ:	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
ΕΠΑΝ:	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανταγωνιστικότητα
ΕΣΑΑ:	Εθνικό Συμβούλιο Ανταγωνιστικότητας και Ανάπτυξης
ΕΣΠΑ:	Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς
ΕΣΥΕ:	Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος
ΙΟΒΕ:	Ίδρυμα Οικονομικών & Βιομηχανικών Ερευνών
ΚΕΔΥ:	Κεντρική Δομή Υποστήριξη
ΚΕΤΑ:	Κέντρο Επιχειρηματικής και Τεχνολογικής Ανάπτυξης
ΚΠΣ:	Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης
Κ.Υ.Ε:	Κέντρα Υποδοχής Επενδυτών
ΜΜΕ:	Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις
ΝΕ.Χ.Α.:	Νέα Χρηματιστηριακή Αγορά
ΠΜΕ:	Πολύ Μικρές Επιχειρήσεις
ΤΕΜΠΜΕ:	Ταμείο Εγγυοδοσίας Μικρών και Πολύ Μικρών Επιχειρήσεων
ΥΠΑΝ:	Υπουργείο Ανάπτυξης
ΥΠΟΙΟ:	Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών
CAI:	Capital Access Index
GEM:	Global Entrepreneurship Monitor
JEREMIE:	Joint European Resources for Micro-to-Medium Enterprises

ΜΕΡΟΣ Α΄

ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ

Εισαγωγή

Είναι αλήθεια ότι λίγα χρόνια πριν οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις σίγουρα δεν αποτελούσαν το κέντρο ενδιαφέροντος των τραπεζών, των περιφερειών, των υποστηρικτικών και διαχειριστικών φορέων. Απεναντίας, τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μια στροφή και μάλιστα αρκετά μεγάλη όλων των ενδιαφερομένων στις μικρού μεγέθους επιχειρήσεις. Δικαιολογημένα, γιατί τα στατιστικά στοιχεία καταγράφουν ότι οι περισσότερες επιχειρήσεις στη χώρα μας είναι μικρομεσαίες.

Η μικρομεσαία επιχείρηση είναι αυτή που στηρίζει τον παραγωγικό ιστό, όχι μόνο της εθνικής αλλά και της ευρωπαϊκής οικονομίας. Είναι χαρακτηριστικό ότι σήμερα στην Ευρωπαϊκή Ένωση λειτουργούν περίπου 23 εκατομμύρια μικρομεσαίες επιχειρήσεις, που αντιστοιχούν σχεδόν στο 99% του συνόλου των επιχειρήσεων και προσφέρουν εργασία σε περισσότερους από 70 εκατομμύρια ανθρώπους. Μόνο στην Ελλάδα δραστηριοποιούνται περίπου 800.000 μικρομεσαίες επιχειρήσεις, οι οποίες παράγουν τα δύο τρίτα των θέσεων εργασίας στον ιδιωτικό τομέα.

Για τη χώρα μας¹ η στήριξη της μικρομεσαίας επιχείρησης αποτελεί ζήτημα προτεραιότητας, στο πλαίσιο της προσπάθειας για την οικοδόμηση μιας ανταγωνιστικής και βιώσιμης οικονομίας. Τα τελευταία χρόνια, μέσα από συγκεκριμένες πολιτικές και δράσεις, βελτιώθηκε αισθητά το θεσμικό πλαίσιο

¹ Πατσουράτης Β., Φραγκούλη Ζ., *Βιομηχανική Οργάνωση και Πολιτική*, εκδόσεις Μπένου, Αθήνα 2003. σελ. 196-200.

λειτουργίας και ενισχύθηκε η ανταγωνιστικότητα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Έχουν γίνει αρκετά όμως αυτά που πρέπει να γίνουν είναι πολύ περισσότερα.

1. ΛΟΓΟΙ ΜΕΛΕΤΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΜΜΕ

Τον τελευταίο καιρό συχνά βλέπουμε να γίνεται λόγος στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης και να αποτελεί θέμα έντονου προβληματισμού των κρατικών φορέων, αλλά και των Τραπεζών, το θέμα της χρηματοδότησης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Η χρηματοδότηση της μικρομεσαίας επιχείρησης αποτελεί μια από τις σημαντικότερες παραμέτρους λειτουργίας της, αν όχι τη σημαντικότερη. Η ανάπτυξη της οικονομίας παράλληλα με την εκρηκτική τεχνολογική ανάπτυξη των τελευταίων δεκαετιών εκφράστηκε ιδιαίτερα στον χρηματοπιστωτικό τομέα. Η απελευθέρωση της χρηματοπιστωτικής αγοράς και η άμεση ενσωμάτωση της τεχνολογικής ανάπτυξης επέτρεψε την πληθώρα χρηματοδοτικών εναλλακτικών λύσεων για τις επιχειρήσεις και τους καταναλωτές.

Οι χρηματοδοτικές λύσεις προέρχονται τόσο από τους νέους, για την Ελλάδα, χρηματοπιστωτικούς θεσμούς όσο και από τις τράπεζες με την πληθώρα των χρηματοδοτικών εργαλείων που προσφέρουν τα τελευταία έτη, επηρεασμένες από τον έντονο ανταγωνισμό στην τραπεζική αγορά. Η γνώση των εναλλακτικών λύσεων αποτελεί ακρογωνιαίο λίθο στην αναζήτηση χρηματοδότησης της μικρομεσαίας επιχείρησης. Η αναζήτηση αυτή θα πρέπει να γίνεται σε όσο το δυνατόν μεγαλύτερο κύκλο χρηματοπιστωτικών θεσμών με στόχο την εξεύρεση της ιδανικότερης χρηματοδότησης.

Υπάρχει όμως επαρκής ενημέρωση των άμεσα ενδιαφερομένων για τα εργαλεία αυτά και τη χρήση τους; Είναι η πρόσβαση στη χρηματοδότηση σχετικά εύκολη; Και αν ναι, τελικά η γραφειοκρατία αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα για τη χρήση της από τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις; Στα ερωτήματα αυτά θα προσπαθήσουμε να δώσουμε απαντήσεις στο Γ' Μέρος της παρούσας εργασίας μέσα από μια δειγματοληπτική έρευνα που εκπονήθηκε για συγκεκριμένη περιοχή σε τυχαίο δείγμα μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Στο πλαίσιο αυτό, παρουσιάζονται αρχικά στο Β' Μέρος όλοι οι πιθανοί τρόποι εύρεσης χρηματοδότησης εκκίνησης αλλά και ανάπτυξης μιας επιχειρηματικής δράσης.

1.1 Μεθοδολογία

Η μεθοδολογία εκπόνησης της εργασίας που ακολουθήθηκε είναι η εξής:

Στο Α' και Β' Μέρος, **έρευνα γραφείου** για την ανεύρεση δευτερογενών πηγών πληροφόρησης. Ενώ στο Γ' Μέρος, έχουμε **ποσοτική έρευνα** σε αντιπροσωπευτικό δείγμα εκπροσώπων **51 μικρομεσαίων επιχειρήσεων** που εδρεύουν στα Ανατολικά Προάστια Αττικής.

Η επιλογή της συγκεκριμένης μεθοδολογίας έγινε με βάση το πλάνο σχεδίασης της συγκεκριμένης εργασίας. Σύμφωνα με αυτό, το Α' και Β' Μέρος της εργασίας αφιερώθηκε στην θεωρητική προσέγγιση του θέματος, καθώς επίσης έγινε και αναφορά σε μελέτες που έχουν εκπονηθεί πάνω στο θέμα αυτό. Ενώ στο Γ' Μέρος παρουσιάζονται τα αποτελέσματα του ερευνητικού μέρους της εργασίας που έγινε με τη μέθοδο της τυχαίας δειγματοληψίας.

2. ΟΡΙΣΜΟΣ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ (ΜΜΕ)

Η Σύσταση της Επιτροπής, της 3ης Απριλίου 1996 (96/280/ΕΚ), αφορά τον ορισμό των ΜΜΕ στις κοινοτικές πολιτικές που εφαρμόζονται μέσα στην Κοινότητα και τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο και απευθύνεται στα κράτη μέλη, την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων. Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, οι ανωτέρω θα πρέπει να συμμορφώνονται, με τις διατάξεις και τα ανώτατα όρια που καθορίζονται για τον κύκλο εργασιών και το συνολικό ισολογισμό, όταν πρόκειται για προγράμματα που απευθύνονται σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις².

Ο ορισμός αυτός, ο οποίος ίσχυε μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2004, τροποποιήθηκε προκειμένου να συνάδει με τις εξελίξεις τόσο στον πληθωρισμό όσο και στην αύξηση της παραγωγικότητας μετά το 1996. Η Επιτροπή ενέκρινε στις 6 Μαΐου 2003 (2003/361/ΕΚ), έναν νέο ορισμό των μικρών και μικρομεσαίων επιχειρήσεων³ που θα αντικαθιστούσε τον προηγούμενο.

Ο νέος ορισμός διατηρεί τις διάφορες κατατάξεις αριθμού προσωπικού που επιτρέπουν τον καθορισμό των κατηγοριών των μικρών και μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Προβλέπει ωστόσο, μια ουσιαστική αύξηση των χρηματοοικονομικών ανωτάτων ορίων (κύκλος εργασιών και σύνολο ισολογισμού), που προκύπτει συγκεκριμένα από τον πληθωρισμό και την ανάπτυξη της παραγωγικότητας από το 1996, ημερομηνία του πρώτου κοινοτικού ορισμού των ΜΜΕ. Τα διάφορα μέτρα αποσκοπούν στην διαφύλαξη της πρόσβασης των αληθινών ΜΜΕ (χωρίς την οικονομική ισχύ των

² Σε ορισμένες περιπτώσεις και μόνο, εκτός των τομέων στους οποίους ισχύουν οι διάφοροι κανόνες περί κρατικών ενισχύσεων, μπορούν να καθορίζουν οι ίδιοι τα κατώτερα όρια και να επιλέγουν την εφαρμογή μόνο του κριτηρίου του αριθμού των εργαζομένων.

³ Πηγή: Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης αριθ. L 124 της 20/05/03 σ. 36-41

μεγάλων ομίλων) στους εθνικούς μηχανισμούς και στα ευρωπαϊκά προγράμματα υποστήριξης των ΜΜΕ. Για να καταστεί λοιπόν δυνατή η άνετη μετάβαση σε κοινοτικό και εθνικό επίπεδο, ο ορισμός αυτός ξεκίνησε να **χρησιμοποιείται από την 1η Ιανουαρίου 2005.**

Σύμφωνα με τη Σύσταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, της 6ης Μαΐου 2003 (2003/361/ΕΚ), *επιχείρηση* θεωρείται κάθε μονάδα, ανεξάρτητα από τη νομική της μορφή, που ασκεί οικονομική δραστηριότητα. Επομένως, οι μονάδες που ασκούν βιοτεχνική ή άλλη δραστηριότητα, ατομικά ή οικογενειακά, οι προσωπικές εταιρείες αλλά και οι ενώσεις προσώπων που ασκούν τακτικά μια οικονομική δραστηριότητα νοούνται ως επιχειρήσεις.

Ως **μικρομεσαίες επιχειρήσεις**, στο εξής «ΜΜΕ», ορίζονται οι επιχειρήσεις οι οποίες:

- απασχολούν λιγότερους από 250 εργαζομένους
- έχουν ετήσιο κύκλο εργασιών που δεν υπερβαίνει τα 50 εκατ. €, ή έχουν ετήσιο συνολικό ισολογισμό που δεν υπερβαίνει τα 43 εκατ. €
- και πληρούν το κριτήριο ανεξαρτησίας⁴.

Ειδικότερα ορίζονται ως,

- *μεσαίες επιχειρήσεις*, οι επιχειρήσεις που απασχολούν από 50 έως 249 άτομα και έχουν είτε ένα ετήσιο κύκλο εργασιών που δεν υπερβαίνει τα 50 εκ. €, ή ένα ετήσιο σύνολο ισολογισμού μικρότερο από 43 εκ. €
- *μικρές επιχειρήσεις*, αυτές που απασχολούν από 10 έως 49 άτομα και έχουν ένα ετήσιο κύκλο εργασιών ή σύνολο ισολογισμού που δεν ξεπερνά τα 10 εκ. €
- *πολύ μικρές επιχειρήσεις*, οι επιχειρήσεις οι οποίες απασχολούν λιγότερα από 10 άτομα και έχουν ένα ετήσιο κύκλο εργασιών ή σύνολο ισολογισμού έως 2 εκατ. €.

⁴ Μια επιχείρηση δεν θα πρέπει να ανήκει, κατά ποσοστό 25% ή περισσότερο του κεφαλαίου ή των δικαιωμάτων ψήφου, σε μία άλλη επιχείρηση ή, από κοινού, σε περισσότερες επιχειρήσεις, οι οποίες δεν ανταποκρίνονται στους ορισμούς της ΜΜΕ ή της μικρής επιχείρησης (ανάλογα με την περίπτωση).

Συνοπτικά, η διάκριση μεταξύ πολύ μικρών, μικρών και μεσαίου μεγέθους επιχειρήσεων εμφανίζεται στον **Πίνακα 1**:

ΠΙΝΑΚΑΣ 1			
Κατηγορία Επιχειρήσεων	Αριθμός εργαζομένων (αμετάβλητος)	Κύκλος εργασιών	Συνολικός ισολογισμός
Μεσαίες	50-249	< 50 εκατ. €	< 43 εκατ. €
Μικρές	10-49	< 10 εκατ. €	< 10 εκατ. €
Πολύ μικρές	1-9	< 2 εκατ. €	< 2 εκατ. €

Ο ορισμός των ΜΜΕ διακρίνει 3 τύπους επιχειρήσεων (ανεξάρτητη επιχείρηση, συνεργαζόμενη, και συνδεδεμένη με άλλες επιχειρήσεις) συναρτήσει του τύπου σχέσης που αυτές διατηρούν με άλλες επιχειρήσεις όσον αφορά τη συμμετοχή στο κεφάλαιο, το δικαίωμα ψήφου ή το δικαίωμα άσκησης κυρίαρχης επιλογής.

Ο μέγιστος αριθμός απασχολούμενων ατόμων αντιστοιχεί στον αριθμό ετήσιων μονάδων εργασίας (ΕΜΕ), δηλαδή στον αριθμό εργαζομένων πλήρους απασχόλησης που εργάστηκαν επί ένα έτος. Οι εργαζόμενοι μερικής απασχόλησης και τα άτομα που εργάζονται σε εποχική βάση αντιστοιχούν σε κλάσματα ΕΜΕ.

Μια επιχείρηση αποκτά ή χάνει το καθεστώς ΜΜΕ όταν επί **δύο διαδοχικά οικονομικά έτη**, κατά την τελική ημερομηνία κατάρτισης του ισολογισμού, βρίσκεται κάτω ή πάνω από τα όρια τα σχετικά με τον αριθμό εργαζομένων ή τα προαναφερθέντα χρηματοοικονομικά όρια, αντίστοιχα.

3. ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΜΜΕ

Σε μελέτη⁵ που εκπονήθηκε στο πλαίσιο συνεργασίας της ICAP με το Εργαστήριο Συστημάτων Χρηματοοικονομικής Διοίκησης του Πολυτεχνείου Κρήτης, σε δείγμα ελληνικών μεταποιητικών ΜΜΕ και μεγάλων επιχειρήσεων, διαπιστώθηκαν τα βασικά χαρακτηριστικά του χρηματοοικονομικού προφίλ των ελληνικών ΜΜΕ και οι διαφορές τους προς τις μεγάλες επιχειρήσεις.

Σύμφωνα με τα συμπεράσματα της ανάλυσης αυτής, το μεγαλύτερο ποσοστό των ΜΜΕ είναι δυναμικές επιχειρήσεις. Οι περισσότερες χαρακτηρίζονται από ικανοποιητική ρευστότητα η οποία στην πλειονότητα των επιχειρήσεων οφείλεται στον υψηλό χρόνο ανακύκλωσης των αποθεμάτων τους. Η κεφαλαιακή σύνθεση υποδηλώνει χαμηλό μακροπρόθεσμο δανεισμό και υψηλή επιβάρυνση με βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις (τραπεζικά δάνεια και πιστώσεις προμηθευτών).

Το αποτέλεσμα αυτό συμφωνεί με τη συμπεριφορά των ΜΜΕ διεθνώς και οφείλεται:

- α) στη δυσκολία πρόσβασης των ΜΜΕ σε τραπεζικό δανεισμό
- β) στο απαγορευτικά υψηλό κόστος έκδοσης μετοχών μικρής κεφαλαιοποίησης και
- γ) στο ιδιοκτησιακό καθεστώς των ΜΜΕ. Οι χρηματοοικονομικά δυναμικές ΜΜΕ χαρακτηρίζονται επίσης από μικρό χρόνο ανακύκλωσης αποθεμάτων.

Σε σύγκριση με τις μεγάλες επιχειρήσεις του μεταποιητικού τομέα στην Ελλάδα, οι ΜΜΕ εμφανίζουν χαμηλότερη ρευστότητα, χαμηλότερη αποδοτικότητα, χαμηλότερη δανειακή επιβάρυνση και χαμηλότερο μακροπρόθεσμο δανεισμό. Διαθέτουν όμως υψηλότερο βραχυπρόθεσμο δανεισμό έναντι των μεγάλων επιχειρήσεων, λόγω

⁵ Μελέτη Αξιολόγησης των Χρηματοοικονομικών Επιδόσεων των ΜΜΕ επιχειρήσεων, ICAP σε συνεργασία με το Εργαστήριο Συστημάτων Χρηματοοικονομικής Διοίκησης του Πολυτεχνείου Κρήτης, 1999-2002, πηγή: www.icap.gr

αδυναμίας πρόσβασης σε άλλες πηγές χρηματοδότησης αλλά και ελλειπούς εκπαίδευσης και ενημέρωσης σχετικά με εναλλακτικές μορφές χρηματοδότησης. Σύμφωνα με τη διεθνή βιβλιογραφία, η ίδια χρηματοοικονομική συμπεριφορά χαρακτηρίζει τις ΜΜΕ και άλλων χωρών, όπως Αγγλία, Γαλλία, ΗΠΑ, Αυστραλία, Ισραήλ κ.λπ.

3.1 Πλεονεκτήματα και Μειονεκτήματα ΜΜΕ

Οι ΜΜΕ παρουσιάζουν ορισμένες αδυναμίες⁶, αλλά και πλεονεκτήματα συγκριτικά με τις μεγάλες επιχειρήσεις. Οι λόγοι ύπαρξης των ΜΜΕ αποτελούν και τα βασικά τους πλεονεκτήματα.

Τα *βασικά πλεονεκτήματα* των ΜΜΕ θα μπορούσαν να προσδιορισθούν ως εξής⁷ :

- Ο δυναμισμός, η δημιουργικότητα και η συνεχής προσπάθεια του φορέα, με αυξημένο αίσθημα ατομικής πρωτοβουλίας και ευθύνης.
- Η ευελιξία στην παραγωγή και η ταχύτητα στη λήψη αποφάσεων.
- Τα μικρά γενικά έξοδα.
- Η γρήγορη και εύκολη αφομοίωση της νέας τεχνολογίας και καινοτομίας.
- Η προσαρμοστικότητα στις συνθήκες της αγοράς.
- Η ευκολότερη κάλυψη των αναγκών εξειδικευμένων αγορών.
- Και τέλος, η συμβολή τους στην ανάπτυξη και απασχόληση απομονωμένων περιοχών.

Από την άλλη οι *βασικές αδυναμίες*, που προκύπτουν από το μικρό μέγεθος των επιχειρήσεων, είναι εξίσου σημαντικές και έγκειται στα εξής :

- Η προμήθεια πρώτων υλών γίνεται σε μικρές ποσότητες με αποτέλεσμα το κόστος να είναι υψηλό και αυτές όχι πάντοτε ικανοποιητικής ποιότητας.

⁶ Χασσίδ Ι., Καραγιάννης Α., (1999) *Η Επιχειρηματικότητα στην Ελληνική Οικονομία*, εκδ. Interbooks.

⁷ Κ.Ε.Τ.Α. Αττικής, (2005) *Μελέτη διερεύνησης της επιχειρηματικής αποτυχίας στο χώρο των μικρομεσαίων επιχειρήσεων*, σελ 11-20.

- Παρουσιάζεται μικρή παραγωγική ικανότητα και αδυναμία κάλυψης συνήθως μεγάλων παραγγελιών εξωτερικού. Γενικά έχει παρατηρηθεί πρόβλημα χαμηλής παραγωγικότητας που θα πρέπει να αποδοθεί μεταξύ των άλλων στο χαμηλό βαθμό χρησιμοποίησης σύγχρονης τεχνολογίας, στην ανεπαρκή οργάνωση παραγωγής και στη μη εφαρμογή σύγχρονων μεθόδων διοίκησης, διαχείρισης και μάρκετινγκ.
- Υπάρχει υποτυπώδης εμπορική οργάνωση (ανεπάρκεια πληροφοριών αγοράς, ανεπάρκεια δικτύων πώλησεως, κλπ).
- Έχουμε έλλειψη επαρκών κεφαλαίων και σοβαρές δυσχέρειες προσφυγής σε μακροπρόθεσμο δανεισμό. Οι ΜΜΕ στην Ελλάδα αλλά και διεθνώς έχουν δυσκολίες πρόσβασης στο τραπεζικό σύστημα λόγω του υψηλότερου κινδύνου που τις χαρακτηρίζει, της έλλειψης επαρκών εγγυήσεων αλλά και λόγω του οικογενειακού τους χαρακτήρα. Περιορισμένη πρόσβαση έχουν επίσης και στις κεφαλαιαγορές. Το αποτέλεσμα είναι ότι οι ΜΜΕ καταλήγουν στο βραχυπρόθεσμο δανεισμό και στις πιστώσεις των προμηθευτών για να καλύψουν τις αυξημένες ανάγκες τους για κεφάλαιο κίνησης. Λίγες είναι οι ΜΜΕ που εφαρμόζουν τη χρηματοδοτική μίσθωση (leasing), τη σύμβαση πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων (factoring) και το επιχειρηματικό κεφάλαιο υψηλού κινδύνου (venture capital) ως εναλλακτικές λύσεις εξεύρεσης κεφαλαίων. Κατά συνέπεια, οι επιχειρήσεις αυτές έχουν μεγάλη δυσκολία στην ανάπτυξη επενδυτικών προγραμμάτων μεγάλης εμβέλειας.
- Παρουσιάζεται έλλειψη ειδικευμένων στελεχών. Οι ΜΜΕ δεν χρησιμοποιούν στρατηγικό προγραμματισμό καθώς και άλλες τεχνικές σύγχρονης διοίκησης, όπως στρατηγικές συμμαχίες, ολική ποιότητα παραγωγής, ανταγωνιστική σύγκριση, μέτρηση ικανοποίησης πελατών κ.λπ.

Σε αυτό το σημείο πρέπει να αναφερθεί ότι αν και τα ποσοστά δημιουργίας νέων επιχειρήσεων είναι αρκετά υψηλά, εξίσου υψηλά είναι και τα ποσοστά θνησιμότητας τους. Περίπου το 50% των νεοϊδρυόμενων μικρομεσαίων επιχειρήσεων «πεθαίνει» ιδιαίτερα κατά τα πρώτα 3-5 έτη της ζωής τους.

3.2 Οι ΜΜΕ σε Ε.Ε. και Ελλάδα και ο Προβληματισμός για το Μέλλον

«Ραχοκοκαλιά» της οικονομίας χαρακτηρίζονται οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις, όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και διεθνώς, καθώς προσφέρουν χιλιάδες θέσεις εργασίας μιας και αποτελούν την πλειονότητα των επιχειρήσεων.

Σήμερα, στην Ευρώπη δραστηριοποιούνται 23 εκατομμύρια Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις, καλύπτοντας το 99% του συνόλου των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων, το 75% της απασχόλησης σε πολλούς τομείς, και προσφέροντας δουλειά σε πάνω από 100 εκατομμύρια εργαζόμενους. Ειδικότερα πρέπει να ληφθεί υπ όψιν, ότι το 90% των επιχειρήσεων στην Ευρώπη είναι Πολύ Μικρές Επιχειρήσεις (απασχολούν λιγότερους από 10 εργαζόμενους) και το 50% αυτών είναι αυτοαπασχολούμενοι. Με βάση την αρχή «πρώτα σκέψου σε μικρή κλίμακα» η ΕΕ διαμορφώνει τους κανόνες που διέπουν τις κρατικές ενισχύσεις ώστε να λαμβάνει υπόψη τις ανάγκες των ΜΜΕ. Συνολικά, πρόκειται να διατεθούν για ενισχύσεις 3 δις ευρώ κατά τη περίοδο 2007-2013.

Όσον αφορά τώρα τη χώρα μας σύμφωνα με τα στοιχεία της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας Ελλάδας (ΕΣΥΕ), το 99,6% των επιχειρήσεων είναι μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις, δηλαδή απασχολούν έως 50 εργαζόμενους και έχουν έντονα οικογενειακό χαρακτήρα. Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις στην Ελλάδα αποτελούν την συντριπτική πλειονότητα των επιχειρήσεων που λειτουργούν. Συνολικά αριθμούν περίπου τις 800.000 με κατά μέσο όρο 2 απασχολούμενους ανά επιχείρηση.

Σύμφωνα με στοιχεία της EUROSTAT⁸, η Ελλάδα είναι η χώρα με την μεγαλύτερη αναλογία επιχειρήσεων σε σχέση με τον πληθυσμό της στην Ευρωπαϊκή Ένωση και χαρακτηρίζεται από πολύ υψηλό ποσοστό αυτοαπασχολούμενων. Θα πρέπει επίσης να

⁸ Πηγή: Απογευματινή της Κυριακής, Η «χάρτα» των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, Α. Σπηλιώτη, 15-06-08.

ληφθεί υπόψη ότι στην Ελλάδα το «επιχειρείν» αποτελεί λύση ανάγκης, δηλαδή διέξοδο απασχόλησης και όχι εκμετάλλευση επιχειρηματικής ευκαιρίας⁹. Με άλλα λόγια οι Έλληνες επιλέγουν να γίνουν επιχειρηματίες για να αποφύγουν την ανεργία.

Το πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις, όπως αναφέραμε και προηγουμένως, είναι αυτό της χρηματοδότησης. Όπως τονίζεται από όλους τους φορείς μικρομεσαίων επιχειρήσεων, είτε πρόκειται για τη ΓΣΕΒΕΕ είτε για τα επιμελητήρια, οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις είναι ένα θέμα που πρέπει να απασχολεί και το κράτος, το οποίο οφείλει να άρει τα εμπόδια που υπάρχουν ώστε να μπορέσουν να αναπτυχθούν, να γίνουν καινοτόμες και εξωστρεφείς.

Ο προβληματισμός για το μέλλον των μικρομεσαίων επιχειρήσεων δεν είναι μόνο ελληνικός. Στην Ετήσια Διάσκεψη για τον Ευρωπαϊκό Χάρτη των Μικρών Επιχειρήσεων¹⁰ που πραγματοποιήθηκε στην Σλοβενία στις 3 και 4 Ιουνίου 2008, συζητήθηκαν μια σειρά ορθών πρακτικών, όπως η μείωση του γραφειοκρατικού κόστους, η εμπέδωση της αρχής «σκέψου πρώτα σε μικρή κλίμακα», η ενίσχυση της καινοτομίας στις μικρές επιχειρήσεις και άλλα. Μερικά από τα βασικά συμπεράσματα του Συνεδρίου, που έγινε με πρωτοβουλία της Σλοβένικης Προεδρίας και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, που μπορούν να αξιολογηθούν και να αξιοποιηθούν στην Ελλάδα είναι:

- Η ανάδειξη της ανάγκης, οι πολιτικές για τις μικρές επιχειρήσεις να τεθούν στον πυρήνα των πολιτικών αποφάσεων και να μην αποτελούν εξαιρέσεις σε νομοθετήματα γενικότερου περιεχομένου που δεν εστιάζουν στις Μικρές Επιχειρήσεις. Η πρακτική

⁹ Ιωαννίδης Σ., Τσακανίκας Α., (Νοέμβριος 2007), *Η Επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα 2006-2007*, Ίδρυμα Οικονομικών & Βιομηχανικών Ερευνών (IOBE), Παγκόσμιο Παρατηρητήριο Επιχειρηματικότητας (Global Entrepreneurship Monitor -GEM) και εθνική ερευνητική ομάδα.

¹⁰ ΓΣΕΒΕΕ, *Ετήσια Διάσκεψη για τον Ευρωπαϊκό Χάρτη των Μικρών Επιχειρήσεων*, Σλοβενία, 04/06/08.

αυτή οδηγεί στα λεγόμενα νομοθετικά «παραθυράκια», τα οποία ενώ φαινομενικά αποσκοπούν στη διευκόλυνση των μικρών επιχειρήσεων, στην ουσία δημιουργούν πολυνομία και αυξάνουν το γραφειοκρατικό κόστος.

- Η καθιέρωση της Μελέτης Επιπτώσεων (impact assessment) για κάθε νέο νομοθέτημα και παράλληλα εντατικοποίηση των προσπαθειών μείωσης του γραφειοκρατικού βάρους, που βιώνουν δυσανάλογα οι μικρές επιχειρήσεις.

- Η φορολογία αποτελεί έναν καθοριστικό παράγοντα για την ανταγωνιστικότητα των ευρωπαϊκών Μικρών Επιχειρήσεων. Εκτός από τη φορολογική επιβάρυνση καθεαυτή το κόστος συμμόρφωσης προς τις φορολογικές διατάξεις επηρεάζει επίσης την απόδοση της επιχείρησης. Το κόστος αυτό αντιπροσωπεύει τον χρόνο και το χρήμα, που ξοδεύουν οι επιχειρήσεις για να ενημερώνονται σχετικά με τις φορολογικές τους υποχρεώσεις, να τηρούν αρχεία κλπ. Σύμφωνα με στοιχεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης οι Μικρές Επιχειρήσεις δαπανούν ένα επιπλέον 31% των καταβληθέντων φόρων για φορολογική συμμόρφωση, ενώ για τις μεγάλες επιχειρήσεις το ποσοστό αυτό είναι μόλις 2%. Επιπλέον, ένας από τους λόγους για τους οποίους πολλές Μικρές Επιχειρήσεις στην Ευρώπη έχουν περιορισμένα ίδια κεφάλαια είναι τα ίδια τα φορολογικά συστήματα, τα οποία ευνοούν περισσότερο τη χρηματοδότηση μέσω δανεισμού αντί για την αξιοποίηση των κερδών των επιχειρήσεων, μέσω της χρήσης αφορολόγητων αποθεματικών.

- Είναι απολύτως αναγκαίο, κατά τη διαμόρφωση πολιτικών για τις μικρές επιχειρήσεις, οι κρατικοί φορείς να συνεργάζονται στενά με τις οργανώσεις των μικρών επιχειρήσεων, οι οποίες διαθέτουν την απαιτούμενη γνώση και εμπειρία, και να μην νομοθετούν στηριζόμενοι μόνο στη «σοφία» της γραφειοκρατίας των εθνικών κρατών και ιδιαίτερα της ΕΕ.

3.3 Ευρωπαϊκός Χάρτης Μικρών Επιχειρήσεων

Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις και ιδιαίτερα οι μικρές επιχειρήσεις αποτελούν το βασικό μοχλό οικονομικής και τεχνολογικής ανάπτυξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Περίπου 25 εκατομμύρια μικρές επιχειρήσεις, που αποτελούν το 99% όλων των επιχειρήσεων, απασχολούν σχεδόν 95 εκατομμύρια άτομα και προσφέρουν το 55% των συνολικών θέσεων εργασίας στον ιδιωτικό τομέα¹¹. Η δημιουργία επομένως ενός επιχειρηματικού κλίματος που να ευνοεί την δημιουργία και ανάπτυξη καινοτόμων ΜΜΕ αποτελεί βασικό πυλώνα της πολιτικής της ΕΕ προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος που τέθηκε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβόνας, να καταστεί δηλαδή η ΕΕ ως η πιο ανταγωνιστική και δυναμική οικονομία του κόσμου μέχρι το 2010.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση λοιπόν αναγνώρισε τη σημασία αυτή των μικρομεσαίων επιχειρήσεων με την έγκριση του Ευρωπαϊκού χάρτη των μικρών επιχειρήσεων από το Συμβούλιο «Γενικών υποθέσεων» στη Λισσαβόνα, στις 13 Ιουνίου 2000, και την έγκριση του Χάρτη αυτού κατά το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Feira, που πραγματοποιήθηκε στις 19 και 20 Ιουνίου του ίδιου έτους¹².

Ο Χάρτης συνιστά στις κυβερνήσεις να επικεντρώσουν τις στρατηγικές τους προσπάθειες σε δέκα γραμμές δράσης που έχουν κεφαλαιώδη σημασία για το περιβάλλον στο οποίο δραστηριοποιούνται οι μικρές επιχειρήσεις. Ο Χάρτης περιλαμβάνει την αρχή «προτεραιότητα στις μικρές επιχειρήσεις» και αναγνωρίζει ότι οι μικρές επιχειρήσεις αποτελούν τη ραχοκοκαλιά της ευρωπαϊκής οικονομίας και το κλειδί για την ανταγωνιστικότητά μας.

¹¹ «Ευρώπη», όπου περιλαμβάνονται η ΕΕ-25 + 3 υποψήφιες χώρες + Ισλανδία, Λιχτενστάιν, Νορβηγία και Ελβετία. Πηγή: Παρατηρητήριο των ευρωπαϊκών ΜΜΕ, 2003/7.

¹² Πηγή: http://europa.eu.int/comm/enterprise/enterprise_policy/charter/index.htm

Μετά την υπογραφή του από τις υποψήφιες για ένταξη χώρες το 2002, ο Χάρτης έγινε ο ακρογωνιαίος λίθος της πολιτικής για τις μικρές επιχειρήσεις στη διευρυμένη Ευρώπη. Το 2003 προσυπέγραψαν τον Χάρτη και οι χώρες των Δυτικών Βαλκανίων¹³, ακολουθούμενες από τη Μολδαβία το 2004. Σήμερα στη διαδικασία του Χάρτη συμμετέχουν 35 χώρες. Με βάση τον ευρωπαϊκό χάρτη για τις μικρές επιχειρήσεις, οι χώρες-εταίροι της Μεσογείου¹⁴ υπέγραψαν τον Οκτώβριο του 2004 τη «Δήλωση της Καζέρτα» σχετικά με τον «Ευρωμεσογειακό χάρτη για τις επιχειρήσεις». Αυτή η σταθερή αύξηση των χωρών που συμμετέχουν, σε εθελοντική βάση, μαρτυρεί την ορμή που έχει αποκτήσει ο Χάρτης συγκεντρώνοντας βασικές πτυχές της πολιτικής που συμβάλλει στη διαμόρφωση του περιβάλλοντος των μικρών επιχειρήσεων.

Οι μικρές επιχειρήσεις αποτελούν την κινητήρια δύναμη της καινοτομίας και της δημιουργίας θέσεων εργασίας στην Ευρώπη. Το μικρό τους μέγεθος¹⁵ όμως τις καθιστά πολύ ευαίσθητες στους βιομηχανικούς μετασχηματισμούς και στο περιβάλλον όπου δραστηριοποιούνται. Για το λόγο αυτό, οι αρχηγοί κρατών ή κυβερνήσεων και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Feira (Πορτογαλία) στις 19 και 20 Ιουνίου 2000 υπογράμμισαν την ανάγκη διευκόλυνσης της ανάπτυξης των μικρών επιχειρήσεων.

Οι αρχηγοί κρατών ή κυβερνήσεων και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναγνωρίζουν τον δυναμισμό των μικρών επιχειρήσεων, ιδίως σε θέματα παροχής νέων υπηρεσιών, δημιουργίας θέσεων απασχόλησης και κοινωνικής και περιφερειακής ανάπτυξης. Υπογραμμίζουν επίσης τη σημασία του επιχειρηματικού πνεύματος και της ανάγκης να

¹³ Αλβανία, Βοσνία και Ερζεγοβίνη, Κροατία, η πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας και Σερβία - Μαυροβούνιο

¹⁴ Μαρόκο, Αλγερία, Τυνησία, Αίγυπτος, Ιορδανία, Ισραήλ, Παλαιστινιακή Αρχή, Λίβανος και Συρία

¹⁵ Ιθακήσιος Δ., (2003) *Βασικές Αρχές Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων*, σημειώσεις Πανεπιστημιακών παραδόσεων, Τμήμα Οικονομικής Επιστήμης, Πανεπιστήμιο Πειραιώς, Οι Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις σελ. 28-42.

μην αποτελούν ορισμένες αποτυχίες αντικείμενο κυρώσεων. Επιπλέον συμφώνησαν επί της αναγνώρισης αξιών όπως η γνώση, η προσήλωση στο σκοπό και η ελαστικότητα της νέας οικονομίας.

Γραμμές Δράσης

Για να προωθηθεί το επιχειρηματικό πνεύμα και να βελτιωθεί το περιβάλλον των μικρών επιχειρήσεων, οι αρχηγοί κρατών ή κυβερνήσεων και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισαν να ενεργήσουν λαμβάνοντας υπόψη τις ακόλουθες δέκα κατευθυντήριες γραμμές δράσης:

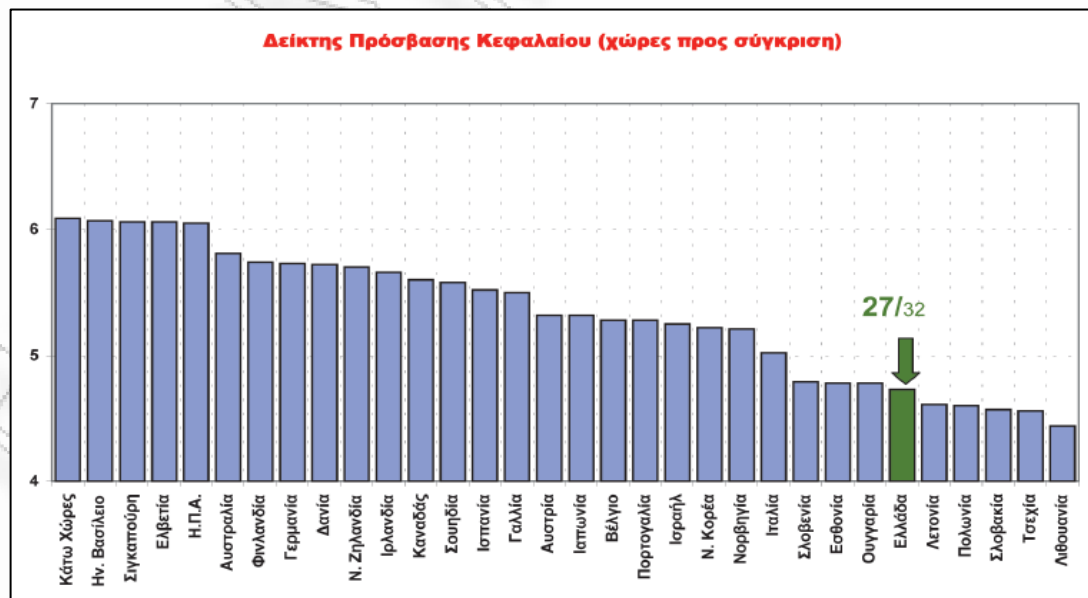
1. Εκπαίδευση και κατάρτιση στο επιχειρηματικό πνεύμα
2. Ταχύτερη και με χαμηλότερο κόστος καταχώριση
3. Καλύτερη νομοθεσία και καλύτερες κανονιστικές ρυθμίσεις
4. Προσπελασιμότητα των δεξιοτήτων
5. Βελτίωση της πρόσβασης σε απευθείας σύνδεση
6. Καλύτερη αξιοποίηση της ενιαίας αγοράς
7. Φορολογικά και δημοσιονομικά θέματα
8. Ενίσχυση της τεχνολογικής ικανότητας των μικρών επιχειρήσεων
9. Πρότυπα ηλεκτρονικού εμπορίου που έχουν αποδεδειγμένη αξία και υποστήριξη υψηλής ποιότητας προς τις επιχειρήσεις
10. Ανάπτυξη, ενίσχυση και πρόσδοση μεγαλύτερης αποτελεσματικότητας στην εκπροσώπηση των συμφερόντων των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων στο επίπεδο της Ένωσης καθώς και στο εθνικό

4. ΟΙ ΜΜΕ ΣΕ ΔΙΕΘΝΕΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

4.1 Δυνατότητα Πρόσβασης ΜΜΕ στο Κεφάλαιο

Σύμφωνα με το Δείκτη Πρόσβασης Κεφαλαίου του ιδρύματος Milken¹⁶ (Capital Access Index-CAI), ο οποίος ταξινομεί τις χώρες με βάση τη δυνατότητα των επιχειρηματιών της κάθε χώρας να αποκτήσουν πρόσβαση στο κεφάλαιο για την έναρξη μιας νέας επιχείρησης, την επέκταση μιας υποσχόμενης επιχειρηματικής δραστηριότητας ή την αναδιάρθρωση μιας επιχείρησης, η Ελλάδα για το 2004-2005 κατατάχθηκε στην 35^η θέση σε σύνολο 50 χωρών. Συγκριτικά βρίσκεται στην τελευταία θέση μεταξύ όλων των χωρών, πράγμα που δείχνει και τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει η ανάπτυξη επιχειρηματικότητας στην Ελλάδα. Όπως φαίνεται και στο **Γράφημα 1**, από τις 32 προς σύγκριση χώρες, η Ελλάδα κατατάσσεται στην 27^η θέση.

Γράφημα 1

Πηγή: Δείκτες Διεθνούς Ανταγωνιστικότητας, 2004-2005, Παγκόσμια Τράπεζα.

¹⁶ Πηγή: Δείκτες Διεθνούς Ανταγωνιστικότητας, 2004-2005, Παγκόσμια Τράπεζα.

4.2 Ευκολία / Δυσκολία Έναρξης Επιχειρηματικής Δράσης

Σε πρόσφατη έρευνα¹⁷ που διενήργησε η Παγκόσμια Τράπεζα σε σύνολο 175 χωρών, τα αποτελέσματα της οποίας παρουσιάζονται στην ετήσια έκθεσή της **Doing Business 2008**, η Ελλάδα παρουσιάζει αρκετά υψηλό ποσοστό όσον αφορά το ελάχιστο απαιτούμενο κεφάλαιο ίδρυσης, 104,1% του κατά κεφαλήν ΑΕΠ. Ενώ, όπως δείχνει και ο **Πίνακας 2**, στην Αυστραλία το ελάχιστο κεφάλαιο είναι 0% του κατά κεφαλήν ΑΕΠ, στην Ιταλία 9,8%, στο Βέλγιο 20,1% και στην Αυστρία 55,5 %.

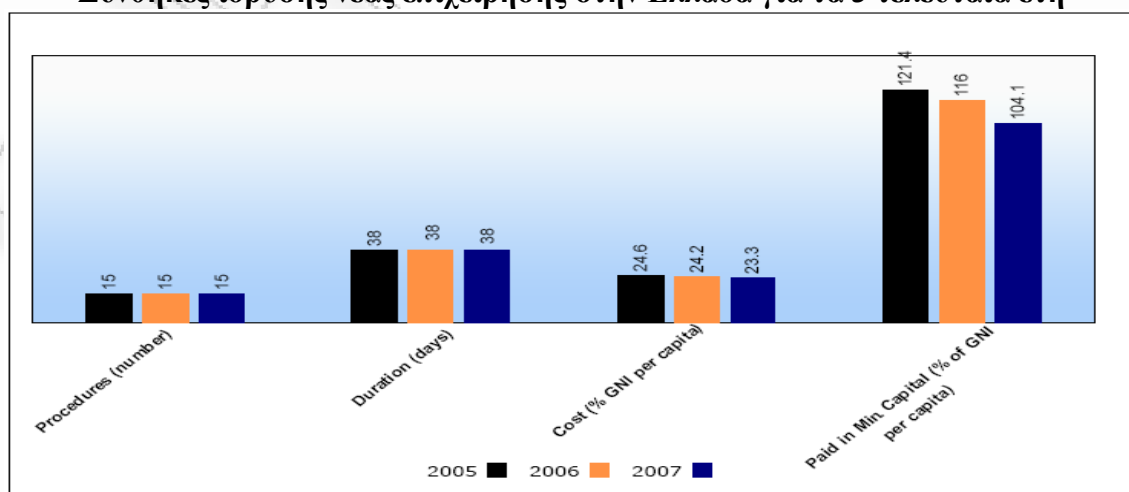
Πίνακας 2

Οικονομίες	Διαδικασίες (αριθμός)	Διάρκεια (μέρες)	Κόστος (% του κατά κεφαλήν ΑΕΠ)	Ελάχιστο κεφάλαιο (% κατά κεφαλήν ΑΕΠ)
Ελλάδα	15	38	23,3	104,1
Αυστρία	8	28	5,4	55,5
Βέλγιο	3	4	5,3	20,1
Ιταλία	9	13	18,7	9,8
Αυστραλία	2	2	-	0

Πηγή: Doing Business 2008

Βέβαια, όπως φαίνεται και στο **Γράφημα 2** το ελάχιστο απαιτούμενο κεφάλαιο ίδρυσης μιας επιχείρησης στην Ελλάδα για το 2007 έχει μειωθεί κατά ένα μικρό ποσοστό σε σύγκριση με αυτό του 2006 και 2005.

Γράφημα 2
Συνθήκες ίδρυσης νέας επιχείρησης στην Ελλάδα για τα 3 τελευταία έτη

Πηγή: Doing Business 2008

¹⁷ Doing Business 2008, Greece, Global Bank Group.

Δυσμενή όμως παραμένουν τα στοιχεία για το διοικητικό κόστος και το ελάχιστο απαιτούμενο κεφάλαιο, έστω και αν στους δύο αυτούς δείκτες διαπιστώνεται σταδιακή βελτίωση της εικόνας της χώρας μας. Οφείλουμε, βέβαια, να επισημάνουμε ότι οι εν λόγω δείκτες αναφέρονται στη δημιουργία μιας εταιρείας περιορισμένης ευθύνης, ενώ μεγάλος αριθμός των νέων Ελλήνων επιχειρηματιών επιλέγουν να ξεκινήσουν την επιχειρηματική τους δραστηριότητα με απλούστερες νομικές μορφές.

4.3 Τα Εμπόδια Επιχειρηματικής Δραστηριότητας που Αντιμετωπίζουν

Παρά τη σπουδαιότητά τους στις εθνικές οικονομίες, σύμφωνα με πρόσφατη έρευνα¹⁸ του Ευρωβαρόμετρου για το 2006 σε 14.683 ΜΜΕ στην ΕΕ-27, οι ΜΜΕ αντιμετωπίζουν ισχυρούς περιοριστικούς παράγοντες ως προς την ανάπτυξη τους, όπως περιορισμένη αγοραστική δύναμη των καταναλωτών, υπερβολικές διοικητικές ρυθμίσεις, έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού και υψηλό κόστος του ανθρωπίνου δυναμικού, υπερ-ρυθμιστικό (overregulated) επιχειρησιακό περιβάλλον, έλλειψη γνώσης ξένων αγορών και έλλειψη κεφαλαίων (Γράφημα 3).

Γράφημα 3
Εμπόδια Επιχειρηματικής Δραστηριότητας (έτη αναφοράς 2005-2006)

Πηγή: Observatory Of European SMEs, Flash Eurobarometer No 196

¹⁸ Analytical Report (Nov 2006-Jan 2007), Observatory Of European SMEs, Flash No 196.

Παρά την πρόσφατη πρόοδο, οι Ευρωπαίοι εξακολουθούν να θεωρούν τους διοικητικούς φραγμούς ως τη βασική τροχοπέδη στην έναρξη επιχειρηματικής δραστηριότητας. Οι επιχειρήσεις που βρίσκονται στη φάση εκκίνησης αντιμετωπίζουν δυσκολίες όσον αφορά τη συγκέντρωση των απαραίτητων αρχικών κεφαλαίων. Ο επιμερισμός του κινδύνου μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα μπορεί να συμβάλει στη βελτίωση της διάθεσης χρηματοδότησης. Όταν ζητήθηκε από τους Ευρωπαίους, να εκφράσουν τις απόψεις τους σχετικά με τα εμπόδια που τίθενται στην έναρξη μιας επιχείρησης, το 36% συμφώνησε ως προς τον σύνθετο χαρακτήρα των υφιστάμενων διοικητικών διαδικασιών και το 21% επισήμανε την έλλειψη διαθέσιμης χρηματοδότησης.

Η πρόσβαση στη χρηματοδότηση εξακολουθεί να αποτελεί έναν πολύ σημαντικό φραγμό για τους νέους επιχειρηματίες: αντιμετωπίζουν σημαντικές δυσκολίες στο να εξασφαλίζουν τραπεζικά δάνεια ή να βρίσκουν επιχειρηματικά κεφάλαια. Περίπου το 21% των μικρών επιχειρήσεων αναφέρουν ότι αντιμετωπίζουν προβλήματα στην εξεύρεση μακροπρόθεσμης χρηματοδότησης. Παρά τις διαφορές που υπάρχουν μεταξύ των κρατών μελών, η δανειοδότηση εξακολουθεί να αποτελεί τη βασική μορφή χρηματοδότησης των ΜΜΕ στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η Ευρώπη πρέπει να εξακολουθήσει να αναπτύσσει τις αγορές επιχειρηματικών κεφαλαίων ως εναλλακτική λύση στην τραπεζική δανειοδότηση.

Τα δημόσια ιδρύματα, προκειμένου να κινητοποιήσουν τους ιδιώτες επενδυτές και να αυξήσουν την παροχή εγγυήσεων στις ΜΜΕ, ανέπτυξαν προγράμματα στήριξης των ΜΜΕ που καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα μέσων που εκτείνονται από τις μικροπιστώσεις έως τα επιχειρηματικά κεφάλαια. Σε επίπεδο ΕΕ, το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων εφαρμόζει μια σειρά χρηματοοικονομικών μέσων που χρηματοδοτούνται στο πλαίσιο

του πολυετούς προγράμματος για τις επιχειρήσεις και την επιχειρηματικότητα. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στο πλαίσιο των διαρθρωτικών ταμείων, ζήτησε από τα κράτη μέλη να προκρίνουν τη χρηματοδότηση επιχειρηματικών κεφαλαίων, αυτό είχε σαν αποτέλεσμα να διπλασιαστεί η εν λόγω χρηματοδότηση στο πλαίσιο των προγραμμάτων αυτών.

Εκτός από τα επιχειρηματικά κεφάλαια, θα πρέπει να διερευνηθεί περαιτέρω η δυνατότητα άτυπων επενδύσεων. Από την έρευνα GEM προκύπτει ότι οι άτυπες επενδύσεις σε επιχειρήσεις σε φάση εκκίνησης ήταν πενταπλάσια των εγχώριων επιχειρηματικών κεφαλαίων και ενώ η στήριξη με επιχειρηματικά κεφάλαια μειώθηκε σημαντικά στο διάστημα 2005 και 2006, οι άτυπες επενδύσεις ήταν περισσότερο σταθερές. Για να αυξηθεί το ενδιαφέρον των επενδυτών του ιδιωτικού τομέα σε επιχειρήσεις υψηλού κινδύνου πρέπει να δοθούν κίνητρα όπως είναι για παράδειγμα οι φορολογικές ελαφρύνσεις.

4.4 Ο Νόμος "Small Business Act" από την ΕΕ

Τον νέο Νόμο "Small Business Act"¹⁹, για την ενίσχυση των Μικρών και Μεσάιων Επιχειρήσεων (ΜΜΕ) και την εξέλιξή τους σε παγκόσμιες ανταγωνιστικές επιχειρήσεις ανακοίνωσε πρόσφατα η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Το "Small Business Act για την Ευρώπη" υιοθετήθηκε στις 25 Ιουνίου 2008 από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, με στόχο να τεθούν οι ΜΜΕ στο επίκεντρο της χάραξης πολιτικής τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε εθνικό επίπεδο. Ο νέος αυτός νόμος με 10 κατευθυντήριες γραμμές, προτείνει πολιτικές για χρηματοδότηση, οικονομικά κίνητρα, καλύτερη εξυπηρέτηση από δημόσιες

¹⁹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Προτεραιότητα στις μικρές επιχειρήσεις, Μια «Small Business Act» για την Ευρώπη*, Βρυξέλλες, 25/06/2008. Πηγή: ec.europa.eu/enterprise/sme

υπηρεσίες, καινοτομία, κατάρτιση, κ.ά., ώστε οι ΜΜΕ να απελευθερώσουν το πλήρες δυναμικό τους για μακροπρόθεσμη αιεφόρο ανάπτυξη.

Οι προτάσεις της Επιτροπής αφορούν την πολιτική σύμπραξη της ΕΕ και των κρατών μελών και συμβιβάζονται απόλυτα με τα σχέδια της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων για την απλούστευση και τον εκσυγχρονισμό των ΜΜΕ. Στο επίκεντρο βρίσκεται η πεποίθηση ότι η ανάπτυξή τους εξαρτάται κυρίως από την κοινωνική αναγνώριση των επιχειρηματιών και την ελκυστικότητα της επιχειρηματικής σταδιοδρομίας.

Στο πλαίσιο αυτό, θεσπίζονται οι ακόλουθες αρχές:

1. Ενίσχυση επιχειρηματιών και προώθηση του επιχειρηματικού πνεύματος
2. Χορήγηση δεύτερης ευκαιρίας σε περίπτωση αποτυχίας μιας επιχείρησης
3. Μείωση της γραφειοκρατίας για τις ΜΜΕ
4. Ηλεκτρονική διακυβέρνηση και ενιαία σημεία πρόσβασης (one-stop shops) για τις ΜΜΕ
5. Συμβάσεις προμηθειών και κρατική επιχορήγηση
6. Απλοποίηση της πρόσβασης των ΜΜΕ σε χρηματοδότηση
7. Μέτρα για να επωφεληθούν οι ΜΜΕ από τις ευκαιρίες της Ενιαίας Αγοράς
8. Αναβάθμιση των ικανοτήτων και της καινοτομίας στις ΜΜΕ
9. Υποστήριξη των ΜΜΕ ώστε να μετατρέψουν τις περιβαλλοντικές προκλήσεις σε ευκαιρίες
10. Ενθάρρυνση των ΜΜΕ να αξιοποιήσουν τις ευκαιρίες ανάπτυξη της αγοράς τρίτων χωρών.

Κατόπιν διαβούλευσης με τις επιχειρήσεις και τους εκπροσώπους τους, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε επίσης²⁰ να προτείνει νέα νομοθεσία σε τέσσερις τομείς οι οποίοι επηρεάζουν ιδιαίτερα τις ΜΜΕ. Συγκεκριμένα, η ΕΕ προτείνει την απλοποίηση των

²⁰ Πηγή: Ναυτεμπορική, *Οδηγία Ε.Ε. για μέτρα υπέρ μικρομεσαίων επιχειρήσεων*, 26-06-08.

διαδικασιών για τις κρατικές επιχορηγήσεις προς τις ΜΜΕ και τη μείωση του σχετικού κόστους, ώστε οι επιχειρήσεις να επωφελούνται από προγράμματα για κατάρτιση, έρευνα και ανάπτυξη, προστασία του περιβάλλοντος, κ.ά.

Επιπλέον²¹, η σύσταση μιας «ευρωπαϊκής ιδιωτικής επιχείρησης», με ομοιόμορφες αρχές σε όλα τα κράτη μέλη, θα διευκολύνει τις ΜΜΕ που δραστηριοποιούνται διασυνοριακά και θα επιτρέπει στους επιχειρηματίες να εξοικονομούν χρόνο και χρήμα, όσον αφορά τη λήψη νομικών συμβουλών, τη διαχείριση και τη διοίκηση. Τέλος, η μείωση του ΦΠΑ για τις υπηρεσίες που παρέχονται τοπικά, καθώς και για τις υπηρεσίες που απασχολούν μεγάλο αριθμό εργαζομένων, οι οποίες κυρίως παρέχονται από μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, είναι ένα από τα οικονομικά κίνητρα που προτείνονται. Όσον αφορά το διοικητικό φόρτο, η Επιτροπή προωθεί το στόχο της μείωσης του γραφειοκρατικού βάρους κατά 25%, με παράλληλο περιορισμό των χρονικών ορίων για τη σύσταση μιας νέας εταιρείας στη μια εβδομάδα το πολύ και για την λήψη άδειας λειτουργίας στον ένα μήνα.

Τέλος, το 2009 προβλέπεται τροποποίηση της οδηγίας σχετικά με τις καθυστερημένες πληρωμές, η οποία θα βοηθήσει στην εξασφάλιση της πληρωμής των ΜΜΕ εντός της καθορισμένης προθεσμίας των 30 ημερών.

Σύμφωνα με τον Πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής José Manuel Durão Barroso, ο Νόμος για τις μικρές επιχειρήσεις αποτελεί²² σημαντικό ορόσημο στην εφαρμογή της στρατηγικής της Λισαβόνας για την ανάπτυξη και την απασχόληση. Ο Αντιπρόεδρος της Επιτροπής Günter Verheugen, αρμόδιος για τις Επιχειρήσεις και τη Βιομηχανική

²¹ Πηγή: Βήμα, *Κορμός της ευρωπαϊκής ανάπτυξης οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις*, 26-06-08.

²² Εθνικό Συμβούλιο Ανταγωνιστικότητας και Ανάπτυξης (ΕΣΑΑ), *Δέκα κατευθυντήριες γραμμές για την "Small Business Act"*, 14-07-08. Πηγή: www.competitive-greece.gr

Πολιτική, συμπληρώνει πως η μέριμνα για τις ΜΜΕ σημαίνει επομένως μέριμνα για τη σημερινή και τη μελλοντική απασχόληση στην ΕΕ.

Αιτιολογώντας τις προτάσεις της η Επιτροπή σημειώνει²³ ότι οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις ανέρχονται σε 23 εκατομμύρια ή το 99% όλων των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων, ενώ το υφιστάμενο νομοθετικό πλαίσιο στα περισσότερα κράτη-μέλη τις μεταχειρίζεται, ειδικά σε ό,τι αφορά τις διοικητικές απαιτήσεις, ακριβώς όπως τις πολυεθνικές των χιλιάδων εργαζομένων.

4.5 Ευρωπαϊκή Ιδιωτική Εταιρεία

Πρόσφατες έρευνες²⁴ και δημόσιες διαβουλεύσεις αποδεικνύουν ότι, παρά το ισχυρό δυναμικό τους, οι ΜΜΕ αντιμετωπίζουν νομικά και διοικητικά εμπόδια, τα οποία παρακωλύουν την ανάπτυξή τους στην ενιαία αγορά. Αν και όλες οι εταιρίες που επιθυμούν να επεκταθούν πέραν των συνόρων επηρεάζονται από νομικούς και διοικητικούς φραγμούς, οι φραγμοί αυτοί είναι αναλογικά μεγαλύτεροι για τις μικρότερες εταιρίες, οι οποίες διαθέτουν λιγότερα εφόδια από την άποψη των οικονομικών και ανθρώπινων πόρων.

Οι δυσχέρειες που αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις ως συνέπεια της μεγάλης ποικιλίας εταιρικών μορφών συνίστανται κυρίως στο *κόστος συμμόρφωσης για τη σύσταση μιας εταιρίας* (π.χ. υποχρεωτική απαίτηση όσον αφορά το ελάχιστο κεφάλαιο, έξοδα εγγραφής στα μητρώα και συμβολαιογραφικά, έξοδα ειδικών νομικών συμβούλων) και σε *δυσχέρειες και κόστος συμμόρφωσης συνδεδεμένα με τη λειτουργία μιας εταιρίας, που*

²³ Πηγή: Καθημερινή, *Μέτρα ενίσχυσης των ΜΜΕ προωθεί η Κομισιόν*, 26-06-08.

²⁴ Έρευνα του Παρατηρητηρίου των Ευρωπαϊκών ΜΜΕ (Έκτακτο Ευρωβαρόμετρο αριθ. 196) η οποία διεξήχθη από την Gallup Organisation Hungary με αίτηση της Γ.Δ. Επιχειρήσεων και Βιομηχανίας, έρευνα που παρουσιάστηκε κατά την Ημέρα Δράσης για τις ΜΜΕ της Business Europe, στις 21 Νοεμβρίου 2007. Πηγή: <http://www.business-europe.eu/Content/Default.asp?PageId=496>

καθιστούν την καθημερινή λειτουργία αλλοδαπών θυγατρικών δαπανηρότερη σε σύγκριση με τις εγχώριες θυγατρικές.

Η δημιουργία, λοιπόν, μιας νέας ευρωπαϊκής νομικής μορφής (Ευρωπαϊκή Ιδιωτική Εταιρεία) που να απευθύνεται στις ΜΜΕ επιλύει με τον καλύτερο τρόπο τα προβλήματα που προαναφέρθηκαν, προσφέροντας μια εταιρική μορφή που χαρακτηρίζεται από ομοιόμορφους κανόνες σύστασης σε ολόκληρη την ΕΕ και από ευελιξία όσον αφορά την εσωτερική οργάνωση, οδηγώντας έτσι σε μείωση του κόστους.

Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή²⁵, η Ευρωπαϊκή Ιδιωτική Εταιρεία (ΕΙΕ) είναι μια νέα μορφή εταιρίας, η οποία απευθύνεται κυρίως (αλλά όχι αποκλειστικά) στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ), επιτρέποντάς τους να ακολουθούν τους ίδιους κανόνες εταιρικού δικαίου στο σύνολο της Ε.Ε. Τα, κατά την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, πλεονεκτήματα της ΕΙΕ είναι²⁶:

- Υπάρχει σε όλα τα κράτη-μέλη,
- Είναι μια ευέλικτη, αλλά συγχρόνως διαφανής μορφή εταιρίας,
- Επιτρέπει στους επιχειρηματίες να λειτουργούν μέσω μιας ομοιόμορφης εταιρικής δομής, ανεξαρτήτως του κράτους-μέλος στο οποίο βρίσκονται οι δραστηριότητές τους.
- Η Ευρωπαϊκή «ετικέτα» της την καθιστά ευκόλως αναγνωρίσιμη σε όλη την Ε.Ε.

Από τα ειδικότερα προτεινόμενα χαρακτηριστικά της ΕΙΕ αξίζει να σημειωθεί το γεγονός ότι πρόκειται για κεφαλαιουχική εταιρεία, με κεφάλαιο ίσο ή μεγαλύτερο του

²⁵ Εθνικό Συμβούλιο Ανταγωνιστικότητας και Ανάπτυξης (ΕΣΑΑ), *Η πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Ευρωπαϊκή Ιδιωτική Εταιρεία*, 14-07-08. Πηγή: www.competitive-greece.gr

²⁶ Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, *Κανονισμός του Συμβουλίου περί του καταστατικού της ευρωπαϊκής ιδιωτικής εταιρίας*, Βρυξέλλες, 25-06-08. Πηγή: <http://ec.europa.eu/>

€1, ότι οι μετοχές, αν και μεταβιβάσιμες, δε μπορεί να είναι διαπραγματεύσιμες σε κανένα χρηματιστήριο, και ότι μπορεί να ιδρυθεί από ένα ή περισσότερα φυσικά ή νομικά πρόσωπα, είτε από μηδενική βάση, είτε από μετατροπή, συγχώνευση ή διάσπαση υπαρχουσών εταιρειών.

Χάρης στο καταστατικό της ΕΙΕ, οι επιχειρηματίες μπορούν να εξοικονομήσουν σημαντικά ποσά. Δεδομένου ότι το ελάχιστο απαιτούμενο κεφάλαιο είναι 1 ευρώ, η μείωση του κόστους μπορεί να φθάσει τα 35.000 ευρώ αναλόγως του κράτους μέλους. Κατά τις δημόσιες διαβουλεύσεις, οι ΜΜΕ εκτίμησαν ότι μπορούν να εξοικονομούν από 2.000 έως 10.000 ευρώ που διέθεταν για νομικές συμβουλές σχετικά με τη σύσταση εταιρειών και μεταξύ 750 και 8.000 ευρώ για νομικές συμβουλές σχετικά με τη διαχείριση των θυγατρικών στα διάφορα κράτη μέλη.

Η Επιτροπή σύντομα θα παρουσιάσει²⁷ προτάσεις σχετικές με τη δυνατότητα παροχής κρατικών ενισχύσεων σε αυτού του νέου τύπου επιχειρήσεις καθώς και κάποιες μειώσεις ΦΠΑ για την παροχή ορισμένων υπηρεσιών από αυτές, εφόσον έχουν τοπικό χαρακτήρα (καφενεία, εστιατόρια, ξενοδοχεία, μπαρ κ.λπ.) και οι ίδιες απασχολούν μεγάλο αριθμό εργαζομένων, συμβάλλουν δηλαδή στην καταπολέμηση της ανεργίας.

Σημειώνεται, τέλος, ότι στόχος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής είναι ο προτεινόμενος κανονισμός να τεθεί σε ισχύ την 01-07-2010.

²⁷ Πηγή: Ημερησία, *Μόλις 1 ευρώ για τη σύσταση μικρομεσαίας εταιρείας*, Γιώργος Δαράτος, 26/06/08.

5. ΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

5.1 Η Υφιστάμενη Κατάσταση των ΜΜΕ στην Ελλάδα

Η επιχειρηματική φυσιογνωμία της χώρας χαρακτηρίζεται από την καθολική κυριαρχία των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων. Οι ελληνικές ΜΜΕ (σε ποσοστό 90% προσωπικές, ομόρρυθμες ή ετερόρρυθμες και μόνο 5% ΑΕ/ΕΠΕ) εδρεύουν κυρίως στην Αττική (35% του συνόλου, αλλά με 67% του παραγόμενου τζίρου) και στην Κ. Μακεδονία (17,5% και 11% αντίστοιχα). Η χώρα μάς κατέχει²⁸ την 1^η θέση ως προς την αυτοαπασχόληση, την 11^η ως προς το ρυθμό ίδρυσης επιχειρήσεων και την 6^η ως προς τη συνολική ροπή προς την επιχειρηματικότητα.

Αποκαλυπτικά είναι τα πορίσματα έρευνας²⁹ που εκπονήθηκε στο πλαίσιο του Εθνικού Παρατηρητηρίου μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Τα πορίσματα αυτά αναδεικνύουν μεταξύ άλλων ότι έξι στους δέκα μικρομεσαίους επιχειρηματίες θεωρούν ότι το περιβάλλον στο οποίο καλούνται να αναπτύξουν δράση είναι «φτωχό» σε επιχειρηματικές ευκαιρίες ενώ το 73% ζητά καλύτερη πρόσβαση σε πηγές χρηματοδότησης, καθώς σήμερα το μεγαλύτερο μέρος των κεφαλαίων για την εκκίνηση επιχείρησης προέρχεται από προσωπικό ή οικογενειακό "κομπόδεμα" των υποψήφιων επιχειρηματιών³⁰. Από την έρευνα, η οποία βασίστηκε σε πανελλαδικό δείγμα 800 επιχειρήσεων και 35 φορέων, προκύπτει ακόμη η πεποίθηση των μικρομεσαίων επιχειρηματιών (συγκεκριμένα 2/3 αυτών), ότι ο εκσυγχρονισμός της δημόσιας διοίκησης θα συνέβαλε σημαντικά στη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος,

²⁸ Πηγή: Μελέτη του World Competitiveness Center, Yearbook, 2006.

²⁹ Λιούκας Σ., Χριστίδου Κ., Απρίλιος 2008, *Υφιστάμενη Κατάσταση, Εξελίξεις και Προοπτικές των Ελληνικών ΜΜΕ*, Εθνικό Παρατηρητήριο για τις ΜΜΕ - EOMMEX.

³⁰ Πηγή: Εφημερίδα Η Νίκη, *Μετ' εμποδίων η «μικρή επιχειρηματικότητα»*, 18-04-08.

καθώς και ότι είναι απαραίτητη η βελτίωση συμβουλευτικής υποστήριξης από το Δημόσιο.

Τα κυριότερα επίκαιρα προβλήματα των ελληνικών ΜΜΕ, όπως σταχυολογήθηκαν στο πλαίσιο της έρευνας, είναι: φορολογικές-κοινωνικές-ασφαλιστικές επιβαρύνσεις, διοικητικές δυσκολίες-γραφειοκρατία, αντίξοο χρηματοδοτικό περιβάλλον-δυσκολία ανεύρεσης κεφαλαίου εκκίνησης, φόβος επιχειρηματικής αποτυχίας, έλλειψη επιχειρηματικών γνώσεων-δεξιοτήτων και δυσκολίες μετεξέλιξης των οικογενειακών επιχειρήσεων.

Όσον αφορά τώρα την χρηματοδότηση από εθνικά ή κοινοτικά προγράμματα, το 53% των επιχειρήσεων -ιδίως των μικρότερων- ουδέποτε έχουν υποβάλει αίτηση για χρηματοδότηση από εθνικά ή κοινοτικά προγράμματα. Στην κατηγορία επιχειρήσεων με προσωπικό 0-4 άτομα, μόνο 4 στις 10 υπέβαλαν αιτήσεις χρηματοδότησης από τέτοια προγράμματα, ενώ η αναλογία ανεβαίνει σε 6 προς 10, στις μεγαλύτερες (με 10-49 και 50-249 εργαζομένους). Ερωτηθείσες γιατί δεν υπέβαλαν αιτήσεις, απάντησαν ότι: δεν γνώριζαν προγράμματα που να τις αφορούν (37%), θεώρησαν χρονοβόρα τη διαδικασία (23%), ήταν σίγουρες ότι δεν θα ελάμβαναν χρηματοδότηση (13%) και αγνοούσαν τι έπρεπε να κάνουν διαδικαστικά (10%).

Ο κ. Λιούκας, στην παρουσίαση της έρευνας, πρόσθεσε ότι στο ΕΣΠΑ 2007-2013 τα ανώτατα όρια ενίσχυσης για τις ΜΜΕ αυξάνονται -κατά 20% για τις πολύ μικρές και μικρές επιχειρήσεις και κατά 10% για τις μεσαίες- ενώ προωθούνται νέα χρηματοδοτικά εργαλεία, όπως μικροδάνεια, κεφαλαιακή συμμετοχή, δημιουργία κεφαλαίων ανάληψης επιχειρηματικών κινδύνων και κεφαλαίων σποράς (seed capital), παροχή εγγυήσεων, συμβουλευτικές υπηρεσίες και τεχνική υποστήριξη.

5.2 Αυτοαπασχόληση και ΜΜΕ στην Ελλάδα

Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, η χώρα μάς κατέχει την 1^η θέση ως προς την αυτοαπασχόληση. Στο ίδιο συμπέρασμα κατέληξε και πρόσφατη έρευνα³¹ με θέμα «Προσδιοριστικοί Παράγοντες Αυτοαπασχόλησης και οι Αντιλήψεις Ανδρών και Γυναικών στην Ελλάδα», η οποία εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου του Εθνικού Παρατηρητηρίου για τις ΜΜΕ και παρουσιάστηκε σε εκδήλωση που διοργάνωσε ο ΕΟΜΜΕΧ στην Κεφαλονιά.

Συγκεκριμένα η έρευνα³² κατέληξε στο συμπέρασμα ότι, το 66% των επιχειρήσεων αφορούν ατομικές - προσωπικές επιχειρήσεις, χωρίς ιδιαίτερη διαφοροποίηση μεταξύ φύλων και σε συντριπτικό ποσοστό η έναρξη και η λειτουργία αυτών, χρηματοδοτούνται από ίδια κεφάλαια. Συγκεκριμένα ποσοστό άνω του 86% των νεοσύστατων επιχειρήσεων χρησιμοποίησαν ίδια κεφάλαια κατά την έναρξη λειτουργίας της επιχείρησής τους ενώ ποσοστό άνω του 96% των επιχειρήσεων χρησιμοποιούν ίδια κεφάλαια για τη χρηματοδότηση της επιχείρησής τους κατά την λειτουργία.

Επιπλέον, ο βαθμός δυσκολίας άντλησης κεφαλαίων εμφανίζεται σχετικά μεγάλος για το 60% των επιχειρήσεων. Τέλος, τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι η αξία της ενημέρωσης για την επιχειρηματικότητα είναι αναγνωρισμένη από το 85% των αυτοαπασχολούμενων. Το 60% λαμβάνει ενημέρωση περί επιχειρηματικότητας από τις εφημερίδες, το διαδίκτυο και από συλλόγους.

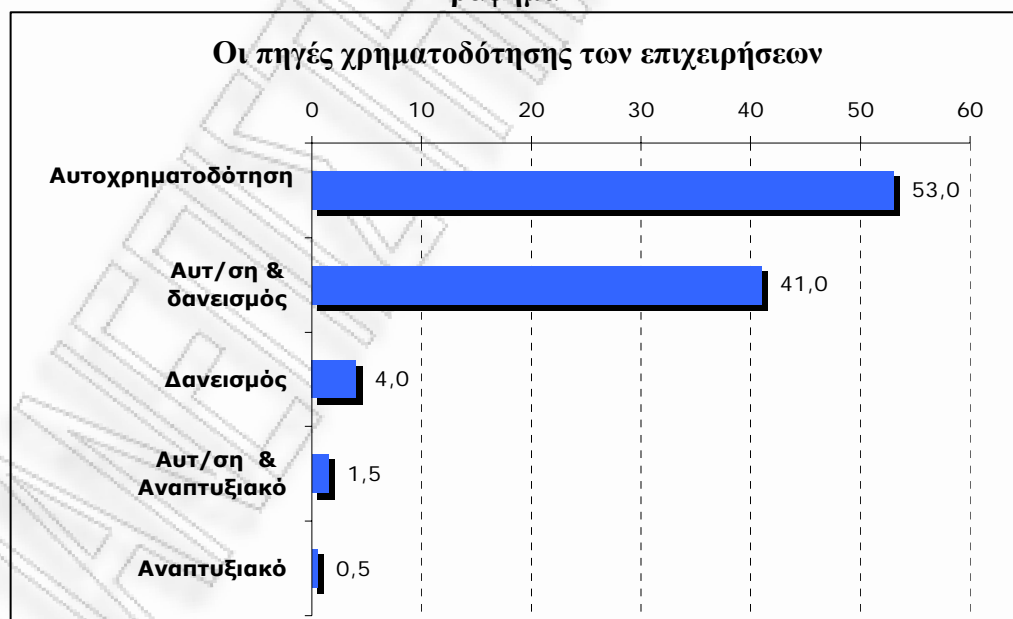
³¹ Πηγή: Εφημερίδα Εξπρές, *Με ίδια κεφάλαια χρηματοδοτείται η πλειονότητα των μικρομεσαίων*, 17/07/08.

³² Μελέτη για το Εθνικό Παρατηρητήριο ΜΜΕ του ΕΟΜΜΕΧ, Θέμα: *Προσδιοριστικοί παράγοντες αυτοαπασχόλησης και οι αντιλήψεις ανδρών και γυναικών στην Ελλάδα*, 02-07-08, Εκδήλωση ΕΟΜΜΕΧ στην Κεφαλονιά.

5.3 Μορφές Χρηματοδότησης που Προτιμούν οι ΜΜΕ

Το Εθνικό Παρατηρητήριο για τις Μικρομεσαίες επιχειρήσεις σε έρευνα³³ που διεξήγαγε τον Ιούλιο 2007, σε δείγμα 3.519 επιχειρήσεων από τις 7 μεγαλύτερες πόλεις της Ελλάδας, κατέληξε στα εξής πολύ σημαντικά συμπεράσματα όσον αφορά τις πηγές χρηματοδότησης που προτιμούν οι επιχειρήσεις (**Γράφημα 4**). Η αυτοχρηματοδότηση της επιχείρησης είναι η μορφή χρηματοδότησης που προτιμάτε περισσότερο από τις επιχειρήσεις, με δεύτερη αυτή του Τραπεζικού δανεισμού. Η αυτοχρηματοδότηση μειώνεται αισθητά μετά το πέρασμα της επιχείρησης στην κατηγορία των μεσαίων επιχειρήσεων (10+ υπάλληλοι), ενώ η εμπλοκή των μικρών επιχειρήσεων με τα αναπτυξιακά προγράμματα είναι ιδιαίτερα χαμηλή (12%-17%).

Γράφημα 4

Πηγή: Έρευνα Προσδιορισμού της Επιχειρηματικής Φυσιογνωμίας των ΜΜΕ, 2007

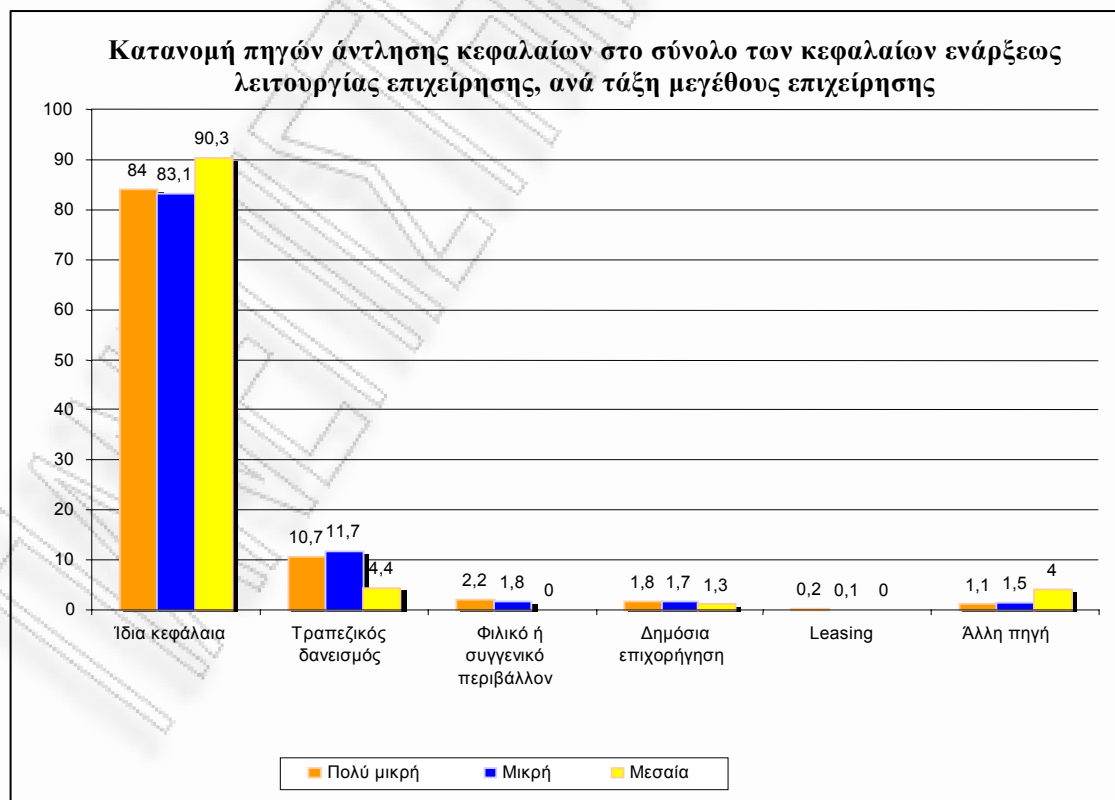
Στο **Γράφημα 5** φαίνονται αναλυτικά, ανά τάξη μεγέθους επιχείρησης, οι πηγές άντλησης κεφαλαίων που προτιμούν οι επιχειρήσεις κατά την έναρξη λειτουργίας της

³³ Έρευνα Προσδιορισμού της Επιχειρηματικής Φυσιογνωμίας και Των Δεικτών Επιχειρηματικής Δραστηριότητας των ΜΜΕ, Εθνικό Παρατηρητήριο για τις Μικρομεσαίες επιχειρήσεις, Ιούλιος 2007

επιχείρησής τους. Όπως μπορούμε να δούμε το 95% των κεφαλαίων προέρχεται από ίδια κεφάλαια και τραπεζικό δανεισμό ενώ μόλις το 2% των κεφαλαίων προέρχεται από δημόσια επιχορήγηση.

Το γεγονός πως η συντριπτική πλειοψηφία των ελληνικών ΜΜΕ χρησιμοποιεί ίδια κεφάλαια και όχι τραπεζικό δανεισμό, ή άλλη πηγή χρηματοδότησης αναδεικνύει την ασθενή επενδυτική υποστήριξη που το ελληνικό θεσμικό πλαίσιο παρέχει στις ΜΜΕ, την ακαμψία του ελληνικού χρηματοπιστωτικού συστήματος και την αδυναμία του να προσαρμοστεί στις ιδιαιτερότητες των ΜΜΕ. Παράλληλα, ο βαθμός αξιοποίησης των κοινοτικών και εθνικών προγραμμάτων στήριξης είναι ιδιαίτερα περιορισμένος (γύρω στο 2%) έναντι 20% που σημειώνουν οι ΜΜΕ της Ε.Ε.

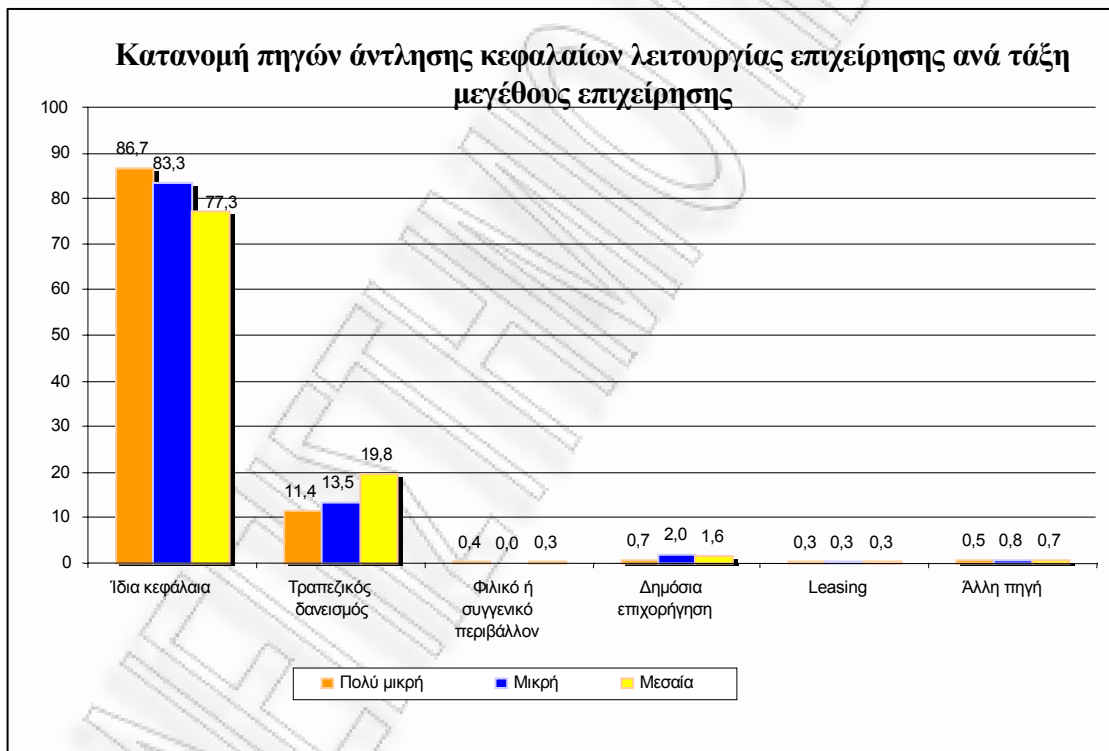
Γράφημα 5

Πηγή: Έρευνα Προσδιορισμού της Επιχειρηματικής Φυσιογνωμίας των ΜΜΕ, 2007

Στο ίδιο συμπέρασμα κατέληξε η έρευνα και όσον αφορά τις πηγές άντλησης που προτιμούν οι επιχειρήσεις κατά τη διάρκεια λειτουργίας τους, με μια μικρή προτίμηση των μεσαίου μεγέθους επιχειρήσεων στον τραπεζικό δανεισμό έναντι της χρηματοδότησης με ίδια κεφάλαια που προτιμούσαν περισσότερο κατά την έναρξη λειτουργίας της επιχείρησής τους (Βλέπε **Γράφημα 6**). Επιπλέον, οι επιχειρηματίες δηλώνουν ότι δυσκολεύονται στην άντληση κεφαλαίων κατά τη φάση έναρξης αλλά και λειτουργίας της επιχείρησης.

Γράφημα 6

Πηγή: Έρευνα Προσδιορισμού της Επιχειρηματικής Φυσιονομίας των ΜΜΕ, 2007

Αρα λοιπόν καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι, οι επίδοξοι και νέοι επιχειρηματίες αλλά και οι παλαιότεροι επιχειρηματίες καλύπτουν με ίδιους πόρους περίπου τα $\frac{3}{4}$ της επένδυσής τους, σε σημαντική άνοδο σε σχέση και με το 2005³⁴. Παρά δηλαδή τα χαμηλά επιτόκια, οι επιχειρηματίες δεν διαφοροποιούν τη συμπεριφορά τους και

³⁴ Ιωαννίδης Σ., Τσακανίκας Α., (2007), *Η Επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα 2006-2007*, Ίδρυμα Οικονομικών & Βιομηχανικών Ερευνών (IOBE), Παγκόσμιο Παρατηρητήριο Επιχειρηματικότητας (Global Entrepreneurship Monitor -GEM), εθνική ερευνητική ομάδα.

εξακολουθούν να προτιμούν πόρους από την προσωπική τους αποταμίευση ή το στενό οικογενειακό περιβάλλον, παρά να καταφεύγουν σε άλλες μορφές χρηματοδότησης.

5.4 Η Συμβολή των Χρηματοδοτικών Ενισχύσεων στις ΜΜΕ

Η συμβολή των χρηματοδοτικών ενισχύσεων στην τόνωση του επιχειρηματικού πνεύματος των ΜΜΕ μελετήθηκε σε έρευνα³⁵ που πραγματοποιήθηκε σε δείγμα 1.526 επιχειρήσεων κατά το διάστημα 12/11/2007 έως 29/1/2008. Η έρευνα αυτή αφορούσε υφιστάμενες επιχειρήσεις που ενισχύθηκαν από τις δράσεις «Ολοκληρωμένα Επιχειρηματικά Σχέδια ΜΕ και ΠΜΕ», «Επιχειρείτε Ηλεκτρονικά» και «Ενίσχυση της Ανταγωνιστικότητας ΠΜΕ του Εμπορίου», καθώς επίσης και νέες επιχειρήσεις στη δημιουργία των οποίων συνέβαλαν οι δράσεις «Γυναικεία και Νεανική Επιχειρηματικότητα».

Τα χρηματοδοτικά προγράμματα ενίσχυσης των ΜΜΕ, σύμφωνα με τη γνώμη των επωφελούμενων, έχουν θετική επίδραση στα έσοδα και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων, ενώ ταυτόχρονα ενισχύουν τη βιωσιμότητα των επιχειρηματικών σχημάτων. Η ένταξη βέβαια ενός επενδυτικού σχεδίου σε καθεστώς χρηματοδοτικών ενισχύσεων δεν αποτελεί σημαντικό παράγοντα εξασφάλισης πρόσθετης χρηματοδότησης από το τραπεζικό σύστημα.

Συγκεκριμένα, όπως φαίνεται και στον **Πίνακα 3**, όσον αφορά τις υφιστάμενες επιχειρήσεις, η ένταξη των επιχειρήσεων στις δράσεις χρηματοδοτικής ενίσχυσης δεν φαίνεται να έχει σημαντική επίδραση στην διαδικασία απόφασης των τραπεζών για το αν θα χρηματοδοτήσουν ένα επενδυτικό πρόγραμμα (27,5%, 8,7%, 21,1%). Συνολικά, ο

³⁵ Έρευνα πεδίου για το Εθνικό Παρατηρητήριο ΜΜΕ του ΕΟΜΜΕΧ, Ημερίδα με θέμα: *Η συμβολή των χρηματοδοτικών ενισχύσεων στην τόνωση του επιχειρηματικού πνεύματος των ΜΜΕ*, 28-05-08.

βαθμός ικανοποίησης των επιχειρήσεων από τις διαδικασίες που ακολουθούνται για την υπαγωγή και την χρηματοδότηση από τις δράσεις χρηματοδοτικών ενισχύσεων είναι υψηλός και οι προσδοκίες τους επαληθεύονται σε μεγάλο βαθμό.

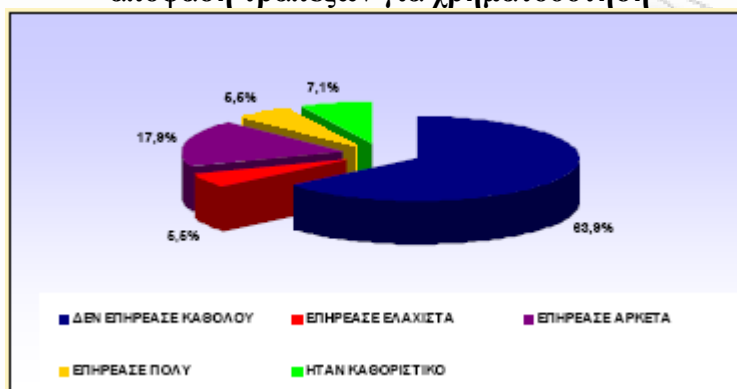
Πίνακας 3
Επίπτωση των Δράσεων στην Πρόσβαση σε Χρηματοδότηση - Ικανοποίηση των Επιχειρήσεων από τις Διαδικασίες – Βαθμός Εκπλήρωσης Προσδοκιών

ΔΕΙΚΤΕΣ	ΔΡΑΣΕΙΣ		
	Ολοκληρωμένα Επιχειρηματικά Σχέδια	Επιχειρείτε Ηλεκτρονικά	Ενίσχυση Ανταγωνιστικότητας ΠΜΕ Εμπορίου
Ποσοστό επιχ. που ικανοποιήθηκαν από τις διαδικασίες υποβολής πρότασης	74,1%	88,4%	83,4%
Ποσοστό επιχ. που ικανοποιήθηκαν από τη γενική ενημέρωση - καθοδήγηση	82,6%	86,7%	87,7%
Ποσοστό επιχ. που ικανοποιήθηκαν από τις διαδικασίες παρακολούθησης και ελέγχου	86,9%	87,8%	91,9%
Ποσοστό επιχ. που ικανοποιήθηκαν από τις διαδικασίες εκταμίευσης της επιχορήγησης	80,2%	84,5%	80,5%
Ποσοστό επιχ. που επαληθεύτηκαν πλήρως οι προσδοκίες τους από τον εκσυγχρονισμό των υλικών μέσων	85,6%	83,8%	90,1%
Ποσοστό επιχ. που επαληθεύτηκαν πλήρως οι προσδοκίες τους από τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας της λειτουργίας τους	81,5%	83,0%	86,9%
Ποσοστό επιχ. που επαληθεύτηκαν πλήρως οι προσδοκίες τους σε σχέση με τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητάς τους	81,6%	80,0%	84,6%
Ποσοστό επιχ. που επαληθεύτηκαν πλήρως οι προσδοκίες τους από τη βελτίωση των οικονομικών τους αποτελεσμάτων	72,0%	76,5%	81,4%
Ποσοστό επιχ. που διευκολύνθηκε αισθητά η πρόσβαση τους σε χρηματοδοτικά εργαλεία λόγω της ένταξης στο πρόγραμμα	27,5%	8,7%	21,1%

Πηγή: Έρευνα EOMMEX, Η συμβολή των χρηματοδοτικών ενισχύσεων στην τόνωση του επιχειρηματικού πνεύματος των ΜΜΕ, 2008.

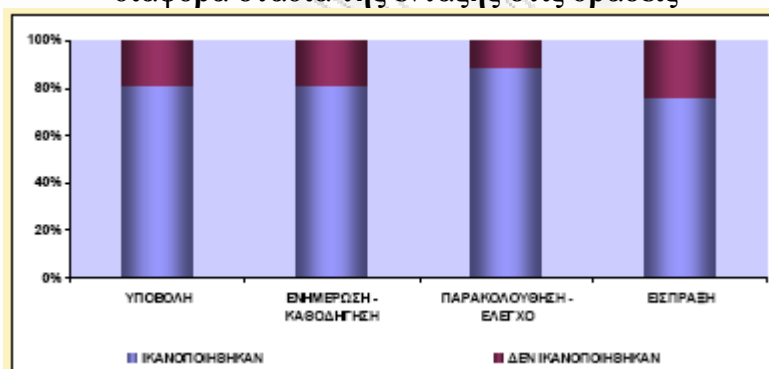
Στα ίδια συμπεράσματα κατέληξε η έρευνα και όσον αφορά τις νέες επιχειρήσεις. Η ένταξη των επιχειρήσεων στις δράσεις επηρέασε και εδώ, όπως μπορούμε να δούμε στα **Γραφήματα 7 και 8**, πολύ λίγο στην χρηματοδότηση των επιχειρήσεων αυτών από τις τράπεζες ενώ από την άλλη ο βαθμός ικανοποίησης των νέων επιχειρηματιών από τις δράσεις βρίσκεται και εδώ σε υψηλά σχετικά επίπεδα

Γράφημα 7
Βαθμός επίδρασης της ένταξης στα κίνητρα στην
απόφαση τραπεζών για χρηματοδότηση

Πηγή: Έρευνα ΕΟΜΜΕΧ, Η συμβολή των χρηματοδοτικών ενισχύσεων στις ΜΜΕ, 2008.

Γράφημα 8
Βαθμός ικανοποίησης των επιχειρηματιών από τα
διάφορα στάδια της ένταξης στις δράσεις

Πηγή: Έρευνα ΕΟΜΜΕΧ, Η συμβολή των χρηματοδοτικών ενισχύσεων στις ΜΜΕ, 2008.

5.5 Η Χρηματοδοτική Υποστήριξη των Επιχειρήσεων

Οι επιδόσεις της Ελλάδας σε συγκεκριμένες διαστάσεις-περιοχές που χαρακτηρίζουν το εθνικό επιχειρηματικό περιβάλλον δεν είναι ικανοποιητικές, σύμφωνα με έρευνα³⁶ που διεξάγεται στην Ελλάδα κάθε χρόνο, λαμβάνοντας την άποψη 36 «ειδικών» εμπειρογνομόνων, οι οποίοι και συμμετέχουν στην έρευνα συμπληρώνοντας σχετικό ερωτηματολόγιο.

³⁶ Ιωαννίδης Σ., Τσακανίκας Α.,(2007), *Η Επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα 2006-2007*, Ίδρυμα Οικονομικών & Βιομηχανικών Ερευνών (ΙΟΒΕ), Παγκόσμιο Παρατηρητήριο Επιχειρηματικότητας (Global Entrepreneurship Monitor -GEM), εθνική ερευνητική ομάδα.

Αν και η επιχειρηματικότητα αρχικών σταδίων έχει παρουσιάσει σταθερή αύξηση τα προηγούμενα έτη, σύμφωνα με τις σχετικές μετρήσεις στον πληθυσμό, οι ειδικοί παραμένουν το ίδιο ή και περισσότερο αρνητικοί και απαισιόδοξοι για την κατάσταση στην Ελλάδα στις περισσότερες διαστάσεις του επιχειρηματικού περιβάλλοντος. Όπως φαίνεται στον **Πίνακα 4**, μικτή εικόνα δίνουν οι ειδικοί για τη Χρηματοδοτική υποστήριξη των νέων επιχειρήσεων. Ως αδύναμα σημεία επισημαίνουν το χαμηλό ύψος των venture capital (25η θέση) αλλά και τη δυσκολία εύρεσης ικανοποιητικού αρχικού κεφαλαίου (30^η θέση), παρόλο που την ίδια στιγμή υπάρχουν αρκετές κρατικές επιχορηγήσεις για την ίδρυση νέων επιχειρήσεων (10η θέση στο GEM, 6η θέση στην Ευρώπη). Μέτρια κρίνεται η διαθεσιμότητα εταιρικών κεφαλαίων και μάλλον αδύναμες οι δυνατότητες εισόδου στο χρηματιστήριο και άρα άντλησης κεφαλαίων από εκεί (22η θέση), αλλά και οι επενδυτικές δυνατότητες που προσφέρουν πιθανοί άτυποι επενδυτές προς νέες και αναπτυσσόμενες επιχειρήσεις (23η θέση).

Πίνακας 4
Η Γνώμη των Ειδικών για το Επιχειρηματικό Περιβάλλον στην Ελλάδα
 (βαθμοί της πενταβάθμιας κλίμακας Likert³⁷)

	Μέσος όρος Ελλάδας	Μέσος όρος GEM	Κατάταξη σε GEM (37 χώρες)	Μέσος όρος Ευρώπης	Κατάταξη σε Ευρώπη (17 χώρες)
Χρηματοδοτική υποστήριξη	2,55	2,74	23η	2,66	12η
Κυβερνητικά προγράμματα	2,2	2,78	28η	2,59	16η

Πηγή: IOBE, επεξεργασία στοιχείων GEM

Σε ότι αφορά τα Κυβερνητικά Προγράμματα υποστήριξης της επιχειρηματικής δραστηριότητας, η Ελλάδα κατατάσσεται μόλις στην 28η θέση της παγκόσμιας κλίμακας. Οι ειδικοί δίνουν μια μέση βαθμολογία στην επάρκεια κυβερνητικών

³⁷ Οι απαντήσεις δίνονται με τη μορφή αξιολόγησης σε μια πενταβάθμια κλίμακα Likert, όπου το ένα (1) σημαίνει απόλυτη διαφωνία με την κάθε πρόταση και το πέντε (5) απόλυτη συμφωνία. Οι μέσοι όροι των απαντήσεων τους μπορούν να θεωρηθούν ικανοποιητικές εκτιμήσεις του περιβάλλοντος και επιτρέπουν διεθνείς συγκρίσεις ώστε να αναγνωριστούν πιθανόν κάποιες βαθύτερες πτυχές της επιχειρηματικότητας κάθε χώρας.

προγραμμάτων ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας (18η θέση), βαθμολογούν όμως πολύ χαμηλά την πραγματική υποστήριξη που προσφέρουν αυτά τα προγράμματα για δύο λόγους: τον μεγάλο αριθμό κρατικών υπηρεσιών με τις οποίες πρέπει κάποιος να συνδιαλλαγεί για να ιδρύσει μια επιχείρηση (35η θέση), αλλά και την ίδια την ποιότητα και αποτελεσματικότητα του προσωπικού που στελεχώνει αυτές τις υπηρεσίες (17η θέση στην Ευρώπη).

Οι ειδικοί εμπειρογνώμονες επισημαίνουν ότι σε επίπεδο δημόσιας πολιτικής και με τη βοήθεια των κοινοτικών κονδυλίων υπάρχει επάρκεια επιδοτούμενων προγραμμάτων και χρηματοδότησης δράσεων για την προώθηση της επιχειρηματικότητας. Ωστόσο, η αναποτελεσματικότητα των διαδικασιών, οι αγκυλώσεις των υπηρεσιών και των δημόσιων λειτουργιών της δρουν ανασταλτικά και υπερακοντίζουν τις θετικές επιδράσεις αυτών των πολιτικών. Οι ειδικοί θεωρούν δηλαδή ότι η διοχέτευση περισσότερων πόρων για την προώθηση της επιχειρηματικότητας δεν οδηγεί αυτόματα σε βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, καθώς απαιτούνται ενδεχομένως καταλληλότερα εκπαιδευμένοι υπάλληλοι και απλοποίηση των σχετικών διαδικασιών. Σαφώς η συγκέντρωση σε μία υπηρεσία μέσω της οποίας θα μπορεί οποιουδήποτε τύπου επιχείρηση να επιζητά βοήθεια και να διεκπεραιώνει τις απαραίτητες διαδικασίες (one stop shop) είναι ένα ακόμα σημαντικό βήμα προόδου. Το μέτρο αυτό έχει υιοθετηθεί επιτυχώς σε αρκετές χώρες και συνιστά ουσιαστική τομή που θα διευκόλυνε τους νέους επιχειρηματίες και ταυτόχρονα θα απαιτούσε λιγότερο ανθρώπινο δυναμικό από την πλευρά του κράτους.

Τέλος οι ειδικοί δεν θεωρούν ουσιαστική την υποστήριξη που προσφέρουν τα όποια επιστημονικά πάρκα της χώρας μας(35η θέση).

6. ΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΚΑΙ Η ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ

6.1 Χρηματοδότηση Επιχειρηματικής Δραστηριότητας-Προαπαιτήσεις

Το κεφάλαιο της χρηματοδότησης αποτελεί ένα θέμα έντονου προβληματισμού και ενδιαφέροντος για κάθε επιχειρηματία που επιθυμεί να αναπτύξει και υλοποιήσει μια νέα επιχειρηματική δραστηριότητα. Η επιχειρηματική πρόταση οφείλει να πληροί κάποιες αρχικές προϋποθέσεις ώστε να μπορεί να αξιώνει οποιασδήποτε μορφής χρηματοδότηση.

Επομένως, ένας προγραμματισμός που θα σχετίζεται, τόσο με τις μελλοντικές κινήσεις όσο και με τη συνεργασία που επιθυμεί η επιχείρηση να έχει με τον πιθανό χρηματοδότη, είναι αναγκαίο να αναπτυχθούν λεπτομερώς σε μία εκτεταμένη έκθεση, γνωστή και ως Επιχειρηματικό Σχέδιο³⁸.

Το επιχειρηματικό σχέδιο³⁹ (Business Plan) είναι ο γραπτός στρατηγικός σχεδιασμός και προγραμματισμός των μελλοντικών ενεργειών μιας επιχείρησης και κρίνεται αναγκαίο εργαλείο για κάθε νεοϊδρυόμενη επιχείρηση. Το επιχειρηματικό σχέδιο και η κατάθεση αυτού κρίνεται απαραίτητη για την παρουσίαση μιας οργανωμένης και λεπτομερούς ανάλυσης των εσωτερικών σχεδίων και πλάνων μιας επιχείρησης σε μια τράπεζα ή άλλο χρηματοοικονομικό οργανισμό με σκοπό την άντληση χρηματοδότησης.

³⁸ Πρόγραμμα Δικτυωθείτε σε συνεργασία με το Υπουργείο Ανάπτυξης, *Το Επιχειρηματικό Σχέδιο και το Διαδίκτυο*, σελ. 2, έκδοση 2003.

³⁹ Richard Stutely, *Το Ιδανικό Επιχειρηματικό Σχέδιο*, Prentice Hall Financial Times.

6.2 Πλεονεκτήματα Σύνταξης Επιχειρηματικού Σχεδίου

Ένα σωστά οργανωμένο Επιχειρηματικό Σχέδιο, αποτελεί πηγή πολλών πλεονεκτημάτων⁴⁰ και για τις δύο πλευρές που συμμετέχουν στην προσπάθεια ανεύρεσης κεφαλαίου για τη χρηματοδότηση μιας νέας επιχειρηματικής δραστηριότητας. Τα **πλεονεκτήματα για τον επιχειρηματία** είναι τα εξής:

- Προσελκύει το ενδιαφέρον πιθανών επενδυτών, παρέχοντας πληροφορία για την επιχειρηματική δραστηριότητα και καλύπτοντας όλους τους τομείς που πιθανώς να τους ενδιαφέρουν.
- Επιτρέπει την ταχύτερη και ευκολότερη διάδοση της επιχειρηματικής πρότασης σε μεγαλύτερο αριθμό υποψήφιων επενδυτών, τους οποίους δε θα ήταν δυνατόν να προσεγγίσουν οι υποψήφιοι επιχειρηματίες.
- Προκαλεί τη δημιουργία εμπειριστατωμένης επανατροφοδότησης (feedback) από τους αναγνώστες του, είτε αυτοί είναι οι εν δυνάμει επενδυτές είτε άλλοι επιχειρησιακοί συνεργάτες ή σύμβουλοι.

Πλεονεκτήματα, όμως, από τη σύνταξη του Επιχειρηματικού Σχεδίου μπορούν να προκύψουν και για τους πιθανούς επενδυτές. Συγκεκριμένα τα **πλεονεκτήματα για τους επενδυτές** είναι τα εξής:

- Η δυνατότητα, για τον ενδεχόμενο χρηματοδότη, να αξιολογήσει την επιχειρηματική πρόταση, και γενικότερα τις δυνατότητες υλοποίησης της προσπάθειας πριν πραγματοποιηθεί η επένδυση.
- Η δυνατότητα σύγκρισης πολλών επιχειρηματικών προτάσεων σε μικρό χρονικό διάστημα.
- Όπως ο επιχειρηματίας μπορεί να χρησιμοποιήσει το Επιχειρηματικό Σχέδιο ως ένα μέσο παρακολούθησης της πορείας της δραστηριότητάς του, ομοίως και ο επενδυτής μπορεί να παρακολουθεί και να ελέγχει την πορεία της επένδυσής του.

⁴⁰ Μπαλάκος Α., Πρελορέντζος Γ. (2003) *Οδηγός Σύνταξης Επιχειρηματικού Σχεδίου*, Ταμείο Ανάπτυξης Νέας Οικονομίας – Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Διοικητικής Επιστήμης και Τεχνολογίας.

ΜΕΡΟΣ Β'

ΤΡΟΠΟΙ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΜΜΕ

Εισαγωγή

Τα τελευταία χρόνια έχουν γίνει αρκετά θετικά βήματα στην χώρα μας σχετικά με την επιχειρηματικότητα και συγκεκριμένα στο χώρο των χρηματοδοτήσεων μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Έτσι, μπορούμε να πούμε ότι πλέον η Ελλάδα βρίσκεται πιο κοντά στο μοντέλο δημιουργίας και χρηματοδότησης νέων επιχειρήσεων που ισχύει στις ανεπτυγμένες χώρες σε σχέση με το παρελθόν. Βέβαια, θεωρούμαστε από τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τις πλέον χρονοβόρες και ακριβές διαδικασίες για ίδρυση νέων επιχειρήσεων, πράγμα το οποίο πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψη και να επέλθει περαιτέρω βελτίωση.

Όπως ήδη αναφέρθηκε η χρηματοδότηση της επιχείρησης είναι καθοριστική για την πραγματοποίηση της επιχειρηματικής δράσης. Το βασικό όμως ερώτημα είναι πώς θα γίνει η χρηματοδότηση της επιχειρηματικής πρωτοβουλίας. Είναι απαραίτητο να γνωρίζει ο επιχειρηματίας τις βασικές πηγές για την άντληση χρηματικών κεφαλαίων.

Οι πηγές χρηματοδότησης, λοιπόν, για ένα νέο επιχειρηματία πέραν των προφανών πηγών από την οικογένεια, τους φίλους, τους συγγενείς, και τα προσωπικά κεφάλαια, είναι:

- Δανειακή Χρηματοδότηση
- Χρηματοδότηση με παραχώρηση ιδιοκτησίας
- Ευρωπαϊκά ή Εθνικά Προγράμματα χρηματοδότησης
- Άλλες υπηρεσίες ενίσχυσης επιχειρηματικότητας

1. ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ

Τα **ίδια κεφάλαια** αποτελούν την πρώτη πηγή χρηματοδότησης για μια επιχείρηση. Τα κεφάλαια αυτά προέρχονται από το περιβάλλον του επιχειρηματία (δικά του, φίλων και συγγενών). Είναι η καλύτερη πηγή άντλησης μικρής κλίμακας κεφαλαίου έναρξης αρκεί όλα τα εμπλεκόμενα μέρη να γνωρίζουν και να συμφωνούν με ορισμένους βασικούς κανόνες:

- Η επένδυση τους είναι κεφάλαιο κινδύνου. Μπορεί να χαθεί και να μην αποπληρωθεί ποτέ.
- Η επένδυση μετοχικού κεφαλαίου στην επιχείρηση δεν δίνει αυτόματα δικαίωμα και στην διοίκηση.
- Η επένδυση τους μπορεί να μικρύνει ποσοστιαία από άλλους μελλοντικούς επενδυτές, των οποίων τα χρήματα απαιτούνται για να συνεχίσουν την ανάπτυξη της επιχείρησης.

2. ΔΑΝΕΙΑΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ

Ο **τραπεζικός δανεισμός** αποτελεί το βασικότερο τρόπο χρηματοδότησης επιχειρηματικών πρωτοβουλιών. Οι τράπεζες έχουν δημιουργήσει προϊόντα χορήγησης αρχικού κεφαλαίου με όρους που συμφωνούνται με τις επιχειρήσεις (επιτόκιο, διάρκεια, ποσό κ.ά). Έτσι, όταν η επιχείρηση καταθέσει το επιχειρηματικό της σχέδιο και τα διάφορα δικαιολογητικά που ζητά η τράπεζα, τότε ξεκινά η διαδικασία αξιολόγησης της έγκρισης δανείου στην επιχείρηση. Σημειώνεται ότι αρκετές νέες επιχειρήσεις επιλέγουν να ζητήσουν δάνεια από τράπεζες του εξωτερικού, εφόσον οι διαδικασίες έγκρισης είναι απλούστερες.

Οι τράπεζες προσφέρουν δύο μεγάλες κατηγορίες δανείων προς τις επιχειρήσεις: Τα δάνεια Κεφαλαίου Κίνησης και τα Μακροπρόθεσμα δάνεια. Τα δάνεια Κεφαλαίου Κίνησης αποσκοπούν στη βελτίωση της ρευστότητας της επιχείρησης και είναι από τη φύση τους μικρής διάρκειας. Αντίθετα τα Μακροπρόθεσμα δάνεια είναι μακράς διάρκειας και περιλαμβάνουν τα δάνεια εγκατάστασης και τα δάνεια επαγγελματικού εξοπλισμού. Το επιτόκιο των Μακροπρόθεσμων δανείων είναι συνήθως χαμηλότερο από το αντίστοιχο επιτόκιο των δανείων Κεφαλαίου Κίνησης λόγω ακριβώς της μεγαλύτερης διάρκειας αποπληρωμής του.

Δάνεια για κεφάλαια κίνησης

Τα πιστωτικά ιδρύματα προσφέρουν σήμερα ολοκληρωμένα πακέτα για την κάλυψη των αναγκών ρευστότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων ή των ελεύθερων επαγγελματιών. Τέτοια προϊόντα είναι τα ανοιχτά ή ανακυκλούμενα δάνεια και οι αλληλόχρεοι λογαριασμοί. Στα ανοιχτά δάνεια οι τράπεζες δίνουν ένα πιστωτικό όριο στον πελάτη τους μέχρι του οποίου μπορεί να δανείζεται. Ο δανειολήπτης μπορεί αν θέλει να εξοφλήσει μέρος ή το σύνολο της οφειλής του, ενώ μπορεί να επαναδανείζεται όταν έχει ανάγκη ως το όριο που του έχει χορηγηθεί, χωρίς να απαιτείται να επιστρέφει σε συγκεκριμένο διάστημα το κεφάλαιο που χρησιμοποίησε. Υπάρχουν τράπεζες που χρηματοδοτούν για κεφάλαιο κίνησης ποσοστό ως και το 100% του τζίρου της επιχείρησης και άλλες όπου το ποσοστό αυτό δεν ξεπερνά το 50% του τζίρου.

Το ποσοστό κάλυψης από τέτοια δάνεια εξαρτάται από το μέγεθος, την αποδοτικότητα και τις προοπτικές της επιχείρησης. Το επιτόκιο επίσης δεν είναι δεδομένο. Με βάση ένα βασικό επιτόκιο κάθε τράπεζας υπάρχει μια προσαύξηση από 0 μέχρι 4 μονάδες, ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες του πελάτη και με βάση υποκειμενικά και αντικειμενικά κριτήρια, όπως η φερεγγυότητά του, τα οικονομικά στοιχεία και η εξέλιξη της

επιχείρησης ακόμη και οι προοπτικές της. Τα δάνεια αυτά χορηγούνται προκειμένου να ενισχυθεί η ρευστότητα μιας επιχείρησης, να πραγματοποιηθούν εισαγωγές ή εξαγωγές, να αντιμετωπιστούν άμεσες ανάγκες ή για την αγορά εταιρικών τοκομεριδίων. Αν μια επιχείρηση βρίσκεται στο στάδιο έναρξης της δραστηριότητάς της τα κεφάλαια κίνησης μπορούν να πάρουν πιο μόνιμο χαρακτήρα και να επεκταθεί η διάρκεια αποπληρωμής τους από μερικούς μήνες μέχρι και μερικά χρόνια, εφόσον η βιωσιμότητα και οι προοπτικές της επιχείρησης το δικαιολογούν.

Δάνεια για επαγγελματική στέγη

Τα δάνεια επαγγελματικής στέγης χρηματοδοτούν την αγορά έτοιμου ή υπό κατασκευήν επαγγελματικού ακινήτου, οικοπέδου, καθώς και την ανέγερση, αποπεράτωση, προσθήκη, επισκευή ή συντήρηση επαγγελματικού ακινήτου, και μπορεί να χρηματοδοτήσουν μέχρι και το 100% της αξίας του ακινήτου. Η διάρκειά τους κυμαίνεται από 3 μέχρι 30 χρόνια ανάλογα με την τράπεζα και τον πελάτη και παρέχεται εξασφάλιση στην τράπεζα με την προσημείωση του ακινήτου. Για τους νέους επιχειρηματίες οι τράπεζες παρέχουν συνήθως περίοδο χάριτος μέχρι δύο χρόνια, διάστημα κατά το οποίο οι νέοι επιχειρηματίες καλούνται να πληρώσουν μόνο τους τόκους ή μικρότερες δόσεις. Τα έξοδα δανείου που χρεώνουν οι τράπεζες συνήθως δεν ξεπερνούν το 1% του δανείου. Όσον αφορά τα επιτόκια, υπάρχει δυνατότητα «κλειδώματος» του κόστους δανεισμού ακόμη και για 15 έτη.

Δάνεια για αγορά πάγιου εξοπλισμού

Τα δάνεια πάγιων εγκαταστάσεων και εξοπλισμού είναι μακροπρόθεσμα δάνεια που η διάρκειά τους μπορεί να φτάσει και τα 30 χρόνια, αν και μια συνηθισμένη περίοδος αποπληρωμής είναι τα 10 χρόνια. Χορηγούνται με σκοπό την εκτέλεση των

επενδυτικών προγραμμάτων της επιχείρησης ή κάλυψης άλλων αναγκών, όπως η δημιουργία ή επέκταση των κτιριακών εγκαταστάσεων, η απόκτηση καινούργιου ή μεταχειρισμένου εξοπλισμού, η αγορά επαγγελματικού αυτοκινήτου κ.ά. Το ύψος του δανείου κυμαίνεται από 50%-80% της επένδυσης και σε ειδικές περιπτώσεις φθάνει και το 100% του προϋπολογισμού. Το ποσοστό κάλυψης εξαρτάται από την κατηγορία και τη μορφή της χρηματοδότησης και από το μέγεθος, την αποδοτικότητα και τις προοπτικές της επιχείρησης. Τα δάνεια αυτά είναι τοκοχρεολυτικά, εξοφλούνται είτε ανά μήνα είτε ανά τρίμηνο, ενώ υπάρχει και δυνατότητα επιλογής ανάμεσα σε σταθερό και κυμαινόμενο επιτόκιο. Τέλος όσον αφορά την εκταμίευση, αυτή μπορεί να γίνεται είτε εφ' άπαξ, είτε σταδιακά ανάλογα με την εξέλιξη των αγορών.

Έκδοση ομολογιακών δανείων

Η χρηματοδότηση των επιχειρήσεων μέσω της έκδοσης ομολογιακών δανείων⁴¹ τα οποία διακρατούνται στα τραπεζικά χαρτοφυλάκια έχει γίνει πλέον διαδεδομένη πρακτική, καθώς οι επιχειρήσεις σπεύδουν να επωφεληθούν των φορολογικών πλεονεκτημάτων που αυτή προσφέρει.

Η πρακτική σύναψης ομολογιακών δανείων γνωρίζει ολοένα και μεγαλύτερη εφαρμογή τα τελευταία χρόνια λόγω των φορολογικών πλεονεκτημάτων που προσφέρει, καθώς σύμφωνα με το νομικό πλαίσιο που διέπει την έκδοση ομολόγων από επιχειρήσεις (Ν. 3156/2003), οι τίτλοι αυτοί απαλλάσσονται από την εισφορά του Ν. 128/1975 στην οποία υπόκεινται τα τραπεζικά δάνεια και η οποία ανέρχεται σε 0,6% του υπολοίπου δανείου. Μάλιστα το σύνολο των εκδόσεων αυτών απορροφάται από τις τράπεζες και οι εν λόγω τίτλοι δεν είναι αντικείμενο διαπραγμάτευσης σε οργανωμένη δευτερογενή αγορά.

⁴¹ Πηγή: Εφημερίδα Εξπρες, *Αυξάνεται η δανειοδότηση των επιχειρήσεων*, Κ. Παπαγρηγόρης, 30-04-08.

Συγκεκριμένα, το 28% των συνολικών καθαρών κεφαλαίων που διοχέτευσαν οι τράπεζες στις επιχειρήσεις το 2007 είχε τη μορφή ομολογιακών δανείων. Έτσι τα ομολογιακά δάνεια ανήλθαν σε 17% των συνολικών υποχρεώσεων των επιχειρήσεων έναντι του πιστωτικού συστήματος τον Δεκέμβριο του 2007 από 15% τον Δεκέμβριο του 2006, με το σύνολο των υπολοίπων να αγγίζει τα 19 δις. Ευρώ στο τέλος του 2007 καταγράφοντας αύξηση σε ετήσια βάση κατά 34,7%.

2.1 Τράπεζα και ΜΜΕ

Στα 28 δις. Ευρώ διαμορφώθηκαν στο τέλος Μαρτίου του 2008 τα υπόλοιπα των δανείων που έχουν χορηγήσει οι τράπεζες προς τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, προκειμένου οι τελευταίες να χρηματοδοτήσουν την ανάπτυξη των εργασιών τους. Έμπειρα τραπεζικά στελέχη⁴² επισημαίνουν ότι η τραπεζική των μικρομεσαίων επιχειρήσεων αναπτύσσεται τον τελευταίο χρόνο με ρυθμό της τάξης του 30% περίπου (28% στο πρώτο τρίμηνο του 2008), ενώ για το 2008 το σύνολο των υπολοίπων του κλάδου εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί στα 35 δις. Ευρώ.

Συγκεκριμένα,⁴³ η Εθνική Τράπεζα κατά το α' τρίμηνο του 2008 αύξησε σε ετήσια βάση τα υπόλοιπα των δανείων της προς μικρομεσαίες επιχειρήσεις και επαγγελματίες κατά 28% (στα 3,7 δις. ευρώ) έναντι αύξησης 17% και 24% των υπολοίπων της στεγαστικής και καταναλωτικής πίστης αντίστοιχα. Το ίδιο διάστημα τα υπόλοιπα των χορηγήσεων προς μικρές επιχειρήσεις για τον όμιλο της Eurobank τόσο στη χώρα μας

⁴² Πηγή: Συνέντευξη του κ. Αχιλλέα Γιαννίση, Deputy Retail Director της Marfin Egnatia Bank, στην Ναυτεμπορική, απάντηση στην ερώτηση: Μπορεί να διευρυνθεί περαιτέρω η τραπεζική χρηματοδότηση στις ΜΜΕ. Θέμα: *Τα δάνεια προς τις ΜΜΕ εργαλείο ανάπτυξης τόσο των τραπεζών όσο και των επιχειρήσεων*, 14-03-08.

⁴³ Πηγή: Το Βήμα, *Στο στόχαστρο των τραπεζών οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις*, Μ. Άγη, 22-06-08.

όσο και στο εξωτερικό ενισχύθηκαν κατά 36,5% έναντι αύξησης των χορηγήσεων προς νοικοκυριά κατά 33%. Η Alpha Bank αύξησε τα δάνεια προς πολύ μικρές επιχειρήσεις κατά 19,4% το τρίμηνο, περίοδο κατά την οποία τα στεγαστικά της δάνεια αυξήθηκαν κατά 16,3%. Τέλος στον όμιλο της Τράπεζας Πειραιώς τα δάνεια δικτύου προς μεσαίες και μικρές επιχειρήσεις αυξήθηκαν κατά 55% έναντι αύξησης 48% για το σύνολο των χορηγήσεών της.

Η κατηγορία των μικρομεσαίων επιχειρήσεων περιλαμβάνει, σύμφωνα με την κατηγοριοποίηση των περισσότερων τραπεζών, περί τους 850.000 επαγγελματίες και εταιρείες, ο ετήσιος τζίρος των οποίων δεν υπερβαίνει τα 2,5 εκατ. Ευρώ, ενώ δανειακή σχέση με το τραπεζικό σύστημα έχει μόλις το 1/3 των παραπάνω επιχειρήσεων. Συγκεκριμένα τραπεζικό δανεισμό έχουν, σύμφωνα με στοιχεία που διαθέτουν τα πιστωτικά ιδρύματα⁴⁴, οι περίπου 300.000 ΜΜΕ, σε αντίθεση με τις υπόλοιπες 550.000 περίπου που καλύπτουν αυτοδύναμα τις ταμειακές τους ροές και δεν έχουν έως τώρα συνάψει συμβάσεις τραπεζικής χρηματοδότησης. Στελέχη τραπεζών υπογραμμίζουν ότι από τις 550.000 επιχειρήσεις που στηρίζουν την ανάπτυξη τους σε ίδιους πόρους μπορεί να προκύψουν νέες δανειακές συμβάσεις άνω των 30 δισ. Ευρώ. Η εκτίμηση αυτή στηρίζεται στο δεδομένο ότι ο μέσος δανεισμός μιας μικρομεσαίας επιχείρησης ανέρχεται αυτήν την περίοδο στα 60.000 ευρώ.

Τα αρμόδια τμήματα των πιστωτικών ιδρυμάτων έχουν βελτιώσει σε σχέση με τα περασμένα έτη τους όρους δανειοδότησης των μεσαίων, μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων, παρά την άνοδο του κόστους δανεισμού σε παγκόσμιο επίπεδο, ενώ έχουν λανσάρει νέα ελκυστικά προϊόντα που μπορούν να αποτελέσουν εργαλεία ανάπτυξης στα χέρια των επιχειρηματιών. Παράλληλα δημιουργούν σύγχρονες

⁴⁴ Πηγή: Το Βήμα, *Με υψηλούς ρυθμούς τρέχουν τα δάνεια προς ΜΜΕ*, Α. Μάρκου, 17-02-08.

υποδομές στο δίκτυό τους, είτε με την κατάλληλη διαμόρφωση των υπαρχόντων καταστημάτων είτε με τη δημιουργία επιχειρηματικών κέντρων, με στόχο την καλύτερη εξυπηρέτηση των πελατών τους.

Βασικοί «παίκτες» στην επιχειρηματική τραπεζική είναι σήμερα η Eurobank EFG, η Εθνική Τράπεζα, η Alpha Bank και η Τράπεζα Πειραιώς, ενώ στο παιχνίδι του ανταγωνισμού έχουν εισέλθει και οι υπόλοιπες οι οποίες διεκδικούν μερίδια αγοράς στην ταχέως αναπτυσσόμενη αγορά των μικρομεσαίων εταιρειών. Με επιθετική πολιτική σε επίπεδο τόσο των επιτοκίων όσο και των προμηθειών, οι τράπεζες επιδιώκουν τη διείσδυση τους στη συγκεκριμένη κατηγορία πελατών, η οποία τα επόμενα χρόνια αναμένεται να αποτελέσει βασική, αν όχι τη σημαντικότερη, πηγή εσόδων από τις δραστηριότητες στη χώρα μας, καθώς η λιανική τραπεζική ωριμάζει.

Όπως άλλωστε επισημαίνουν και οι ίδιοι οι τραπεζίτες⁴⁵ (Αχιλλέας Γιαννήσης, Deputy Retail Director της Marfin Egnatia Bank), οι ελεύθεροι επαγγελματίες και οι χιλιάδες μεσαίες, μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις αποτελούν «δεξαμενή» κερδοφορίας για τα πιστωτικά ιδρύματα που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα και αποτελεί στόχο η προσέλκυση υγιών εταιρειών που θα χρησιμοποιήσουν την τραπεζική χρηματοδότηση ως εργαλείο μεγέθυνσης τόσο στην εγχώρια όσο και στις διεθνείς αγορές.

⁴⁵ Πηγή: Ναυτεμπορική, *Τα δάνεια προς τις ΜΜΕ εργαλείο ανάπτυξης τόσο των τραπεζών όσο και των επιχειρήσεων*, 14-03-08.

2.2 Βασιλεία II και Χρηματοδότηση ΜΜΕ

Το νέο πλαίσιο κεφαλαιακής επάρκειας των Τραπεζών⁴⁶ (Βασιλεία II), που άρχισε να εφαρμόζεται από τον Ιανουάριο του 2007, παρακινώντας τις Τράπεζες να δίνουν περισσότερη προσοχή στη μέτρηση και την διαχείριση των πιστωτικών κινδύνων τους, επηρεάζει την χρηματοδότηση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Οι Τράπεζες εξετάζουν λεπτομερέστερα και αναλυτικότερα την ικανότητα των δανειοληπτών να εξοφλούν τα δάνειά τους, και οι αξιολογήσεις τους σχετικά με τους κινδύνους δανεισμού αφορούν χαρακτηριστικά του κάθε δανειολήπτη που αξιολογούνται και συνοψίζονται σε βαθμολογία. Οι αλλαγές αυτές αλλάζουν την πελατειακή σχέση τραπεζών και επιχειρήσεων εφόσον οι ΜΜΕ θα υποβάλλονται σε λεπτομερέστερη εσωτερική αξιολόγηση (βαθμολογία) από τις τράπεζες ακόμα και όταν ζητούν μικρά δάνεια. Είναι πιθανόν οι ΜΜΕ να αντιμετωπίσουν ένα κλιμακούμενο φάσμα επιτοκίων αναλόγως της πιστοληπτικής τους ικανότητας.

Το νέο πλαίσιο κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών υπαγορεύει στις τράπεζες να αξιολογούν τον δανεισμό όχι από το ύψος του δανείου, αλλά από τον κίνδυνο του δανείου. Οι τράπεζες λαμβάνουν υπόψη⁴⁷ τα ιστορικά δεδομένα του συγκεκριμένου πελάτη που αφορούν αθετήσεις υποχρεώσεων, εξόφλησης δανείων, κ.τ.λ. για να προσδιορίσουν τις αντίστοιχες βαθμολογίες που μπορεί να αφορούν και νέους δανειολήπτες με παρόμοια χαρακτηριστικά. Για τις ΜΜΕ οι ποσοτικές πληροφορίες λαμβάνονται κυρίως από τις οικονομικές καταστάσεις ή τους ισολογισμούς, στοιχεία

⁴⁶ McKinsey & Company, Inc. και τη System Consulting Network S.r.l., Πρακτικός οδηγός για τη χρηματοδότηση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων μέσω δανείων, *Αντιμετώπιση της νέας αντίληψης για τη βαθμολόγηση των επιχειρήσεων*, Ευρωπαϊκή Επιτροπή - Γενική Διεύθυνση Επιχειρήσεων & Βιομηχανίας. Πηγή: http://europa.eu.int/comm/enterprise/entrepreneurship/financing/basel_2.htm

⁴⁷ Πηγή: Συνέντευξη του κ. Θάνου Χριστόπουλου, Head of SME's Εμπορικής Τράπεζας στο περιοδικό Retail Business, 15-01-08.

που συνεπικουρούνται από επιχειρησιακά σχέδια ή φορολογικές δηλώσεις. Όσο μεγαλύτερη είναι η ΜΜΕ ή και το ύψος του αιτούμενου δανείου, τόσο αναλυτικότερα στοιχεία απαιτείται να συγκεντρώσει η τράπεζα προκειμένου να ολοκληρώσει τη διαδικασία της βαθμολογίας. Εκ των πραγμάτων τα πλέον επισφαλή δάνεια για τις τράπεζες είναι αυτά που καταναλώνουν περισσότερο κεφάλαιο, ενώ τα σχετικά ασφαλέστερα δάνεια θα καταστούν φτηνότερα.

Δεδομένου ότι οι μεγάλες επιχειρήσεις είναι συνηθισμένες να βαθμολογούνται ως προς την πιστοληπτική τους ικανότητα, τις αλλαγές στον τραπεζικό δανεισμό θα τις αντιμετωπίσουν οι μικρές επιχειρήσεις, για τις οποίες ο τραπεζικός δανεισμός αποτελεί την μοναδική πηγή χρηματοδότησής τους. Ιδιαίτερα πρέπει να ληφθεί υπόψη ο μεγάλος αριθμός των αυτοαπασχολούμενων στη χώρα μας, για την προσέλκυση των οποίων οι τράπεζες οφείλουν να εφαρμόσουν στρατηγική με ευνοϊκότερους όρους χρηματοδότησης.

Τελικά οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις ωφελούνται ή ζημιώνονται από την εφαρμογή των αρχών της Βασιλείας II; Η απάντηση είναι ότι⁴⁸ ο συνδυασμός της αξιολόγησης του πιστωτικού κινδύνου από πλευράς τραπεζών με την τιμολόγηση των χορηγούμενων δανείων εκτιμάται στην πράξη ότι είναι δυνατόν να ωφελήσει τη μικρή επιχείρηση εφόσον η καλή εικόνα της επιχείρησης ανεξάρτητα από το μέγεθός της θα διαμορφώνει το χαμηλότερο επιτόκιο. Έχει αποφασισθεί ότι οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις μπορούν να κατηγοριοποιηθούν στην κατηγορία δανείων λιανικής και όχι επιχειρηματικής Τραπεζικής. Η ουσία του πλεονεκτήματος είναι ότι η αξιολόγηση του πιστωτικού κινδύνου θα κρίνεται βάσει της συνολικής εικόνας του κλάδου μικρών

⁴⁸ Μηνιαίο Περιοδικό «Ανάπτυξη», ΕΒΕΑ, *Βασιλεία II και Μικρομεσαίες επιχειρήσεις*, Κωνσταντίνος Μίχαλος, Εκδήλωση της Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών & της Κεντρικής Ένωσης Επιμελητηρίων Ελλάδος, Απρίλιος 2007.

επιχειρήσεων αποφεύγοντας τη «σε βάθος ανάκριση» καθεμίας περίπτωσης, όπως συνέβαινε στο παρελθόν.

Επιπλέον, τα δάνεια λιανικής τραπεζικής έχουν μικρότερους συντελεστές επιβάρυνσης σε ό,τι αφορά την απαιτούμενη κεφαλαιακή επάρκεια, κάτι το οποίο σημαίνει ότι ανάμεσα σε δύο επιχειρηματικά δάνεια ιδίου πιστωτικού ρίσκου εκείνο που θα καταταγεί στην κατηγορία λιανικής τραπεζικής θα δημιουργεί μικρότερες απαιτήσεις κεφαλαιακής επάρκειας. Συνεπάγεται, λοιπόν, ότι οι τράπεζες έχουν ακόμα περισσότερους λόγους για να επιτείνουν την στρατηγική τους στη χρηματοδότηση των μικρών επιχειρήσεων με ευνοϊκότερους όρους, με ταχύτερες διαδικασίες, με καλύτερα προϊόντα και με στόχο και σκοπό να αυξήσουν το μερίδιό τους στην μεγάλη αγορά των 850.000 μικρομεσαίων επιχειρήσεων στην χώρα μας.

2.3 Μηχανισμοί Αξιολόγησης Αιτημάτων Χρηματοδότησης ΜΜΕ

Στο σημείο αυτό θα αναφέρουμε τους παράγοντες που εξετάζονται από τους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς κατά την αξιολόγηση των αιτημάτων χρηματοδότησης των επενδυτικών σχεδίων των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Εκείνο που πρωτίστως ενδιαφέρει κάθε Τράπεζα είναι η ομαλή επιστροφή του ποσού του δανείου ή των δανείων από τη χρηματοδότηση της επένδυσης. Οι τράπεζες τείνουν να χρησιμοποιούν μηχανισμούς αξιολόγησης⁴⁹ των ΜΜΕ, που σημαίνει ότι το κόστος του δανείου προσαρμόζεται στο επίπεδο κινδύνου που συνδέεται με μια επιμέρους ΜΜΕ. Επιπλέον, αποφεύγουν τη χορήγηση μικρών δανείων εξαιτίας των υψηλών γενικών δαπανών που αυτά συνεπάγονται.

⁴⁹ Κέντρο Επιχειρηματικής και Τεχνολογικής Ανάπτυξης (Κ.Ε.Τ.Α.) Δυτικής Μακεδονίας, *Οδηγός Χρηματοδότησης Επιχειρήσεων*, Σεπτέμβριος 2007, Κέντρο Επιχειρηματικής και Τεχνολογικής Ανάπτυξης (Κ.Ε.Τ.Α.) Δυτικής Μακεδονίας.

Η πραγματοποίηση μιας επένδυσης και κατ' επέκταση η αναζήτηση χρηματοδότησης για την υλοποίηση της επένδυσης αυτής μπορεί να αποβλέπει στην επέκταση υφιστάμενης επιχείρησης, στον εκσυγχρονισμό αυτής, στην μετεγκατάσταση επιχείρησης από μια περιοχή σε άλλη, ή στην ίδρυση νέας. Έτσι λοιπόν συμπεραίνουμε ότι τα υποβαλλόμενα σχετικά χρηματοδοτικά αιτήματα μπορεί να προέρχονται:

- από υφιστάμενες επιχειρήσεις (που έχουν οικονομική δραστηριότητα)
- από επιχειρήσεις νεοσυσταθείσες που δεν έχουν ακόμη οικονομική δραστηριότητα
- από επιχειρήσεις υπό σύσταση.

Στην πρώτη περίπτωση, η Τράπεζα επικεντρώνεται βασικά στους ακόλουθους, κατ' αξιολογική σειρά παράγοντες:

- ✓ στην διαχρονική εξέλιξη των απολογιστικών στοιχείων δραστηριότητας–οικονομικής κατάστασης της επιχείρησης κατά τα τελευταία χρόνια
- ✓ στη δυνατότητα ορθολογικής κάλυψης της απαιτούμενης ίδιας συμμετοχής στις δαπάνες του έργου
- ✓ στις μεταβολές που θα επιφέρει η σχεδιαζόμενη επένδυση στη δραστηριότητα της μονάδας
- ✓ στις συνθήκες που επικρατούν στον σχετικό κλάδο.

Στη δεύτερη και τρίτη περίπτωση η έρευνα επικεντρώνεται βασικά στους εξής⁵⁰, και πάλι κατ' αξιολογική σειρά, παράγοντες:

- ✓ στην εμπειρία, ικανότητα και το επιχειρηματικό παρελθόν των επενδυτών. Αν οι ενδιαφερόμενοι ελέγχουν ή συμμετέχουν, κατά σημαντικό ποσοστό, σε άλλη εν

⁵⁰ Πηγή: Συνέντευξη του κ. Αχιλλέα Γιαννίση, Deputy Retail Director της Marfin Egnatia Bank, στην Ναυτεμπορική, απάντηση στην ερώτηση: Από ποιους παράγοντες καθορίζεται η χορήγηση ή όχι ενός δανείου σε μια ΜΜΕ. Θέμα: Τα δάνεια προς τις ΜΜΕ εργαλείο ανάπτυξης τόσο των τραπεζών όσο και των επιχειρήσεων, 14-03-08.

λειτουργία επιχείρηση, επιβάλλεται η εξέταση και παράθεση των απολογιστικών στοιχείων δραστηριότητας - οικονομικής κατάστασής της.

- ✓ στην ύπαρξη του απαιτούμενου ποσού της ίδιας συμμετοχής στις δαπάνες του έργου
- ✓ στα χαρακτηριστικά και την υποδομή της περιοχής, όπου θα εγκατασταθεί η μονάδα
- ✓ στις συνθήκες και τις προοπτικές του κλάδου στον οποίο πρόκειται να δραστηριοποιηθεί η επιχείρηση
- ✓ στο ύψος του κεφαλαίου κίνησης που θα απαιτηθεί για τη λειτουργία της και στο τρόπο κάλυψής του.

Για όλες τις περιπτώσεις και ιδιαίτερα για τις επενδύσεις που αφορούν σε ίδρυση νέων μονάδων και μετεγκατάσταση υφιστάμενων εξετάζεται (το αργότερο πριν από την έναρξη εκταμίευσης των δανείων) και το θέμα ύπαρξης των σχετικών αδειών (σκοπιμότητας, εγκατάστασης και λειτουργίας).

2.4 Η Συγκριτική Ποιότητα των Συνθηκών Χρηματοδότησης

Κατά το διάστημα Δεκέμβριος 2006 - Ιανουάριος 2007 η ICAP πραγματοποίησε δειγματοληπτική έρευνα⁵¹ για την Ανταγωνιστικότητα των Επιχειρήσεων σε αντιπροσωπευτικό δείγμα 400 εταιρειών (το 98,2% των εταιρειών αυτών ήταν μικρομεσαίες). Στην έρευνα αυτή εξετάσθηκε η συγκριτική ποιότητα των συνθηκών χρηματοδότησης ως προς τρεις διαστάσεις της: την ποιότητα των τραπεζικών υπηρεσιών, την ευκολία πρόσβασης σε ίδια κεφάλαια και το κόστος χρηματοδότησης.

⁵¹ Δειγματοληπτική έρευνα της ICAP για την Ανταγωνιστικότητα των Επιχειρήσεων, *Η Συγκριτική Ποιότητα των Συνθηκών Χρηματοδότησης*, 2007, Πηγή: www.icap.gr

Ως προς τα δύο πρώτα χαρακτηριστικά, όπως φαίνεται και στον **Πίνακα 5**, το ποσοστό όσων θεωρούν ότι υπερτερούν ξεπερνά εκείνο όσων νομίζουν ότι υστερούν.

Το πιο ενδιαφέρον εύρημα ήταν ότι η αυτοπεποίθηση των επιχειρήσεων για τη συγκριτική ποιότητα της χρηματοδότησης, τόσο από δανειακά όσο και από ίδια κεφάλαια, είναι αισθητά χαμηλότερη σε σχέση με την αυτοπεποίθησή τους για την ποιότητα της εργασίας και του υλικού κεφαλαίου που χρησιμοποιούν. Ιδιαίτερη αβεβαιότητα υπάρχει ως προς τη συγκριτική αξιολόγηση της ποιότητας των τραπεζικών υπηρεσιών. Όσον αφορά στο συγκριτικό κόστος της χρηματοδότησης οι εταιρείες που θεωρούν ότι υπερτερούν είναι περίπου ίσες με εκείνες που νομίζουν ότι υστερούν, ενώ εκείνες που δήλωσαν ότι δεν υπάρχει ουσιώδης διαφορά σε σχέση με τον ανταγωνισμό ξεπερνούν τις μισές.

Πίνακας 5

Στοιχεία ανταγωνιστικότητας κεφαλαίου χρηματοδότησης				
<i>Στοιχείο*</i>	<i>Χαμηλότερη</i>	<i>Περίπου Ίδια</i>	<i>Υψηλότερη</i>	<i>ΔΓ/ΔΑ</i>
Ποιότητα Τραπεζικών Υπηρεσιών	12,5%	52,3%	22,3%	12,9%
Ευκολία Πρόσβασης σε Ίδια Κεφάλαια	24,0%	37,0%	30,8%	8,3%
Κόστος Χρηματοδότησης	19,0%	52,3%	20,8%	8,1%

*σε σύγκριση με τον ανταγωνισμό

Πηγή: Δειγματοληπτική έρευνα της ICAP για την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων, 2007

Η άνοδος των επιτοκίων το 2006, σε συνδυασμό με την σημαντική μείωση που είχε επέλθει στην κερδοφορία των εταιρειών το 2005 θα πρέπει να συντέλεσαν, ώστε να υπερισχύσουν οι απόψεις ότι το συγκριτικό κόστος της χρηματοδότησης χειροτέρευσε το 2006. Αντίθετα, το ποσοστό των εταιρειών που έκριναν ότι η ποιότητα της χρηματοδότησης βελτιώθηκε ήταν σχεδόν τριπλάσιο σε σύγκριση με εκείνες που θεώρησαν ακριβώς το αντίθετο, όπως φαίνεται και στον **Πίνακα 6**. Προφανώς η

ανάπτυξη του ανταγωνισμού στο τραπεζικό σύστημα που οδηγεί σε νέα και βελτιωμένα πιστωτικά προϊόντα θα πρέπει να συντέλεσε στην αίσθηση αυτή.

Πίνακας 6

Στοιχεία μεταβολής ανταγωνιστικότητας στο κεφάλαιο χρηματοδότησης: 2005-2006				
<i>Μεταβολή* σε</i>	<i>Οπισθοδρόμηση</i>	<i>Στασιμότητα</i>	<i>Πρόοδος</i>	<i>ΔΓ/ΔΑ</i>
Ποιότητα	8,5%	62,8%	24,5%	4,3%
Κόστος	25,5%	59,0%	12,3%	3,3%

*σε σύγκριση με τον ανταγωνισμό

Πηγή: Δειγματοληπτική έρευνα της ICAP για την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων, 2007

2.5 Ταμείο Εγγυοδοσίας Μικρών & Πολύ Μικρών Επιχειρήσεων

Ο σημερινός επιχειρηματίας έχει στη διάθεσή του πολλά χρηματοδοτικά εργαλεία στα οποία μπορεί να προσφύγει μέσω των τραπεζών αλλά και άλλων οργανισμών. Στο χρηματοδοτικό τοπίο έχουν προστεθεί και οι υπηρεσίες εγγυοδοσίας μέσω του ΤΕΜΠΜΕ. Το Ταμείο Εγγυοδοσίας Μικρών και Πολύ Μικρών Επιχειρήσεων⁵² (ΤΕΜΠΜΕ) είναι μια Ανώνυμη Εταιρεία της οποίας το μετοχικό κεφάλαιο (ύψους 240 εκατ. ευρώ) έχει συγχρηματοδοτηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση / ΕΤΠΑ (67%) και το ελληνικό Δημόσιο (33%). Αποστολή της εταιρείας είναι η διευκόλυνση της πρόσβασης στο χρηματοπιστωτικό σύστημα της χώρας μας των Μικρών και Πολύ Μικρών Επιχειρήσεων, παρέχοντας εγγυήσεις υπέρ αυτών.

Στην πραγματικότητα το ΤΕΜΠΜΕ είναι ένας κρίκος ανάμεσα, στις μικρές ελληνικές επιχειρήσεις, ατομικές ή εταιρικές και στις Τράπεζες. Διευκολύνει και τις δύο πλευρές αναλαμβάνοντας μέρος του επιχειρηματικού κινδύνου. Από τη μία προσφέρει στις μικρές επιχειρήσεις εγγυητική κάλυψη (ώστε να εγκριθεί π.χ. το δάνειό τους), και από την άλλη παρέχει στις Τράπεζες ασφάλεια, ακόμα και σε δάνεια υψηλού κινδύνου.

⁵² Πηγή: www.tempme.gr

Το Ταμείο Εγγυοδοσίας απευθύνεται⁵³ σε νεοϊδρυόμενες ή ήδη υπάρχουσες επιχειρήσεις που θα απασχολήσουν ή απασχολούν προσωπικό μέχρι 49 άτομα παρέχοντας εγγυήσεις και αντεγγυήσεις σε δάνεια των τραπεζών και προϊόντα του χρηματοδοτικού συστήματος (π.χ. Factoring, Leasing, Εταιρίες Συμμετοχών). Για το σκοπό αυτό, όπως φαίνεται και στον **Πίνακα 7**, έχει δημιουργήσει 5 προγράμματα που αφορούν εγγυήσεις σε μεσομακροπρόθεσμα και βραχυπρόθεσμα δάνεια για νέες ή υφιστάμενες επιχειρήσεις οποιασδήποτε μορφής (ατομικές, Ο.Ε., Ε.Π.Ε., Ε.Ε., Α.Ε.).

Πίνακας 7

ΤΕΜΠΙΜΕ 1:	Εγγυοδοσία για την ίδρυση ή την ανάπτυξη μικρών επιχειρήσεων
ΤΕΜΠΙΜΕ 2:	Εγγυοδοσία για πολύ μικρές επιχειρήσεις
ΤΕΜΠΙΜΕ 3:	Εγγυοδοσία για μικρές επιχειρήσεις
ΤΕΜΠΙΜΕ 4:	Εγγυοδοσία μικροδανείων πολύ μικρών επιχειρήσεων
ΤΕΜΠΙΜΕ 5:	Εγγυοδοσία για εξαγορές, συγχωνεύσεις, μεταβιβάσεις, μικρών επιχειρήσεων

Πηγή: ΤΕΜΠΙΜΕ Α.Ε.

Το ύψος του δανείου που μπορεί να εγγυηθεί το Ταμείο κυμαίνεται, ανάλογα με το πρόγραμμα, από 10.000 € - 400.000 €, το ποσοστό κάλυψης του δανείου κυμαίνεται από 45% - 65%, ενώ η ετήσια προμήθεια προσεγγίζει κατά μέσο όρο, το 1% επί του εκάστοτε υπολοίπου του δανείου. Η ΤΕΜΠΙΜΕ Α.Ε. παρέχει εγγυήσεις με ανώτατη διάρκεια εγγύησης τα 10 έτη.

Η διαδικασία που ακολουθείται για την παροχή εγγύησης είναι η εξής: Ο ενδιαφερόμενος απευθύνεται στην Τράπεζα της επιλογής του. Εφόσον το επιχειρηματικό εγχείρημα κριθεί από την Τράπεζα οικονομικά βιώσιμο (αξιολόγηση του αιτήματος, του επιχειρηματικού-επενδυτικού σχεδίου και της πιστοληπτικής ικανότητας της επιχείρησης) αλλά δεν επαρκούν οι εξασφαλίσεις, η Τράπεζα

⁵³ Μηνιαίο Περιοδικό «Ανάπτυξη», ΕΒΕΑ, ΤΕΜΠΙΜΕ Α.Ε.: Μια Εθνική Επένδυση για μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις, Μάρτιος 2008.

ενημερώνει τον ενδιαφερόμενο για τα προγράμματα του Ταμείου Εγγυοδοσίας, και κυρίως για το κόστος, τις προϋποθέσεις και τους περιορισμούς ένταξης σε ένα από αυτά.

Στη συνέχεια ο ενδιαφερόμενος συμπληρώνει ένα ειδικό έντυπο, σκοπός του οποίου είναι να σταλεί μέσω της Τράπεζας στην ΤΕΜΠΜΕ Α.Ε. Ως εκ τούτου, δεν υπάρχει καθόλου γραφειοκρατία και δυσκολία για την πρόσβαση των επιχειρήσεων στο Ταμείο Εγγυοδοσίας. Μόλις λάβει όλα τα απαραίτητα δικαιολογητικά, η ΤΕΜΠΜΕ Α.Ε. αξιολογεί και βαθμολογεί το αίτημα και απαντά ταχύτατα (εντός 4-5 ημερολογιακών ημερών) στην Τράπεζα.

Επιπλέον, από τον Σεπτέμβριο του 2006 η ΤΕΜΠΜΕ Α.Ε. διαχειρίζεται και υλοποιεί τη Δράση 2.10.2 του ΕΠΑΝ, η οποία αφορά την Επιδότηση Κόστους Δανεισμού των εγγυημένων από την ΤΕΜΠΜΕ επενδυτικών δανείων και χρηματοδοτικών μισθώσεων (Leasing). Συγκεκριμένα, επιδοτείται με ποσό που αναλογεί στην ονομαστική επιβάρυνση που επιφέρουν τέσσερις (4) μονάδες επιτοκίου, το κόστος δανεισμού των εγγυημένων από την ΤΕΜΠΜΕ επενδυτικών δανείων, με ανώτατη διάρκεια κάλυψης τα 10 έτη. Επίσης, επιδοτεί με 10% την καθαρή αξία των παγίων στις χρηματοδοτικές μισθώσεις (Leasing). Με τον τρόπο αυτό μειώνεται δραστικά το συνολικό κόστος δανεισμού ενός εγγυημένου δανείου, με αποτέλεσμα το εγγυημένο και επιδοτούμενο δάνειο από την ΤΕΜΠΜΕ να αποτελεί ελκυστικότερο προϊόν στην ελληνική αγορά.

Οι στόχοι της Δράσης 2.10.2 είναι: 1) να αυξηθεί ο βαθμός πρόσβασης των μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων σε πηγές χρηματοδότησης, 2) να μειωθεί το κόστος δανεισμού και χρηματοδοτικής μίσθωσης των μικρών επιχειρήσεων, πράγμα που θα βελτιώσει αισθητά την ανταγωνιστικότητά τους, 3) και να συνδεθεί η επιδότηση του

κόστους δανεισμού με την παροχή εγγύησης από την ΤΕΜΠΙΜΕ Α.Ε, γεγονός που θα συντελέσει στην ανάδειξη της ΤΕΜΠΙΜΕ Α.Ε ως κεντρικού οργανισμού υποβοήθησης της χρηματοδότησης των μικρών επιχειρήσεων.

2.6 Απολογισμός ΤΕΜΠΙΜΕ για το έτος 2007

Το ΤΕΜΠΙΜΕ αρχικά είχε βραδεία ανάπτυξη, από τη στιγμή όμως που οι εγγυήσεις δανεισμού συνδυάστηκαν με επιδότηση κόστους δανεισμού η πορεία του επιταχύνθηκε και αναμένεται να υπερκαλύψει το στόχο του. Για το 2007, όπως φαίνεται και στον **Πίνακα 8**, το ΤΕΜΠΙΜΕ⁵⁴ είχε δεχθεί για εγγυημένα και επιδοτούμενα δάνεια/χρηματοδοτικές μισθώσεις 6.598 αιτήσεις, εκ των οποίων οι εγκεκριμένες εγγυήσεις έφθασαν στις 4.008, συνολικής αξίας στα 171,9 εκατ. ευρώ, από 83,9 εκατ. ευρώ για το 2006 και 5,6 εκατ. Ευρώ για το 2004. Δηλαδή είχαμε υπερδιπλασιασμό παρεχόμενων κεφαλαίων για το 2007 σε σύγκριση με το 2006, ενώ ακόμη μεγαλύτερο ήταν το ποσό που ζητήθηκε (518 εκατ. ευρώ).

Πίνακας 8

Σύνολο Χώρας	Αιτήσεις 2007		Αρχικές Εγκρίσεις 2007		
	Δάνεια	Αριθμός	Εγγυημένα Δάνεια	Αξία Εγγυήσεων	Αριθμός Εγγυήσεων
	518.614.294 €	6.598	262.104.517 €	171.865.949 €	4.008

Πηγή : Στοιχεία ΤΕΜΠΙΜΕ ΑΕ, 31/12/2007

Η ανάπτυξη ήταν εντυπωσιακή και, σύμφωνα με τα στελέχη του ταμείου, δείχνει τη «δίψα» των επιχειρήσεων να έχουν πρόσβαση σε κεφάλαια προκειμένου να αναπτυχθούν. Το δρόμο ανοίγουν οι εγγυήσεις του ΤΕΜΠΙΜΕ, καθώς διασφαλίζουν ότι ο επιχειρηματίας δεν κινδυνεύει να χάσει την προσωπική του ακίνητη περιουσία σε περίπτωση που αντιμετωπίσει προβλήματα.

⁵⁴ Πηγή: Αγγελιοφόρος της Κυριακής, *Νέοι δρόμοι για τις ΜΜΕ*, 16 Μαρτίου 2008.

Από τα στοιχεία των εγγυήσεων⁵⁵ αξίζει να επισημανθούν τα εξής:

- οι εγγυήσεις έχουν δοθεί σε μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις, αφού το 90% και το 75% του αριθμού των εγγυήσεων κατευθύνεται σε επιχειρήσεις που απασχολούν έως 9 άτομα αντίστοιχα,
- το μεγαλύτερο ποσοστό των εγγυήσεων (60% περίπου) διαχέεται σε όλες τις περιφέρειες της χώρας, εκτός της περιφέρειας Αττικής,
- από το σύνολο των εγγυήσεων το 50% περίπου αφορά νεοσύστατες ή νέες επιχειρήσεις, ενώ 2 στις 10 εγγυήσεις δίδονται σε γυναίκες επιχειρηματίες.

Έως το τέλος του 2008, οι επιδοτήσεις επιτοκίου υπολογίζεται⁵⁶ ότι θα φτάσουν τα 56 εκατομμύρια ευρώ, καθώς το σχετικό κόστος, έχει ενταχθεί στη δράση 2.10.2 του Επιχειρησιακού προγράμματος Ανταγωνιστικότητα του υπουργείου Ανάπτυξης. Θα έχουμε δηλαδή τριπλασιασμό του προϋπολογισμού εφόσον ο αρχικός προϋπολογισμός (20 εκατ. €) έχει απορροφηθεί πλήρως.

Για την επόμενη προγραμματική περίοδο το ΤΕΜΠΜΕ έχει υποβάλει στα συναρμόδια υπουργεία πρόταση για επέκταση των χρηματοδοτήσεων⁵⁷. Η πρόταση, μεταξύ άλλων προβλέπει:

- Βελτίωση του μέχρι σήμερα πλαισίου αξιολόγησης της φερεγγυότητας, με απευθείας υποβολή του φακέλου ηλεκτρονικά στο ΤΕΜΠΜΕ και κατόπιν στην τράπεζα⁵⁸ (η αξιολόγηση του αιτήματος θα γίνεται βάσει των φορολογικών στοιχείων του ενδιαφερόμενου που είναι καταχωρισμένα στο «taxisnet»). Ο μέχρι σήμερα μηχανισμός αξιολόγησης από την τράπεζα και ύστερα από το ΤΕΜΠΜΕ έχει αποδειχθεί ιδιαίτερα χρονοβόρος και δύσκαμπτος.

⁵⁵ Μηνιαίο Περιοδικό «Ανάπτυξη», ΕΒΕΑ, *ΤΕΜΠΜΕ: Κοντά στις επιχειρήσεις*, του Χάρη Φλουδόπουλου, Τεύχος 7-8, Ιούλιος-Αύγουστος 2007.

⁵⁶ Πηγή: Ημερησία, *Ενίσχυση των μικρών επιχειρήσεων*, 27 Ιουλίου 2008.

⁵⁷ Πηγή: Εφημερίδα Εξπρές, *Στα 56 εκατ. οι ενισχύσεις ΜμΕ μέσω του ΤΕΜΠΜΕ*, 26-07-08.

⁵⁸ Πηγή: Καθημερινή, *Ταχύτερη χρηματοδότηση στις μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις*, 27-06-08.

- Αύξηση της επιδότησης επιτοκίου των δανείων των μικρών επιχειρήσεων κατά μια ή δυο ποσοστιαίες μονάδες, πάνω από τις 4 ποσοστιαίες μονάδες που ισχύει σήμερα.
- Επέκταση των δράσεων εγγυοδοσίας του ΤΕΜΠΜΕ με επιδότηση επιτοκίου και σε δάνεια για κεφάλαια κίνησης. Σήμερα, η επιδότηση χορηγείται μόνο για δάνεια για πάγια κεφάλαια.
- Απλούστευση των γραφειοκρατικών διαδικασιών με εφάπαξ καταβολή της προμήθειας (1%).

2.7 Χρηματοδοτική Μίσθωση (Leasing)

Η **χρηματοδοτική μίσθωση (Leasing)** αποτελεί ένα σύγχρονο χρηματοδοτικό εργαλείο που επιτρέπει στην επιχείρηση να ανανεώνει, επεκτείνει ή εκσυγχρονίζει τον κεφαλαιουχικό της εξοπλισμό χωρίς να δαπανά άμεσα δικά της κεφάλαια ή να δανείζεται από τράπεζες. Τα απαιτούμενα κεφάλαια διατίθενται από την εταιρεία Χρηματοδοτικής Μίσθωσης η οποία αγοράζει τον εξοπλισμό σύμφωνα με τις οδηγίες της επιχείρησης. Στην συνέχεια εκμισθώνει τον εξοπλισμό αυτόν στην επιχείρηση για προκαθορισμένο χρονικό διάστημα και για συγκεκριμένο μίσθωμα. Με την λήξη της σύμβασης η επιχείρηση έχει τη δυνατότητα να αγοράσει τον εξοπλισμό καταβάλλοντας ένα μικρό ποσό το οποίο δεν μπορεί να υπερβαίνει το 5% της αξίας του εξοπλισμού. Μπορεί εναλλακτικά να επιστρέψει τον εξοπλισμό στην εταιρεία Χρηματοδοτικής Μίσθωσης ή να συνεχίσει τη μίσθωση.

Οι δόσεις της μίσθωσης καταβάλλονται μηνιαία, ανά τρίμηνο ή ανά εξάμηνο. Το επιτόκιο για τον υπολογισμό των δόσεων είναι λίγο πιο υψηλό από το αντίστοιχο

επιτόκιο δανεισμού. Η επιχείρηση θα κληθεί επίσης να καταβάλλει εφάπαξ και ένα ποσό 0,1% έως 1% επί της αξίας της επένδυσης για το διαχειριστικό κόστος. Η περίοδος αποπληρωμής είναι από 3 έως 5 χρόνια, ή δε χρηματοδότηση μπορεί να φτάσει μέχρι και το 100% της αξίας του εξοπλισμού.

Τα **πλεονεκτήματα**⁵⁹ χρησιμοποίησης χρηματοδοτικής μίσθωσης είναι πολλά.

Συγκεκριμένα η επιχείρηση:

- Έχει ευελιξία στο χρονικό προσδιορισμό των περιοδικών καταβολών των μισθωμάτων, γεγονός που αποτελεί βασικό στοιχείο για τον καλύτερο ταμειακό προγραμματισμό του μισθωτή, σύμφωνα και με τα αναμενόμενα έσοδα από τη χρήση του εξοπλισμού.
- Δεν αναγκάζεται να καταφύγει σε υπέρμετρο δανεισμό
- Έχει την επιλογή μετά το πέρας της μίσθωσης να αγοράσει τον εξοπλισμό, να τερματίσει ή να ανανεώσει τη σύμβαση. Η ταχύτερη απόσβεση του εξοπλισμού επιτρέπει την αντικατάστασή του, ιδιαίτερα στις περιπτώσεις που η τεχνολογική εξέλιξη το επιβάλλει.
- Απαλλάσσεται από τον φόρο για τον εξοπλισμό που μισθώνει αφού το σύνολο των δόσεων αναγνωρίζεται σαν λειτουργική δαπάνη
- Εμφανίζει καλύτερη εικόνα στις οικονομικές της καταστάσεις καθώς δεν επηρεάζονται αρνητικά ορισμένοι χρηματοοικονομικοί δείκτες
- Δεν χρειάζεται να παράσχει μεγάλες εγγυήσεις όπως συμβαίνει με τον τραπεζικό δανεισμό διότι οι διαδικασίες του Leasing είναι απλούστερες και ταχύτερες.
- Διατηρούνται τα κίνητρα του Ν. 2601/1998, καθώς και των λοιπών Αναπτυξιακών Νόμων και Προγραμμάτων της ΕΕ.

⁵⁹ Πηγή: Κέντρο Επιχειρηματικής & Τεχνολογικής Ανάπτυξης (Κ.Ε.Τ.Α.) Δυτικής Μακεδονίας, *Οδηγός Χρηματοδότησης Επιχειρήσεων*, σελ. 52-60, Σεπτέμβριος 2007.

Από την άλλη τα κυριότερα **μειονεκτήματα** από την χρήση leasing είναι τα εξής:

- Το υψηλό ονομαστικό κόστος της χρηματοδότησης μέσω Leasing συγκριτικά με τις άλλες μορφές χρηματοδότησης. Οι εταιρίες Leasing, όμως, υποστηρίζουν ότι, αν στο ονομαστικό επιτόκιο του τραπεζικού δανεισμού προστεθούν το κόστος της ασφάλειας, οι προμήθειες, το κόστος των εγγυήσεων (υποθήκες, χαρτόσημα, έρευνα τίτλων κλπ.) και παράλληλα, ληφθούν υπόψη οι διαφορές στις φοροαπαλλαγές της χρηματοδότησης μέσω του Leasing, τότε μια σύγκριση θα δείξει ότι το κόστος της χρηματοδότησης μέσω Leasing είναι χαμηλότερο του κόστους τραπεζικού δανεισμού.
- Σε πολλές περιπτώσεις, οι εταιρίες Leasing με τη διατήρηση της νομικής κυριότητας του εξοπλισμού και για την παρακολούθηση της τύχης του, παρεμβαίνουν σε οικονομικά και διαχειριστικά θέματα της μισθώτριας εταιρίας.
- Ο μισθωτής χάνει την υπολειμματική αξία του εξοπλισμού, γιατί όταν λήξει η σύμβαση πρέπει να επιστρέψει τον εξοπλισμό ή να κάνει νέες διαπραγματεύσεις. Η χρηματοδοτική μίσθωση, λόγω του σχετικά υψηλού κόστους είναι κατάλληλη για μεσομακροπρόθεσμες και όχι βραχυπρόθεσμες χρηματοδοτήσεις.
- Όταν ένα μεγάλο μέρος του εξοπλισμού της μισθώτριας επιχείρησης στηρίζεται στη χρηματοδοτική μίσθωση τότε, παρά την βελτίωση του δείκτη «δανειακής επιβάρυνσης» (σχέση ιδίων προς ξένα κεφάλαια), μπορεί να εκδηλωθεί δισταγμός εκ μέρους των τραπεζών για χρηματοδότηση της επιχείρησης και επί πλέον ο εξοπλισμός αυτός δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί για εμπράγματα ασφάλεια σε περίπτωση δανεισμού.

Σε γενικές γραμμές όμως μπορεί να υποστηριχθεί ότι τα πλεονεκτήματα της χρηματοδοτικής μίσθωσης αντισταθμίζουν τα μειονεκτήματα για μια επιχείρηση.

Συνεπώς, το Leasing αποτελεί εναλλακτική και συμπληρωματική μορφή χρηματοδότησης και καλύπτει χρηματοδοτικές ανάγκες εκεί που δεν μπορεί να καλύψει ο παραδοσιακός δανεισμός.

Στην Ελλάδα παρατηρείται ανάπτυξη της χρηματοδοτικής μίσθωσης με βάση τον αριθμό των εταιρειών που υπάρχουν, παρά την υφιστάμενη περιορισμένη ζήτηση για νέες επενδύσεις και τον έντονο ανταγωνισμό μεταξύ τους. Λόγω της ανάγκης υψηλού ποσού κεφαλαίων οι εταιρίες Leasing είναι κυρίως θυγατρικές Τραπεζών.

Μορφές Leasing

Τα είδη του leasing που μπορούν να χρησιμοποιήσουν οι επιχειρήσεις είναι τα εξής:

- **Απλή Χρηματοδοτική Μίσθωση (Direct Leasing)**
- **Μίσθωση με Παροχή Υπηρεσιών (Service Leasing)**
- **Πώληση και Επαναμίσθωση (Sale & Lease-back)**
- **Χρηματοδοτική Μίσθωση με Συνεργασία Προμηθευτών (Vendor Leasing)**
- **Διασυνοριακή Χρηματοδοτική Μίσθωση (Cross-border Leasing)**

2.8 Πρακτόρευση Απαιτήσεων (Factoring)

Η **πρακτόρευση επιχειρηματικών απαιτήσεων (Factoring)** εφαρμόζεται από τις τράπεζες και τις ανώνυμες εταιρείες που έχουν ως αποκλειστικό σκοπό αυτή τη δραστηριότητα. Η πρακτόρευση απαιτήσεων αφορά τη σύναψη σύμβασης μεταξύ του προμηθευτή και του πράκτορα (τράπεζα ή εταιρεία factoring) βάση της οποίας ο προμηθευτής εκχωρεί στον πράκτορα τις απαιτήσεις του έναντι πελατών – οφειλετών του. Ο πράκτορας αναλαμβάνει τη διαχείριση, είσπραξη, προεξόφληση, πιστωτικό έλεγχο και κάλυψη του πιστωτικού κινδύνου των απαιτήσεων του προμηθευτή. Το χρηματοδοτικό ίδρυμα συνήθως αποδίδει άμεσα στην επιχείρηση το 80% περίπου των

οφειλών. Χρεώνει επίσης την εταιρεία 0,5 έως 2% του ποσού που αντιστοιχεί στις απαιτήσεις προς πελάτες για τη διαχείριση του χαρτοφυλακίου.

Η Πρακτόρευση Απαιτήσεων ως τρόπος χρηματοδότησης είναι ένας αποτελεσματικός τρόπος χρηματοδότησης κεφαλαίου κίνησης και αποτελεί έναν εύκολο και γρήγορο τρόπο βελτίωσης της ρευστότητας μιας επιχείρησης ενώ παράλληλα μειώνεται το λειτουργικό κόστος και αυξάνεται η παραγωγική ικανότητα των επιχειρήσεων καθώς οι διαδικασίες διαχείρισης, λογιστικής παρακολούθησης και είσπραξης των απαιτήσεων μιας επιχείρησης ανατίθενται στο πιστωτικό ίδρυμα που λειτουργεί ως πράκτορας.

Τα είδη **Factoring** που υπάρχουν είναι το εγχώριο, το εξαγωγικό, και το εισαγωγικό factoring. Οι επιχειρήσεις καταφεύγουν σε αυτόν τον τρόπο της χρηματοδότησης στις ακόλουθες περιπτώσεις:

- Προκειμένου να χρηματοδοτηθούν άμεσα για τις τρέχουσες ανάγκες τους όταν δεν έχουν εμπράγματα εγγυήσεις
- Όταν έχουν μια αυξημένη ζήτηση προϊόντων ή υπηρεσιών και δεν μπορούν να ανταποκριθούν παρά μόνο με ασύμφορους όρους προς τους προμηθευτές τους
- Όταν οι διαδικασίες είσπραξης των απαιτήσεών τους είναι εξαιρετικά δαπανηρές
- Όταν έχουν μεγάλες ζημιές από αφερέγγυους πελάτες.

Οι επιχειρήσεις που ενδείκνυται να κάνουν χρήση των υπηρεσιών factoring έχουν τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

1. Παρουσιάζουν αναπτυσσόμενη και κερδοφόρα δραστηριότητα.
2. Πραγματοποιούν πωλήσεις με βραχυπρόθεσμη πίστωση.
3. Έχουν ευρύ αριθμό πελατών με επαναληπτική και καλή αγοραστική συμπεριφορά.
4. Εκδίδουν τιμολόγια με σημαντική μέση αξία.

Οι **ωφέλειες** της χρήσης factoring για την επιχείρηση είναι πολλαπλές και ιδιαίτερα σημαντικές για την παραγωγική και αποδοτική ανάπτυξή της. Συγκεκριμένα⁶⁰ με την ανάθεση των εισπράξεων στον πράκτορα η επιχείρηση απαλλάσσεται από τον κίνδυνο της αφερεγγυότητας των πελατών της και περιορίζει τις προβλέψεις για επισφαλείς πελάτες. Η λογιστική της απλοποιείται σημαντικά και η διαχείριση διευκολύνεται, χάρη και στις συμβουλές του πράκτορα. Η προείσπραξη των ποσών εξασφαλίζει πόρους, απαλλάσσει από τόκους δανείων και ισχυροποιεί τη διαπραγματευτική δύναμη έναντι των προμηθευτών πρώτων υλών κλπ. Ολόκληρη, γενικά, η χρηματοοικονομική σύνθεση της επιχείρησης τροποποιείται και η επίπτωση αυτή είναι εμφανής στον ισολογισμό.

Το σοβαρότερο από την άλλη **μειονέκτημα** είναι το υψηλό κόστος που έχει το factoring, το οποίο εξαρτάται βεβαίως από το εύρος των παρεχόμενων υπηρεσιών. Επί πλέον, ο επιχειρηματίας περιορίζει τις άμεσες επαφές με τους πελάτες, ενώ ενδέχεται να προσκρούσει και σε επιλεκτική πολιτική φερέγγυων πελατών από την πλευρά του πράκτορα.

3. ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΜΕ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ

3.1 Κεφάλαια Επιχειρηματικών Συμμετοχών (Venture Capital)

Ένας εναλλακτικός τρόπος χρηματοδότησης που σχετικά πρόσφατα ξεκίνησε και στην Ελλάδα (1990), είναι μέσω των **Κεφαλαίων Επιχειρηματικών Συμμετοχών (Venture Capital)**. Τα κεφάλαια επιχειρηματικών συμμετοχών, είναι κεφάλαια που προσφέρονται από επενδυτές σε νέες εξελισσόμενες επιχειρήσεις. Συγκεκριμένα

⁶⁰ Πηγή: Alba Funding Guide, *Οδηγός Νέων Επιχειρηματιών*, σελ. 30, Μάιος 2005.

υπάρχουν ιδιωτικές εταιρείες που διαχειρίζονται κεφάλαια (venture capital) τα οποία προέρχονται από διάφορες πηγές όπως τραπεζικά κεφάλαια, ασφαλιστικά ταμεία, περιουσία ιδρυμάτων άλλων οργανισμών, ξένους επενδυτές κλπ. Σήμερα στην Ελλάδα δραστηριοποιούνται στο χώρο του Venture Capital 15 με 20 περίπου εταιρείες.

Οι ιδιωτικές εταιρείες που διαχειρίζονται τα κεφάλαια επιχειρηματικών κινδύνων αγοράζουν μέρος της επιχείρησης που χρηματοδοτούν, συμμετέχουν στο σχεδιασμό των προϊόντων της επιχείρησης, αναλαμβάνουν υψηλά ρίσκα με τη χρηματοδότηση της νέας επιχείρησης, αλλά και αναμένουν ιδιαίτερα υψηλές αποδόσεις από τη χρηματοδότηση αυτή. Οι αποδόσεις στις οποίες αποβλέπουν οι εταιρείες venture capital είναι ανάλογες του επιχειρηματικού κινδύνου που αναλαμβάνουν.

Οι εταιρείες Venture Capital χρηματοδοτούν τις επιχειρήσεις-πελάτες τους με αντάλλαγμα την απόκτηση ενός ποσοστού των μετοχών τους. Το ποσοστό αυτό ποικίλει ανάλογα με το ύψος της χρηματοδότησης και το μέγεθος της χρηματοδοτούμενης επιχείρησης, αλλά κατά κανόνα κυμαίνεται στα επίπεδα του 30%. Η χρονική διάρκεια της επένδυσης κυμαίνεται συνήθως μεταξύ 3 και 7 ετών.

Κινητήρια δύναμη αποτελούν τα υψηλά κέρδη που αναμένεται να επιτευχθούν κατά την πώληση της συμμετοχής που απέκτησαν οι διαχειριστές των Επιχειρηματικών Κεφαλαίων Υψηλού Κινδύνου στις νέες επιχειρήσεις υψηλών προσδοκιών, όταν οι προσδοκίες αυτές αρχίσουν να αποδίδουν. Αν δεν επαληθευτούν οι προβλέψεις, το εγχείρημα θεωρείται αποτυχημένο και είναι δυνατή η απώλεια κεφαλαίων, για το λόγο αυτό, οι διαχειριστές των Venture Capital προκειμένου να συμψηφίσουν τους κινδύνους διαμοιράζουν τα κεφάλαιά τους μεταξύ πολλών επιχειρήσεων.

Η διαφορά μεταξύ του Venture Capital και της συνήθους χρηματοδότησης επιχειρήσεων εντοπίζεται στην αναζήτηση του υψηλού κινδύνου, κάτι που κατά κανόνα αποκλείεται στη συνήθη χρηματοδότηση, και στην ενεργό δέσμευση του διαχειριστή κατά την υλοποίηση του επικίνδυνου επενδυτικού σχεδίου με την παροχή πρόσθετων υπηρεσιών.

Γενικά, η χρηματοδότηση με τη χρήση κεφαλαίων επιχειρηματικών κινδύνων έχει μακροπρόθεσμο σχεδιασμό. Σημειώνεται επίσης, ότι η μορφή αυτή εφαρμόζεται κυρίως σε νεοϊδρυθείσες επιχειρήσεις, αλλά και σε ώριμες επιχειρήσεις αρκεί να συνεχίζουν να αναπτύσσονται. Οι παρεχόμενες υπηρεσίες των εταιρειών κεφαλαίων επιχειρηματικών κινδύνων επεκτείνονται πέρα από τη χρηματοδότηση και σε έρευνες αγοράς, τεχνογνωσία και οργάνωση

Τα είδη κεφαλαίων επιχειρηματικών κινδύνων είναι⁶¹:

- α) Κεφάλαια εκκίνησης (Seed Capital).** Είναι κεφάλαια που χρηματοδοτούν την έρευνα, ανάπτυξη της επιχειρηματικής ιδέας πριν από την εφαρμογή της στην αγορά.
- β) Αρχικό κεφάλαιο (Start up Capital).** Είναι το κεφάλαιο που απαιτείται για την είσοδο της επιχείρησης στην αγορά.
- γ) Κεφάλαια ανάπτυξης (Development Financing).** Είναι κεφάλαια που χρηματοδοτούν τον εκσυγχρονισμό της παραγωγικής διαδικασίας μιας επιχείρησης.
- δ) Χρηματοδότηση "Γέφυρας" (Bridge Financing).** Η χρηματοδότηση αυτή αφορά το στάδιο προετοιμασίας μιας επιχείρησης για την είσοδο της στο ΧΑΑ.
- ε) Κεφάλαιο ανόρθωσης (Turnaround).** Είναι κεφάλαια που χρηματοδοτούν την οικονομική "ανόρθωση" μιας επιχείρησης, δηλαδή τη μετατροπή της από ζημιογόνα σε κερδοφόρα.

⁶¹ Πηγή: Κέντρο Επιχειρηματικής & Τεχνολογικής Ανάπτυξης (Κ.Ε.Τ.Α.) Δυτικής Μακεδονίας, *Οδηγός Χρηματοδότησης Επιχειρήσεων*, σελ. 62-65, Σεπτέμβριος 2007.

στ) Κεφάλαιο εξαγοράς. Είναι κεφάλαια που αφορούν την εξαγορά μιας επιχείρησης.

Τα επιχειρηματικά κεφάλαια έχουν συγκεκριμένα **πλεονεκτήματα** έναντι των άλλων μορφών χρηματοδότησης. Συγκεκριμένα οι εταιρείες επιχειρηματικών κεφαλαίων:

- Παρέχουν μεσομακροπρόθεσμη χρηματοδότηση δημιουργώντας μια ισχυρή κεφαλαιακή βάση για τη μελλοντική ανάπτυξη της επιχείρησης. Παράλληλα έχουν τη δυνατότητα να καλύψουν τις μελλοντικές ανάγκες χρηματοδότησης σε συνεργασία και με άλλους επενδυτές, εφόσον αυτό απαιτείται για την περαιτέρω ανάπτυξη.
- Γίνονται συνέταιροι στην επιχείρηση, αφού μοιράζονται τόσο τους κινδύνους όσο και τις επιτυχίες.
- Παρέχουν συμβουλές σε θέματα στρατηγικής, οργάνωσης και χρηματοοικονομικής διοίκησης των επιχειρήσεων με βάση την εμπειρία που διαθέτουν από ομοειδείς επιχειρήσεις.
- Έχουν εκτεταμένα δίκτυα επαφών σε διάφορους κλάδους, γεγονός ιδιαίτερα χρήσιμο για μια επιχείρηση σε θέματα προσέλκυσης πελατών, πρόσληψης στελεχών, καθώς και αναζήτησης στρατηγικών συμμάχων και επενδυτών.
- Προσδίδει κύρος σε μια επιχείρηση με τη συμμετοχή τους σε αυτή και διευκολύνουν την πρόσβαση σε παραδοσιακές μορφές χρηματοδότησης όπως π.χ. στον τραπεζικό δανεισμό.
- Διαθέτουν εμπειρία στην προετοιμασία μιας επιχείρησης για εισαγωγή στο χρηματιστήριο καθώς και σε θέματα εξαγορών και συγχωνεύσεων.
- Και τέλος, το μεγαλύτερο πλεονέκτημα της χρηματοδότησης μέσω Venture Capital είναι ότι η επιχείρηση δεν υποχρεούται στην παροχή εγγυήσεων για το κεφάλαιο που της παρέχεται. Έτσι ακόμα και σε περίπτωση αποτυχίας της επιχείρησης, η εταιρεία Venture Capital δεν διεκδικεί επιστροφή των χρημάτων που επένδυσε στην επιχείρηση, εφόσον φυσικά τηρήθηκαν οι όροι της συμφωνίας μεταξύ των δύο πλευρών.

3.2 Τα Κριτήρια Επένδυσης των Εταιρειών Venture Capital

Οι εταιρείες επιχειρηματικών κεφαλαίων είναι επενδυτές, οι οποίοι αναλαμβάνουν σημαντικούς κινδύνους προσδοκώντας υψηλές αποδόσεις από τις επενδύσεις τους. Τη σχέση κινδύνου /απόδοσης τη διαχειρίζονται επενδύοντας μόνο σε επιχειρήσεις που πληρούν τα επενδυτικά τους κριτήρια και εφόσον έχουν πραγματοποιήσει ενδελεχή έλεγχο.

Συγκεκριμένα, θέτουν διάφορα κριτήρια όσον αφορά την επιλογή των επενδύσεών τους. Αυτά μπορεί να σχετίζονται με τη θέση της επιχείρησης, το μέγεθος της επένδυσης, το στάδιο της εταιρείας και την εμπλοκή της εταιρείας επιχειρηματικών κεφαλαίων στις δραστηριότητες της επιχείρησης. Ο επιχειρηματίας δε θα πρέπει να αποθαρρύνεται αν κάποιος επενδυτής Venture Capital δεν επιθυμεί να επενδύσει στην εταιρεία του. Η απόρριψη μπορεί να μην σχετίζεται με την ποιότητα της επιχείρησης αλλά ενδεχομένως με το γεγονός ότι η συγκεκριμένη επιχείρηση δεν ικανοποιεί τα ιδιαίτερα επενδυτικά κριτήρια που θέτει ο επενδυτής.

Οι εταιρείες αυτές συνήθως αναζητούν καινοτόμες και δυναμικές επιχειρήσεις με ικανή διοίκηση, σύγχρονα πρότυπα εταιρικής διακυβέρνησης και σαφή εταιρική δομή. Παράλληλα διερευνούν την ύπαρξη κατάλληλης δομής επένδυσης (όρους προστασίας της μειοψηφίας του μετοχικού κεφαλαίου) και τις προοπτικές ρευστοποίησης από τις επενδύσεις τους, όπως δημόσια εγγραφή στο χρηματιστήριο ή η εξαγορά από τον επιχειρηματία ή από τρίτο μέρος.

Θα πρέπει να τονιστεί τέλος, ότι ένα από τα πρώτα στοιχεία τα οποία εξετάζονται και εκτιμούνται για τη χρηματοδότηση της επιχείρησης είναι η επιχειρηματική ιδέα σε συνδυασμό με το επιχειρηματικό πλάνο της επιχείρησης. Για το λόγο αυτό είναι

ιδιαίτερα σημαντική η υποβολή ενός πλήρους και σωστά διαρθρωμένου επιχειρηματικού σχεδίου, το οποίο αποτυπώνει και υποστηρίζει την επιχειρηματική ιδέα της προς χρηματοδότηση επιχείρησης.

3.3 Η Χρήση Κεφαλαίων Venture Capital

Σύμφωνα με στοιχεία της Παγκόσμιας Τράπεζας⁶², που παρουσιάζονται στην Έκθεση για την Ανταγωνιστικότητα της Ελληνικής Οικονομίας με βάση το Εθνικό Σύστημα Μέτρησης Ανταγωνιστικότητας (ΕΣΜΑ), η χώρα μας υστερεί, σε όρους δραστηριότητας επενδυτικών εταιρειών (venture capital). Συγκεκριμένα, όπως φαίνεται και στον Πίνακα 9, βρισκόμαστε στις τελευταίες θέσεις σε Ευρωπαϊκό Επίπεδο στη χρήση κεφαλαίων επιχειρηματικών συμμετοχών, τόσο στη φάση ίδρυσης της επιχείρησης όσο και στην φάση επέκτασης και ανάπτυξης της επιχείρησης.

Πίνακας 9

Δείκτης Venture Capital (VC)	Ελλάδα	ΕΕ-15	Θέση στην ΕΕ-15	Θέση στην ΕΕ-27	Έτος
Επενδύσεις VC – Ίδρυση Επιχείρησης	0,2%	5,3%	13/14	15/19	2006
Επενδύσεις VC – Επέκταση και Αντικατάσταση	0,6%	13,3%	14/14	17/19	2006

Πηγή : Η Ανταγωνιστικότητα της Ελληνικής Οικονομίας για το έτος 2007 με βάση το Εθνικό Σύστημα Μέτρησης Ανταγωνιστικότητας (ΕΣΜΑ)

Η εξέλιξη λοιπόν του θεσμού των εταιρειών Venture Capital στην Ελλάδα, όπως βλέπουμε, δεν έχει ακολουθήσει την ίδια πορεία με τις άλλες αναπτυγμένες χώρες. Ήδη όμως το ενδιαφέρον είναι αξιοσημείωτο, με τη δημιουργία αξιόλογου αριθμού εταιρειών επιχειρηματικών κεφαλαίων που χρηματοδότησαν γνωστές, σήμερα, εταιρίες

⁶² Εθνικό Συμβούλιο Ανταγωνιστικότητας και Ανάπτυξης (ΕΣΑΑ), *Ετήσια Έκθεση για την Ανταγωνιστικότητα 2007*, κεφ. 2: Η Ανταγωνιστικότητα της Ελληνικής Οικονομίας με βάση το Εθνικό Σύστημα Μέτρησης Ανταγωνιστικότητας (ΕΣΜΑ), σελ. 60-62, 2008.

όπως Chipita, Goodys, Babyland, Γερμανός, Eurodrip, Neoset, Γρηγόρης μικρογεύματα, NetMed, Erapvlis, Masticha Shop και άλλες.

Το venture capital αναπτύσσεται με υψηλούς ρυθμούς παγκοσμίως ενώ, σύμφωνα με αποτελέσματα ερευνών, οι εταιρείες που χρησιμοποιούν αυτή τη μορφή χρηματοδότησης αναπτύσσονται ταχύτερα από τους ανταγωνιστές τους. Στη χώρα μας, όπως είδαμε και παραπάνω, ο θεσμός του venture capital δεν έχει ακόμα αναπτυχθεί σε μεγάλη έκταση. Θεωρείται όμως βέβαιο ότι θα αποτελέσει προσεχώς μία σύγχρονη μέθοδο στήριξης δυναμικών μικρομεσαίων επιχειρήσεων στην αναπτυξιακή προσπάθειά τους.

3.4 Επιχειρηματικοί Άγγελοι (Business Angels)

Οι επιχειρηματικοί άγγελοι (άτυπα κεφάλαια επιχειρηματικών συμμετοχών) μπορούν να παίξουν σημαντικό ρόλο στην παροχή κεφαλαίων αρχικών σταδίων στις ΜΜΕ. Παρέχουν επίσης συμβουλευτικές υπηρεσίες και καθοδήγηση (τυπικά και άτυπα) συμβάλλοντας έτσι σημαντικά στην ανάπτυξη των ΜΜΕ.

Οι επιχειρηματικοί άγγελοι ή άτυποι επενδυτές κατά κανόνα είναι εξαιρετικά εύποροι ιδιώτες που επιθυμούν να επενδύσουν μέρος των πλεοναζόντων κεφαλαίων τους σε νέες επιχειρήσεις, με απώτερο στόχο την αποκόμιση μετά από διάστημα (2 έως 5 χρόνια) υπεραξίας μέσω της πώλησης της συμμετοχής τους. Συχνά, οι εν λόγω ιδιώτες είναι εξαιρετικά δραστήριοι επιχειρηματίες με σημαντική εμπειρία από τη διαχείριση των δικών τους εταιρειών, έτσι οι επιχειρήσεις έχουν να επωφεληθούν σε μεγάλο βαθμό από την κατάθεση της προσωπικής εμπειρίας, της τεχνογνωσίας και των άλλων διοικητικών ικανοτήτων του επιχειρηματικού αγγέλου.

Τα δίκτυα επιχειρηματικών αγγέλων παρέχουν υπηρεσίες αντιστοίχισης, φέρνοντας σε επαφή πιθανούς επενδυτές με ΜΜΕ. Συνήθως δεν εξετάζουν τις δυνατότητες της επένδυσης - η διερεύνηση και η σύναψη της συμφωνίας γίνεται από τον επενδυτή και τη ΜΜΕ, και επιπλέον μπορεί να χρεώνουν προμήθεια σε περίπτωση σύναψης συμφωνίας ή προμήθεια εγγραφής.

Η λειτουργία των business angels⁶³ είναι παραπλήσια με αυτή των venture capitals με τη διαφορά ότι οι business angels λειτουργούν μεμονωμένα ως φυσικά πρόσωπα και όχι σαν εταιρείες όπως τα venture capitals. Οι επιχειρηματικοί άγγελοι έρχονται να καλύψουν το κενό που υπάρχει στα ίδια κεφάλαια μιας επιχείρησης που επιθυμεί να εξελιχθεί. Η διαφορά των επιχειρηματικών αγγέλων από τους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς έγκειται ακριβώς στην «ανεπισημότητα» της επένδυσης. Η πραγματοποίηση της επένδυσης δεν προϋποθέτει όλους τους ελέγχους και τις εγγυήσεις που ζητούν οι οργανισμοί αυτοί, καθώς το κυρίαρχο στοιχείο στις επενδύσεις των επιχειρηματικών αγγέλων είναι η προσωπική σχέση του επιχειρηματικού αγγέλου με τον επιχειρηματία. Βέβαια, το μέγεθος της επένδυσης στις περισσότερες περιπτώσεις είναι μικρότερο από τα κεφάλαια επιχειρηματικού κινδύνου, και για το λόγο αυτό είναι πιο προσιτή πηγή κεφαλαίων για τις νέες μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

Σύμφωνα με το EBAN⁶⁴ (European Business Angels Network), το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Επιχειρηματικών Αγγέλων, τα πλεονεκτήματα της συνεργασίας μιας επιχείρησης με έναν επιχειρηματικό άγγελο είναι τα εξής⁶⁵:

⁶³ Πηγή : Κέντρο Επιχειρηματικής & Τεχνολογικής Ανάπτυξης (Κ.Ε.Τ.Α.) Αττικής, *Μελέτη εφαρμογής του θεσμού των "Business Angels" στο πρόγραμμα δράσης του ΚΕΤΑ Αττικής*, Σεπτέμβριος 2006, σελ. 33.

⁶⁴ Πηγή : Κέντρο Επιχειρηματικής & Τεχνολογικής Ανάπτυξης (Κ.Ε.Τ.Α.) Αττικής, *Μελέτη εφαρμογής του θεσμού των "Business Angels"*, Σεπτέμβριος 2006, σελ. 116.

⁶⁵ Τα συμπεράσματα αυτά εξήχθησαν κυρίως από τη μελέτη του δικτύου που δραστηριοποιείται στο Ηνωμένο Βασίλειο κι αυτό γιατί στις υπόλοιπες χώρες ο θεσμός των επιχειρηματικών αγγέλων δεν έχει πολλά χρόνια λειτουργίας.

- Οι περισσότεροι επιχειρηματικοί άγγελοι είναι έμπειροι και μπορούν να συνεισφέρουν στη διοίκηση της επιχείρησης με τις συμβουλές που θα παρέχουν.
- Προσφέρουν μακροχρόνια χρηματοδότηση με χαμηλό ρίσκο, χωρίς ξαφνικές απαιτήσεις για εξοφλήσεις ή καταβολή τόκων.
- Αντίθετα από τις τράπεζες και τους μεγάλους χρηματοδοτικούς οργανισμούς, οι επιχειρηματικοί άγγελοι συνυπολογίζουν και τις μη οικονομικές απολαβές, όπως η ικανοποίηση της παροχής υποστήριξης προς νέες επιχειρήσεις. Επίσης, συχνά αποδεικνύονται ότι είναι η μόνη πηγή χρηματοδότησης για νέες επιχειρήσεις.

Από την άλλη, τα μειονεκτήματα μιας τέτοιας συνεργασίας είναι τα εξής:

- Οι στενές επαγγελματικές σχέσεις είναι ζωτικής σημασίας για την επιτυχία της συνεργασίας, και ως εκ τούτου μπορεί κάποιες φορές να δημιουργήσουν προβλήματα.
- Οι επιχειρηματικοί άγγελοι καθορίζουν το χρονικό διάστημα που απαιτούν οικονομικές απολαβές, ενώ πολλοί μπορεί να απαιτήσουν μισθό.
- Ο διακανονισμός θα πρέπει να είναι ξεκάθαρος από την αρχή της συνεργασίας ώστε οι χρηματικές πληρωμές να προϋπολογίζονται και η προσωπική εμπλοκή του επιχειρηματικού αγγέλου στην επιχείρηση να μην αποτελέσει έκπληξη για τον επιχειρηματία.
- Τέλος, οι περισσότεροι επιχειρηματικοί άγγελοι επιθυμούν να έχουν συμμετοχή στο διοικητικό συμβούλιο της επιχείρησης και να λαμβάνουν μέρος στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων και δράσεων.

Στην Ελλάδα η χρηματοδότηση με τον τρόπο αυτόν δεν είναι ούτε θεσμοθετημένη ούτε ιδιαίτερα διαδεδομένη όπως είναι διεθνώς και περιορίζεται συνήθως στην χρηματοδότηση από συγγενικά πρόσωπα. Η μόνη προσπάθεια ίδρυσης ενός δικτύου

επιχειρηματικών αγγέλων έγινε το 2003 όταν ξεκίνησε τις δραστηριότητες της η Mentoring A.E., η πρώτη ελληνική εταιρεία που στοχεύει κυρίως στη διάδοση του θεσμού του επιχειρηματικού αγγέλου, και στην προσέλκυση και κινητοποίηση θεσμικών φορέων να δημιουργήσουν αντίστοιχα δίκτυα. Ωστόσο τα επόμενα χρόνια αναμένεται να επεκταθεί και στην Ελλάδα η χρηματοδότηση από ιδιώτες επενδυτές.

Πρόσφατα, ο ΕΟΜΜΕΧ σε συνεργασία με το ΚΕΤΑ-ΑΤΤΙΚΗΣ δημιούργησαν μία βάση επιχειρηματικών αγγέλων στην οποία μπορεί να απευθυνθεί όποιος ενδιαφέρεται για συνεργασία και χρηματοδότηση.

3.5 Οι Άτυποι Επενδυτές στην Ελλάδα

Οι άτυποι επενδυτές, όπως προκύπτει και από τις ετήσιες μετρήσεις, αποτελούν κυρίως συγγενικά πρόσωπα (μέλη είτε της στενής, είτε της ευρύτερης οικογένειας). Ωστόσο το 2006 φαίνεται να ενισχύεται και ο ρόλος των φίλων ή συναδέλφων οι οποίοι διευρύνουν την παρουσία τους. Σε κάθε περίπτωση, στην Ελλάδα, σύμφωνα με στοιχεία της έρευνας του GEM⁶⁶, ο οικογενειακός χαρακτήρας των άτυπων επενδύσεων διατηρείται ισχυρός.

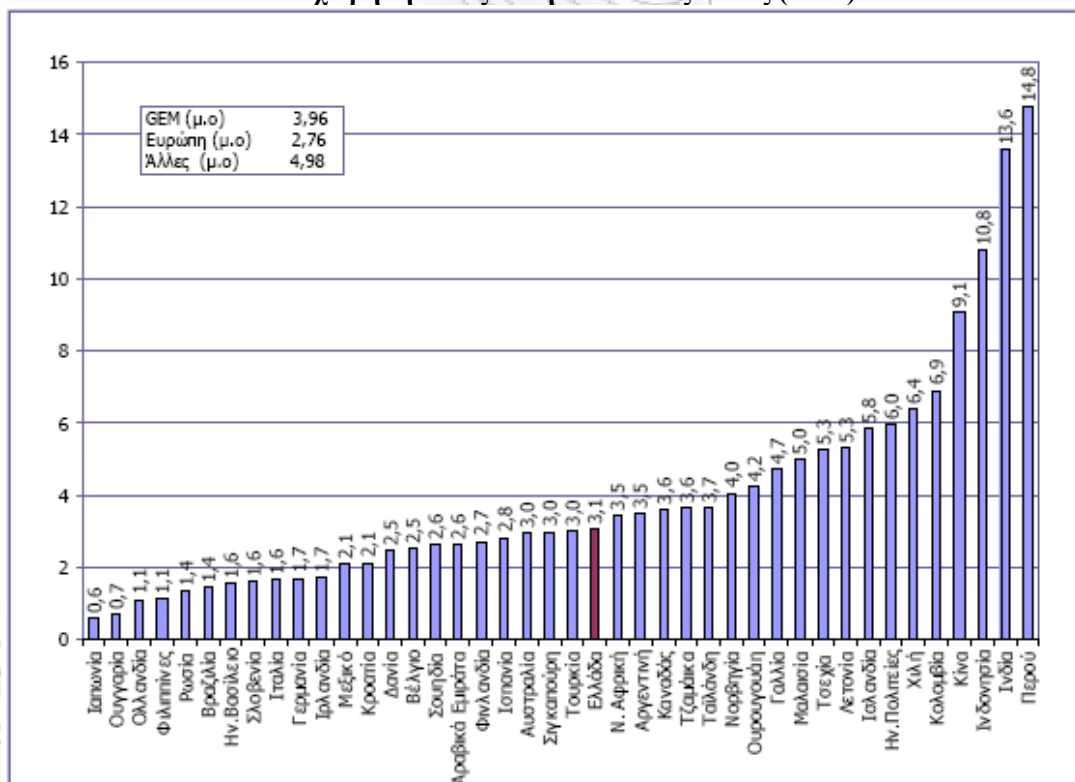
Η έρευνα του GEM προσεγγίζει κάθε χρόνο το ποσοστό του πληθυσμού που χαρακτηρίζεται ως «άτυπος επενδυτής». Σύμφωνα με τη μεθοδολογία του GEM πρόκειται για τα άτομα τα οποία δηλώνουν ότι έχουν χρηματοδοτήσει κατά την τελευταία τριετία με προσωπικά κεφάλαια την έναρξη επιχειρηματικής δραστηριότητας

⁶⁶ Ιωαννίδης Σ., Τσακανίκας Α., (Νοέμβριος 2007), *Η Επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα 2006-2007*, Ίδρυμα Οικονομικών & Βιομηχανικών Ερευνών (IOBE), Παγκόσμιο Παρατηρητήριο Επιχειρηματικότητας (Global Entrepreneurship Monitor -GEM), εθνική ερευνητική ομάδα.

από κάποιον άλλον, χωρίς δηλαδή οι ίδιοι να γίνονται ιδιοκτήτες μεριδίου, ή να ασκούν διευθυντικά καθήκοντα στο νέο εγχείρημα.

Στο **Γράφημα 9** αποτυπώνεται η εκτίμηση αυτή για όλες τις χώρες που έλαβαν μέρος στην έρευνα του GEM το 2006. Στην Ελλάδα ένα 3,07% του πληθυσμού ηλικίας 18-64 ετών, δήλωσε ότι έχει χρηματοδοτήσει με προσωπικούς πόρους ένα νέο / επίδοξο εγχείρημα που ξεκίνησε κάποιος άλλος. Η επίδοση αυτή συνιστά σημαντική αύξηση σε σχέση με την προηγούμενη χρονιά όταν και είχε εκτιμηθεί στο 2,6%, καθώς αναφέρεται σε έναν πληθυσμό τουλάχιστον 200.000 ατόμων.

Γράφημα 9
Ποσοστό ατόμων ηλικίας 18-64 ετών που χρηματοδότησαν με προσωπικά κεφάλαια μια νέα επιχείρηση που ξεκίνησε κάποιος άλλος (2006)

Πηγή: IOBE, επεξεργασία στοιχείων GEM

Η εξέλιξη αυτή φέρνει την Ελλάδα στην 20η θέση στο σύνολο των χωρών του GEM ωστόσο για πρώτη φορά τα τελευταία χρόνια υπερτερεί του ευρωπαϊκού μέσου όρου.

Κατά μέσο όρο το ποσό το οποίο δαπανήθηκε από τους άτυπους επενδυτές του 2006 ξεπερνά τα 50.000 ευρώ (έναντι 48.000 € το 2005) ωστόσο το μέσο ύψος επένδυσης προσδιορίζεται σταθερά στα 40.000 €. Γενικά πάντως τα δύο τελευταία χρόνια έχει καταγραφεί μια αυξητική τάση σε σχέση με τη διετία 2003-2004, όταν το μέσο ύψος επένδυσης βρισκόταν στην περιοχή των 30.000 €. Το ποσό αυτό θεωρείται αρκετά υψηλό σε σχέση με ότι συμβαίνει σε άλλες χώρες, κάτι που σημαίνει ότι οι επίδοξοι επιχειρηματίες έχουν πρόσβαση σε ένα σημαντικό ύψος διαθέσιμων κεφαλαίων.

Όπως έχει αναφερθεί σε προηγούμενες εκθέσεις του IOBE με δεδομένο το μέσο εισόδημα στην Ελλάδα, το διευρυμένο αυτό ύψος των άτυπων επενδυτικών κεφαλαίων αντανακλά μάλλον τις υψηλές κεφαλαιακές απαιτήσεις για την εκκίνηση νέων εγχειρημάτων στην Ελλάδα, παρά αφθονία κεφαλαίων για χρηματοδότηση της επιχειρηματικότητας.

3.6 Θερμοκοιτίδες Επιχειρηματικότητας (Business Incubators)

Οι **Θερμοκοιτίδες Επιχειρηματικότητας** είναι τυποποιημένοι χώροι οι οποίοι δημιουργούνται για να παρέχουν ένα περιβάλλον που προσφέρει κοινές υποδομές και ειδικές υπηρεσίες, για ένα χρονικό διάστημα (3 έως 5 ετών) διευκολύνοντας το ξεκίνημα και την ανάπτυξη νέων καινοτόμων επιχειρήσεων, οι οποίες στη συνέχεια μετακινούνται σε δικούς τους επαγγελματικούς χώρους και τη θέση τους στη Θερμοκοιτίδα καταλαμβάνουν άλλες νέες επιχειρήσεις.

Πρόκειται για ένα θεσμό που προσφέρει στους νέους επιχειρηματίες πολύ περισσότερα από απλή χρηματοδότηση επιχειρηματικών κεφαλαίων, προσφέρουν επίσης παροχή επιχειρηματικών συμβουλών και επιχειρηματική δικτύωση, στέγαση μεταβλητού

μεγέθους και υποστήριξη γραφείου. Όπως και οι πάροχοι επιχειρηματικών κεφαλαίων, οι θερμοκοιτίδες επιχειρήσεων ελέγχουν προσεκτικά τις νεοϊδρυόμενες εταιρείες στις οποίες επενδύουν. Ωστόσο, τα κριτήρια επιλογής δεν είναι τόσο αυστηρά και ποικίλλουν από την μια θερμοκοιτίδα στην άλλη ιδίως προκειμένου για μη κερδοσκοπικές θερμοκοιτίδες οι οποίες λαμβάνουν δημόσια χρηματοδότηση.

Οι Θερμοκοιτίδες έχουν ως βασικό στόχο την προώθηση των καινοτομιών οι οποίες οδηγούν σε επενδύσεις μέσω της παρεχόμενης βοήθειας προς τις νεοϊδρυόμενες (start-up) επιχειρήσεις που εγκαθίστανται σε αυτές. Οι επιχειρήσεις αυτές, κατά κανόνα, αντιμετωπίζουν διάφορα προβλήματα κατά την έναρξη της δραστηριότητάς τους, τα οποία ποικίλουν ανάλογα με το ακριβές αντικείμενο κάθε μονάδας και το περιβάλλον (αγορά) στο οποίο δραστηριοποιείται. Οι βασικές ανάγκες και τα προβλήματα που προσπαθούν να αντιμετωπίσουν οι θερμοκοιτίδες για λογαριασμό των επιχειρήσεων - ενοίκων, είναι:

- το υψηλό αρχικό κόστος επένδυσης της καινοτομίας
- η έλλειψη πρόσβαση σε πηγές κεφαλαίων
- η ανεπαρκής πληροφόρηση αγοράς και τεχνικής πληροφόρησης (τεχνογνωσίας)
- η αδυναμία διοίκησης και οργάνωσης
- η αδυναμία της αποταμίευσης ολόκληρης ή μέρους της υπεραξίας που θα προκύψει από την καινοτομία
- η αδυναμία διατήρησης και επέκτασης των όποιων ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων
- η έλλειψη εκτίμησης του επιχειρηματικού κινδύνου
- η δυσκολία πρόσβασης στη νέα τεχνολογία

Συγκεκριμένα, στην Περιφέρεια Αττικής έχουμε την Θερμοκοιτίδα καινοτόμων επιχειρήσεων του Κέντρου Επιχείρησης και Καινοτομίας Αττικής (BIC Αττικής) στο Τεχνολογικό Πάρκο Λαυρίου.

3.7 Τεχνολογικά Πάρκα (Technology Parks)

Η πλέον διαδεδομένη μορφή θερμοκοιτίδας στη χώρα μας είναι τα **Τεχνολογικά Πάρκα** τα οποία δημιουργούνται από φορείς (δήμους, επαγγελματικές ή επιστημονικές ενώσεις, κ.λ.π.) με σκοπό να προωθήσουν συγκεκριμένα συμφέροντα (π.χ. μείωση της ανεργίας σε συγκεκριμένες περιοχές) μέσω της δημιουργίας νέων επιχειρήσεων και περιορίζονται στο να παρέχουν σε νέες επιχειρήσεις κυρίως εγκαταστάσεις και προαιρετικά υπηρεσίες υποστήριξης επί πληρωμή. Μέσω των Τεχνολογικών Πάρκων (ΒΙΟΠΑ, ΒΙΠΕ, ΒΙΠΑ κλπ) βελτιώνεται η ανταγωνιστική θέση των επιχειρήσεων και αξιοποιούνται τα πλεονεκτήματα που απορρέουν από την εγκατάσταση και τη λειτουργία τους, σε οργανωμένους και εξοπλισμένους με την κατάλληλη υποδομή χώρους, σε επιλεγμένες περιοχές της χώρας.

Ειδικότερα, από τη δημιουργία Τεχνολογικών Πάρκων ωφελούνται τόσο οι επιχειρήσεις που εγκαθίστανται εκεί όσο και η ευρύτερη περιοχή. Για τις επιχειρήσεις που εγκαθίστανται στα Επιχειρηματικά Πάρκα τα οφέλη προέρχονται από:

- Τη δημιουργία οικονομιών κλίμακας, για αποδοτικότερη αξιοποίηση κοινών υπηρεσιών και υποστηρικτικών λειτουργιών.
- Την εξάλειψη προβλημάτων προερχομένων από τη σύγκρουση των χρήσεων γης.
- Τον περιορισμό των απαιτούμενων αδειών.
- Την επιχορήγηση των υποδομών υπό ορισμένες προϋποθέσεις.
- Τα επενδυτικά κίνητρα και τις ευκαιρίες που προσφέρουν τόσο ο νέος Αναπτυξιακός Νόμος όσο και το Ε.Π.ΑΝ.
- Τις προϋποθέσεις ανάπτυξης συνεργασιών και δικτυώσεων (clusters).

Συγκεκριμένα στην Περιφέρεια της Αττικής έχουμε τέσσερα επιχειρηματικά πάρκα, το Τεχνολογικό Πάρκο Λαυρίου, το Βιοτεχνικό Πάρκο Σχιστού, την Τεχνόπολη Ακρόπολις και το υπό υλοποίηση Βιοτεχνικό Πάρκο Κερατέας.

Στην πραγματικότητα όμως, οι δομές και υποδομές ανάπτυξης των επιχειρήσεων που έχουν δημιουργηθεί ή βρίσκονται στη φάση ολοκλήρωσης, δεν χρησιμοποιούνται παραγωγικά, στο βαθμό που θα έπρεπε. Είναι χαρακτηριστικό ότι από το σύνολο των Βιοτεχνικών Πάρκων (ΒΙΟΠΑ) που έχουν θεσμοθετηθεί στα όρια της Αττικής, λειτουργούν με επιτυχία ελάχιστα καθώς δεν έχουν γίνει οι κατάλληλες πολεοδομικές ρυθμίσεις και δεν έχουν υλοποιηθεί οι απαραίτητες υποδομές. Σημαντικό είναι το γεγονός ότι, η υπερβολική αύξηση των τιμών των ακινήτων στα ΒΙΟ.ΠΑ., ως αποτέλεσμα κερδοσκοπικών τάσεων στην αγορά, αυξάνει σημαντικά το κόστος πρώτης εγκατάστασης ή μετεγκατάστασης, πράγμα που καθιστά απαγορευτική την αγορά οικοπέδων από ΜΜΕ. Επιπλέον, αναφέρεται ότι δεν υπάρχουν στοιχεία για την πραγματική ικανότητα αυτών των ΒΙΟΠΑ ως προς την υποδοχή και εγκατάσταση νέων επιχειρήσεων σε αυτά.

3.8 Νέα Χρηματιστηριακή Αγορά (ΝΕ.Χ.Α.)

Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις έχουν τη δυνατότητα να απευθυνθούν άμεσα στο επενδυτικό κοινό και να αναζητήσουν κεφάλαια για την ενίσχυση των αναπτυξιακών και επενδυτικών τους έργων, μέσω της οργανωμένης **Νέας Χρηματιστηριακής Αγοράς (ΝΕ.Χ.Α.)**⁶⁷. Με τη νέα αυτή χρηματιστηριακή αγορά δίνεται η δυνατότητα σε ένα πλήθος μικρομεσαίων επιχειρήσεων, οι οποίες χαρακτηρίζονται από ιδιαίτερα έντονη αναπτυξιακή δυναμική και ευοίωνες προοπτικές, της άντλησης κεφαλαίων με χαμηλό κόστος δανεισμού, μεγάλα περιθώρια ευελιξίας και ταυτόχρονα χαμηλότερο διαχειριστικό κόστος και ελαστικότερες προϋποθέσεις εισαγωγής σε σχέση με την αγορά του Χρηματιστηρίου Αξιών Αθηνών. Η είσοδος στο χρηματιστήριο αποτελεί πάντα μία μορφή σημαντικής χρηματοδότησης για κάθε επιχείρηση, η οποία έτσι

⁶⁷ Σύσταση Νέας Χρηματιστηριακής Αγοράς βάση του Ν. 2733/99 (Φ.Ε.Κ. 155^Α / 30-7-99)

συγκεντρώνει κεφάλαια τα οποία και θα χρησιμοποιήσει για την περαιτέρω ανάπτυξη της. Η εισαγωγή ωστόσο στη Νέα Χρηματιστηριακή Αγορά, ως μορφή χρηματοδότησης δύσκολα βρίσκει εφαρμογή στην περίπτωση νέων επιχειρήσεων αφού απαραίτητη προϋπόθεση για την εισαγωγή είναι τα ίδια κεφάλαια της επιχείρησης να ξεπερνούν τα 586.941 €.

Προϋποθέσεις Εισαγωγής στη ΝΕ.Χ.Α.

Για να εισαχθεί μία εταιρία στη ΝΕ.Χ.Α. πρέπει να συντρέχουν οι παρακάτω προϋποθέσεις:

- ❖ Να έχει ίδια κεφάλαια τουλάχιστον 586.941 € για την οικονομική χρήση που προηγείται της αίτησης εισαγωγής στη ΝΕ.Χ.Α.
- ❖ Να έχει δημοσιεύσει τις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις της, ως ανώνυμη εταιρεία, ελεγμένες από Ορκωτό Ελεγκτή, για δύο (2) τουλάχιστον οικονομικές χρήσεις που προηγούνται της υποβολής της αιτήσεως εισαγωγής.
- ❖ Να έχει ελεγχθεί φορολογικά για όλες τις χρήσεις για τις οποίες κατά το χρόνο υποβολής της αίτησης έχουν δημοσιευθεί οι ετήσιες οικονομικές καταστάσεις. Αν η εταιρεία καταρτίζει ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις, η υποχρέωση διενέργειας φορολογικού ελέγχου εκτείνεται και στις εταιρείες που περιλαμβάνονται στην ενοποίηση κατά την τελευταία δημοσιευμένη χρήση.
- ❖ Μέτοχος της εταιρείας που κατέχει μετοχές η λογιστική αξία των οποίων αντιστοιχεί τουλάχιστον σε 5% του μετοχικού της κεφαλαίου δεσμεύεται πριν την υποβολή της αίτησης εισαγωγής, ότι δεν θα διαθέσει με οποιονδήποτε τρόπο το 80% των μετοχών του για χρονικό διάστημα ενός έτους, και 50% για το δεύτερο και τρίτο έτος από την εισαγωγή των μετοχών της Εταιρείας.
- ❖ Θα πρέπει να διατίθενται με δημόσια εγγραφή στο κοινό τουλάχιστον 100.000 μετοχές αξίας τουλάχιστον 75.000 €. Από τη διάθεση των μετοχών αυτών ποσοστό τουλάχιστον 80% προέρχεται από αύξηση μετοχικού κεφαλαίου της Εταιρείας.
- ❖ Το αργότερο κατά το χρόνο λήψης της απόφασης του Δ.Σ. του Χ.Α.Α. για εισαγωγή των μετοχών, πρέπει να έχει πραγματοποιηθεί επαρκής διασπορά των μετοχών στο κοινό εντός της Ελληνικής Επικράτειας ή της επικράτειας άλλου κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η διασπορά θεωρείται επαρκής εφόσον οι μετοχές είναι

κατανεμημένες στο ευρύ κοινό σε ποσοστό 20% τουλάχιστον του συνόλου των μετοχών 10 της ίδιας κατηγορίας και σε 150 φυσικά και νομικά πρόσωπα τουλάχιστον καθένα από τα οποία δεν μπορεί να κατέχει ποσοστό πάνω από 2% του αριθμού των προς εισαγωγή μετοχών.

- ❖ Η Εταιρεία υποβάλλει επενδυτικό σχέδιο το οποίο συντάσσεται με ευθύνη του αναδόχου και περιλαμβάνει υποχρεωτικά αναλυτική περιγραφή των τεχνικών και χρηματοοικονομικών του στοιχείων, των στοιχείων της αγοράς στα οποία βασίζεται η στρατηγική της εταιρείας και των μέσων που προτίθεται να χρησιμοποιήσει για την επίτευξη των αναπτυξιακών της στόχων.
- ❖ Η Εταιρεία πρέπει να έχει σύμβαση με τον Ανάδοχο για τρία (3) χρόνια. Ο Ανάδοχος εγγυάται την πλήρη κάλυψη του διατιθέμενου από την αύξηση με δημόσια εγγραφή κεφαλαίου της εταιρείας και οφείλει να ενημερώνει το κοινό για την πρόοδο του επενδυτικού σχεδίου και τη χρηματοοικονομική κατάσταση της εταιρείας.
- ❖ Είναι απαραίτητος ο ορισμός ειδικού διαπραγματευτή από την εταιρεία ο οποίος αιτιολογεί την δυνατότητα εισαγωγής της εταιρείας στην νέα αγορά, και ο οποίος ορίζεται για όσο χρονικό διάστημα διαπραγματεύονται οι μετοχές της εταιρείας στην αγορά.
- ❖ Είναι δυνατή η μεταφορά εταιρειών από την οργανωμένη αγορά στην νέα αγορά, με την προϋπόθεση πως θα γίνει εντός ενός έτους από την οικειοθελή της διαγραφή από την οργανωμένη αγορά.

Τέλη Εισαγωγής και Ετήσια Συνδρομή

Εφάπαξ δικαιώματα εισαγωγής	7.500 ευρώ
Έξοδα εξέτασης της αίτησης	4.500 ευρώ (σε περίπτωση εισαγωγής, το ποσό συμψηφίζεται με τα εφάπαξ δικαιώματα εισαγωγής)
Ετήσια συνδρομή	4.000 ευρώ
Συμπληρωματική σειρά μετοχών	0,1% επί της αξίας των μετοχών (ελάχιστο 500 ευρώ)
Τέλη για το σύμβουλο εισαγωγής	Δεν υπάρχουν

4. ΕΥΡΩΠΑΪΚΑ / ΕΘΝΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ

Μια διαδεδομένη μορφή χρηματοδότησης είναι οι **επιδοτήσεις / επιχορηγήσεις** που παρέχονται από **ειδικά σχεδιασμένα προγράμματα** τα οποία στοχεύουν στην ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στο πλαίσιο αναπτυξιακών νόμων, Εθνικών ή Ευρωπαϊκών προγραμμάτων.

Οι επιδοτήσεις/ επιχορηγήσεις αφορούν είτε: α) στη δωρεάν συνεισφορά στο αρχικό κόστος της επένδυσης, β) στην κάλυψη μέρους του χρηματοοικονομικού κόστους της επιχείρησης (π.χ. επιδότηση επιτοκίου), γ) σε φορολογικές ελαφρύνσεις.

Αξίζει να αναφερθεί ότι τα βασικά κριτήρια επιλογής της επιχείρησης για χρηματοδότηση μέσω των επιδοτήσεων ή επιχορηγήσεων από τα διάφορα προγράμματα, είναι κοινωνικοοικονομικά, όπως για παράδειγμα η συμβολή της επιχείρησης στην αύξηση της απασχόλησης ή στην ανάπτυξη του φυσικού περιβάλλοντος κ.ά. Γενικά η μέθοδος αυτή χρηματοδότησης ευνοεί τις νέες επιχειρήσεις ενθαρρύνοντας έτσι την επιχειρηματικότητα.

4.1 Ιστορική Αναδρομή Χρηματοδότησης με Κοινοτικά Κονδύλια

Γυρίζοντας τον χρόνο πίσω, αναζητά κανείς να βρει την ακριβή ημερομηνία έναρξης της χρηματοδότησης των ΜΜΕ. Έτσι, ξεκινάμε από την τριετία 1986-1989, κατά την οποία απορροφήθηκαν μόνο 2,5 δις. €, αμέσως μετά έχουμε το Α' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης (1990-1995) με χρηματοδότηση της τάξεως των 7,2 δις. €, ενώ στην συνέχεια ακολούθησε το Β' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης (1995-2000) με 14 δις. € περίπου, και το Γ' ΚΠΣ (2000-2006) του οποίου κονδύλια αξιοποιούνται μέχρι και σήμερα.

Η αύξηση των πόρων χρηματοδότησης από την τότε Ε.Ο.Κ., τη σημερινή Ευρωπαϊκή Ένωση, έφτασε σε επίπεδα του 100% για την τρίτη περίοδο. Από την περίοδο αυτή και μετά λοιπόν, άρχισε να διαφαίνεται η ανάγκη των επιχειρήσεων για στήριξη στις προσπάθειές τους, για επέκταση των δραστηριοτήτων τους, γεγονός που οδήγησε στην απορρόφηση των κοινοτικών κονδυλίων με ταχύτατους ρυθμούς. Το Β' ΚΠΣ ολοκληρώθηκε τυπικά το 1999 και ουσιαστικά στα μέσα του 2000, με συνολικό προϋπολογισμό έργων στα 30 δις. € και συμμετοχή ενός μεγάλου αριθμού επιχειρήσεων στα προγράμματα επιχορήγησης. Η ενημέρωση όμως προς τις μικρές και μικρομεσαίες επιχειρήσεις ήταν ελλιπής και έτσι παρατηρήθηκε το φαινόμενο να επιδοτούνται οι μεγάλες επιχειρήσεις, ενώ οι μικρές επιχειρήσεις να αναγκάζονται να προβούν σε περικοπές και τελικά να κλείνουν.

Με το Γ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης, οι διαδικασίες επέτρεπαν μεγαλύτερη ευχέρεια ελέγχου ενώ η σχετική ενημέρωση ήταν πιο ευρεία. Κατά την διάρκεια της εξαετίας 2000-2006, (ουσιαστικά και στις μέρες μας αξιοποιούνται ακόμη κονδύλια του Γ' ΚΠΣ) εγκρίθηκαν έργα με συνολικό προϋπολογισμό 48,3 δις. € και κοινοτική επιχορήγηση ύψους 26 δις. €. Η ίδρυση του Ταμείου Συνοχής πρόσθεσε σημαντικά ποσά στα ήδη αυξημένα κονδύλια της χώρας μας και έδωσε σημαντική ώθηση στην επιχειρηματικότητα. Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα» έφτασε στην πόρτα κάθε επιχειρηματία και του έδωσε τη δυνατότητα να πραγματοποιήσει επενδύσεις, για τις οποίες τα κεφάλαιά του δεν επαρκούσαν και αρχικά του φαίνονταν ακατόρθωτες. Η απορρόφηση των κοινοτικών χρημάτων ήταν μεγάλη, και η προσδοκία για το Δ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης (ΕΣΠΑ), που μόλις τέθηκε προς αξιοποίηση για την περίοδο 2007-2013, είναι ακόμη μεγαλύτερη.

4.2 Γ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης και ΜΜΕ

Το 2010 θεωρείται ως η πιθανότερη χρονικά περίοδος προκηρύξεων νέων κύκλων ενισχύσεων μικρομεσαίων επιχειρήσεων μέσω των περιφερειακών επιχειρησιακών προγραμμάτων, καθώς τα διαθέσιμα κονδύλια του Γ' ΚΠΣ θα «οδηγηθούν» εξ ολοκλήρου για τις επιδοτήσεις στους υφιστάμενους κύκλους.

Σύμφωνα με αρμόδιους κυβερνητικούς παράγοντες, οι οποίοι εμπλέκονται στη διαχείριση του Γ' ΚΠΣ, η Ελλάδα με τη χρήση της μεθόδου υπερδέσμευσης κοινοτικών κονδυλίων έχει εξαντλήσει κάθε περιθώριο χρηματοδότησης νέου κύκλου ενισχύσεων μικρομεσαίων επιχειρήσεων στο πλαίσιο του Γ' ΚΠΣ. Αυτό σημαίνει ότι για το 2008 και το 2009 δεν μπορούν να πραγματοποιηθούν νέες προκηρύξεις μέσω των ΠΕΠ (Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα), όπως έγινε πέρυσι για τη μεταποίηση, τον τουρισμό, το εμπόριο και τις υπηρεσίες. Οι ίδιοι κυβερνητικοί παράγοντες παραπέμπουν στα Επιχειρησιακά Προγράμματα του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς 2007 -2013 για τη χρηματοδότηση νέων κύκλων. Πάντως οι κυβερνητικές εκτιμήσεις εμφανίζουν ως πολύ δύσκολο το ενδεχόμενο, έως και το 2009, τα νέα Επιχειρησιακά Προγράμματα να βρίσκονται σε στάδιο ωρίμασης ικανό για την δέσμευση νέων κοινοτικών πόρων.

Σίγουρο θα πρέπει να είναι ότι τα διαθέσιμα κονδύλια του Γ' ΚΠΣ θα διατεθούν για τις επενδύσεις, οι οποίες θα εγκριθούν στο πλαίσιο των κύκλων που ολοκληρώθηκαν πρόσφατα, αν και σύμφωνα με τις έως τώρα ενδείξεις στα μεγάλα προγράμματα το ποσοστό των εγκρίσεων / υποβολών κατά μέσο όρο διαμορφώνεται στο 1/3.

Επενδυτικά σχέδια συνολικού προϋπολογισμού 2,8 δισ. ευρώ υποβλήθηκαν στο πλαίσιο των τριών προγραμμάτων ενίσχυσης μικρομεσαίων επιχειρήσεων, μέσω του Γ' ΚΠΣ, που πραγματοποιήθηκαν κατά το 2007. Πρόκειται για 35.063 επενδυτικές προτάσεις –οι οποίες εξετάζονται αυτή την περίοδο από τα τραπεζικά ιδρύματα – που αιτούνται συνολική επιδότηση ύψους 1,4 δισ. ευρώ. Ειδικότερα:

- Στο πρόγραμμα για την Ενίσχυση Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων σε περιοχές ολοκληρωμένης αστικής ανάπτυξης, στους τομείς της μεταποίησης, του τουρισμού, του εμπορίου και των υπηρεσιών, υποβλήθηκαν 2.862 επενδυτικές προτάσεις, οι οποίες αιτούνται δημόσιας δαπάνης 170 εκατ. ευρώ. Από τις επενδύσεις αυτές υπολογίζεται ότι θα δημιουργηθούν 3.474 νέες θέσεις εργασίας.
- Στο πλαίσιο του Δ' κύκλου ενίσχυσης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, στους τομείς του εμπορίου και των υπηρεσιών υποβλήθηκαν συνολικά 31.800 προτάσεις με προϋπολογισμό 2,4 δισ. ευρώ και αιτούμενης δημόσιας δαπάνης ύψους 1,23 δισ. ευρώ. Από τις επενδύσεις αυτές υπολογίζεται ότι θα δημιουργηθούν περίπου 40.000 νέες θέσεις εργασίας.
- Στο πλαίσιο του προγράμματος ενισχύσεων που προκηρύχθηκε από την Κοινωνία της Πληροφορίας για την αναβάθμιση του μηχανολογικού εξοπλισμού των ΜμΕ υποβλήθηκαν 401 επενδυτικά σχέδια προϋπολογισμού 34 εκατ. ευρώ και αιτούμενης δημόσιας δαπάνης 17 εκατ. ευρώ.

4.2.1 Πρόγραμμα Υποστήριξης της Νεανικής Επιχειρηματικότητας

Το πρόγραμμα "Ενίσχυση Νεανικής Επιχειρηματικότητας"⁶⁸ εντάσσεται στο Μέτρο 2.8 του Επιχειρησιακού Προγράμματος "ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ" του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης με αρχή εφαρμογής το Υπουργείο Ανάπτυξης και φορέα

⁶⁸ Website: <http://www.commex.gr>

υλοποίησης τον EOMMEX. Το πρόγραμμα αποσκοπεί στην ανάπτυξη, υποστήριξη και προώθηση της Επιχειρηματικότητας στους νέους (άνδρες & γυναίκες) μέσω χρηματοδοτικών ενισχύσεων για τη δημιουργία νέων και βιώσιμων μικρομεσαίων επιχειρήσεων στους τομείς της μεταποίησης και των υπηρεσιών με έμφαση στην περιφερειακή ανάπτυξη και στην τοπική οικονομία. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην προώθηση σύγχρονων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων με στόχο τη δημιουργία δυναμικών, εξελίξιμων και ανταγωνιστικών επιχειρήσεων.

Σύμφωνα με διαθέσιμα στοιχεία⁶⁹ από τον EOMMEX, για την ενίσχυση της νεανικής επιχειρηματικότητας έχουν εγκριθεί 3.831 προτάσεις, έχουν υλοποιηθεί 2.205 και έχουν δημιουργηθεί 2.552 νέες θέσεις εργασίας.

4.2.2 Προγράμματα Ενίσχυσης της Γυναικείας Επιχειρηματικότητας

Τα προγράμματα "Ενίσχυσης Γυναικείας Επιχειρηματικότητας" αποσκοπούν στην ανάπτυξη, υποστήριξη και προώθηση της επιχειρηματικότητας των γυναικών που επιθυμούν να δραστηριοποιηθούν επιχειρηματικά, αξιοποιώντας τις γνώσεις, την κατάρτιση και τα таланτά τους. Στα πλαίσια αυτού του ενδιαφέροντος εντάσσονται τα παρακάτω προγράμματα και κοινοτικές πρωτοβουλίες:

Πρόγραμμα "Ενίσχυση Γυναικείας Επιχειρηματικότητας"

Το έργο "Ενίσχυσης Γυναικείας Επιχειρηματικότητας" αποσκοπεί στην ανάπτυξη, υποστήριξη και προώθηση της Επιχειρηματικότητας στις γυναίκες μέσω χρηματοδοτικών ενισχύσεων για τη δημιουργία νέων και βιώσιμων μικρομεσαίων επιχειρήσεων στους τομείς της μεταποίησης και των υπηρεσιών με έμφαση στην περιφερειακή ανάπτυξη και τοπική οικονομία. Εντάσσεται στο Μέτρο 2.8.2 του

⁶⁹ Πηγή: Κυριακάτικη Αυριανή, *Αισιοδοξία από τον EOMMEX*, 23-03-08.

Επιχειρηματικού Προγράμματος "Ανταγωνιστικότητα" του Υπουργείου Ανάπτυξης. Σύμφωνα με στοιχεία από τον ΕΟΜΜΕΧ, για την ενίσχυση της γυναικείας επιχειρηματικότητας⁷⁰ έχουν εγκριθεί 2.878 προτάσεις, έχουν υλοποιηθεί 1.465 και έχουν δημιουργηθεί 1.693 θέσεις εργασίας.

Πρόγραμμα "Επιχορήγηση για την παροχή Ολοκληρωμένων Παρεμβάσεων υπέρ των γυναικών"

Το έργο "Επιχορήγηση για την παροχή Ολοκληρωμένων Παρεμβάσεων υπέρ των γυναικών", εντάσσεται στο Μέτρο 5.3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος "Απασχόληση & Επαγγελματική Κατάρτιση" του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας στο πλαίσιο του Γ' ΚΠΣ. Τελικός δικαιούχος του προγράμματος αυτού είναι η Γενική Γραμματεία Ισότητας (ΓΓΙ) και Επιστημονικός Σύμβουλος, το Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (Κ.Ε.Θ.Ι.).

Κοινοτική Πρωτοβουλία EQUAL

Στη Κοινοτική Πρωτοβουλία EQUAL εντάσσεται το επιχειρησιακό πρόγραμμα "Γυναικεία Επιχειρηματικότητα και Διαπεριφερειακό Σύστημα Υποστήριξης στην Κοινωνική Οικονομία – DIONI II", το οποίο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο και το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων.

Κοινοτική Πρωτοβουλία LEADER+

Η Κοινοτική Πρωτοβουλία LEADER (Liaisons Entre Actions pour le Développement des Economies Rurales) αποτελεί τη σπουδαιότερη πρωτοβουλία της Κοινότητας η οποία συμβάλλει στην προώθηση της γυναικείας επιχειρηματικότητας στις λιγότερο ευνοημένες περιοχές της ελληνικής υπαίθρου (ορεινές και μειονεκτικές), όπου και εφαρμόζεται.

⁷⁰ Πηγή: Κυριακάτικη Αυριανή, *Αισιοδοξία από τον ΕΟΜΜΕΧ*, 23-03-08.

Κοινοτική Πρωτοβουλία NOW

Η Κοινοτική Πρωτοβουλία NOW "Νέες Επαγγελματικές Ευκαιρίες για τις Γυναίκες" (New Opportunities for Women) έχει διαπιστωθεί ότι αποτέλεσε ένα αποτελεσματικό εργαλείο για την επαγγελματική κατάρτιση των γυναικών. Η Πρωτοβουλία NOW παρακινεί τις γυναίκες να μετασχηματίσουν τις ικανότητές τους στη μορφή μικρών επιχειρήσεων σε ατομική ή συλλογική βάση. Έχει διευκολύνει και έχει παράσχει τη δυνατότητα σε ομάδες γυναικών να συμμετάσχουν σε μια μεγάλη κλίμακα πρωτοβουλιών και συνεργασιών.

4.3 Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ)

Για την περίοδο 2007-2013 κάθε Κράτος Μέλος καταρτίζει και υποβάλλει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή ένα κείμενο, το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ), που αποτελεί το πλαίσιο για τον προγραμματισμό των Ταμείων σε εθνικό επίπεδο. Το ΕΣΠΑ πρέπει να είναι συνεπές με τις Στρατηγικές Κατευθυντήριες Γραμμές για την Πολιτική Συνοχής 2007-2013 και να συνδέεται στενά με το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων (ΕΠΜ) του Κράτους Μέλους, στο οποίο περιγράφονται τα μέτρα που θα εφαρμοστούν για την υλοποίηση της Στρατηγικής της Λισσαβώνας σχετικά με την απασχόληση και την ανάπτυξη.

Το ελληνικό ΕΣΠΑ⁷¹, που περιγράφει τη στρατηγική της χώρας και τον τρόπο με τον οποίο η Ελλάδα προγραμματίζει να αξιοποιήσει την κοινοτική συνδρομή ύψους 20,4 δις ευρώ κατά τη νέα περίοδο προγραμματισμού 2007-2013, έχει υποβληθεί και εγκριθεί από την Επιτροπή το Μάρτιο του 2007, δεδομένου ότι πληροί όλες τις

⁷¹ Υπουργείο Οικονομίας & Οικονομικών, Γενική Γραμματεία Επενδύσεων & Ανάπτυξης, *Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς 2007-2013*, Ιανουάριος 2007.

παραπάνω προϋποθέσεις. Το ΕΣΠΑ πρόκειται να αποτελέσει (όπως και το Γ' ΚΠΣ) ένα σημαντικό μέσο για την προώθηση της ατζέντας της Λισσαβόνας στην Ελλάδα. Οι γενικές προτεραιότητες που περιλαμβάνονται σε αυτό εξειδικεύονται και υλοποιούνται μέσω Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, τομεακών και περιφερειακών.

Το νέο σχήμα χαρακτηρίζεται από μικρότερο πλήθος Επιχειρησιακών Προγραμμάτων σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο 2000-2006, που οδηγεί σε πιο ευέλικτο σχήμα διαχείρισης: ο στρατηγικός σχεδιασμός της χώρας για την περίοδο 2007-2013 θα υλοποιηθεί μέσα από **οκτώ (8) Τομεακά ΕΠ, πέντε (5) Περιφερειακά ΕΠ και δώδεκα (12) ΕΠ Εδαφικής Συνεργασίας.**

Από τα Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα της προγραμματικής περιόδου 2007-2013, αυτά που αφορούν την ενίσχυση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων είναι το **Ε.Π. Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα** και το **Ε.Π. Ψηφιακή Συγκλιση.**

Το ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα» (ΕΠΑΕ) έχει ως κύρια αναπτυξιακή επιδίωξη τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων και του παραγωγικού συστήματος της χώρας, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στη διάσταση της καινοτομίας. Οι παρεμβάσεις που θα υλοποιηθούν από το ΕΠ αποσκοπούν στην προώθηση του συστήματος Έρευνας, Ανάπτυξης και Καινοτομίας (ΕΑΚ) της χώρας και στη διασύνδεση του συστήματος με τον παραγωγικό ιστό, καθώς και στην ενίσχυση του επιχειρηματικού ιστού και την ποιοτική αναβάθμιση των προϊόντων, συμπεριλαμβανομένης της επιχειρηματικής δικτύωσης. Επίσης αποσκοπούν στην ενίσχυση των δομών στήριξης της επιχειρηματικότητας, στη βελτίωση των μηχανισμών εποπτείας της αγοράς, στην υποστήριξη δομών υποδοχής επιχειρηματικών

και καινοτόμων δράσεων καθώς και στην εξασφάλιση της ενεργειακής επάρκειας της χώρας και μέσω των ΑΠΕ.

Το ΕΠ Ψηφιακή Σύγκλιση περιλαμβάνει προώθηση των Τεχνολογιών Πληροφορικής & Επικοινωνιών (ΤΠΕ) σε επιχειρήσεις, ανασχεδιασμό διαδικασιών του δημοσίου τομέα, προώθηση της επιχειρηματικότητας σε τομείς που χρησιμοποιούν τις ΤΠΕ, ανάπτυξη ψηφιακών υπηρεσιών της δημόσιας διοίκησης για τον πολίτη και βελτίωση καθημερινής ζωής μέσω των ΤΠΕ.

Τα αποτελέσματα τα οποία αναμένονται από τις δράσεις του ΕΣΠΑ στους τομείς Επιχειρηματικότητα-Έρευνα και Τεχνολογία-Ψηφιακή Σύγκλιση είναι:

- Ενίσχυση 50.000 επιχειρήσεων και δημιουργία 20.000 θέσεων εργασίας
- Αναβάθμιση 95.000 τουριστικών κλινών
- Ενίσχυση 700 επιχειρήσεων για δράσεις έρευνας και τεχνολογίας
- Δημιουργία 4 νέων πόλων Καινοτομίας Έρευνας και Τεχνολογίας
- Αύξηση των διατιθέμενων πόρων για δράσεις Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης
- Αύξηση του αριθμού των επιχειρήσεων που αναπτύσσουν καινοτόμες δραστηριότητες και προϊόντα
- Ποσοστό 60% των βασικών δημοσίων υπηρεσιών θα διατίθενται στους πολίτες και τις επιχειρήσεις ηλεκτρονικά

Μέχρι στιγμής έχει ανακοινωθεί ότι ποσό περίπου 200 εκατ. ευρώ από τα κονδύλια του ΕΣΠΑ θα διατεθεί για να επιδοτηθούν σχεδόν 4.000 επιχειρήσεις που είχαν υποβάλλει αιτήσεις στο πλαίσιο του Δ' κύκλου ενισχύσεων για το εμπόριο και τις υπηρεσίες. Το υπουργείο άφησε ανοιχτό το ενδεχόμενο να διατεθούν επιπλέον 50 εκατ., εάν και εφόσον χρειαστεί. Ο συγκεκριμένος κύκλος ενισχύσεων ήταν συνολικού προϋπολογισμού 499 εκατ. ευρώ, αλλά το ποσό αυτό δεν είναι αρκετό για να καλύψει τη «δίψα» για επενδυτικά σχέδια.

Είναι χαρακτηριστικό ότι προς τις εμπορικές τράπεζες που ανέλαβαν να «τρέξουν» το πρόγραμμα κατατέθηκαν 31.463 προτάσεις από επιχειρήσεις στις 13 περιφέρειες, με το κόστος των συνολικών προτεινόμενων επενδύσεων να αγγίζει τα 2,4 δις. ευρώ. Το 1/3 των σχεδίων κατέστη ευθύς εξαρχής μη αποδεκτό, δεδομένου ότι δεν πληρούσε τα σχετικά κριτήρια. Απέμειναν λοιπόν λίγο πάνω από 20.000 επιχειρήσεις να διεκδικούν τα 499 εκατ. ευρώ. Ο μέσος προϋπολογισμός των επενδυτικών σχεδίων που υποβλήθηκαν στις εμπορικές τράπεζες διαμορφώθηκε στα 85.000 ευρώ. Άρα η επιδότηση που αντιστοιχούσε σε κάθε μια από τις επιχειρήσεις έφτανε τα 45.000 ευρώ. Δηλαδή, από το σύνολο των δυνητικών δικαιούχων, μόλις 11.000 επιχειρήσεις ήταν σε θέση να λάβουν επιδότηση, με πάνω από 9.000 μικρομεσαίους να μένουν εκτός προγράμματος, αν και πληρούσαν τα κριτήρια για ένταξη στο πρόγραμμα.

4.3.1 Ορισμός Τραπεζών σε Κέντρα «One Stop Shop»

Δεδομένης της επιτυχίας που παρουσίασαν οι προηγούμενοι κύκλοι ενισχύσεων, πρόκειται να ανατεθεί στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα η διάθεση και των κονδυλίων του ΕΣΠΑ με αποδέκτες μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Με τον ορισμό των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων ως τελικών δικαιούχων, επιτεύχθηκε ο μετασχηματισμός περισσότερων των 2.000 τραπεζικών καταστημάτων σε κέντρα «one stop shop» για τις επιχειρήσεις.

Η μέθοδος αυτή έχει συμβάλλει σημαντικά στην ελαχιστοποίηση των γραφειοκρατικών διαδικασιών, διευκολύνοντας, συνεπώς τις επιχειρήσεις σε όλα τα στάδια της διαδικασίας (πληροφόρηση, παροχή συμβούλων, αξιολόγηση του επενδυτικού προγράμματος, συγχρηματοδότηση, πιστοποίηση εκτέλεσης του προγράμματος και καταβολή ενισχύσεων). Επιπλέον, η μέθοδος αυτή έχει δώσει αποφασιστική ώθηση

στην ανταγωνιστικότητα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων της χώρας μας, ιδίως λόγω των εξής συγκριτικών πλεονεκτημάτων που προσφέρει η λύση αυτή:

- ο Πολυάριθμο δίκτυο τραπεζικών καταστημάτων ανά την επικράτεια
- ο Εξειδίκευση και εμπειρία τραπεζών στην αξιολόγηση επιχειρήσεων και επενδυτικών στοιχείων
- ο Δυνατότητα συγχρηματοδότησης από τις τράπεζες των επενδυτικών στοιχείων που τους υποβάλλονται
- ο Τεχνογνωσία των τραπεζών στη διαχείριση προγραμμάτων του ΚΠΣ
- ο Προϋπάρχουσα συνεργασία και κατανόηση από τις τράπεζες των ειδικότερων κατά περίπτωση αναγκών των ΜΜΕ, οι περισσότερες από τις οποίες ανήκουν ήδη στο πελατολόγιό τους.

Τα τραπεζικά ιδρύματα από την άλλη, προσβλέπουν στην αύξηση του πελατολογίου τους, καθώς υπολογίζεται πως μέσω του ΕΣΠΑ θα υποδεχθούν επενδυτικά σχέδια που θα ξεπερνούν τα 4 δις ευρώ, τα οποία δεν αποκλείεται να δανειοδοτήσουν με ποσά της τάξης των 2 έως 2,5 δις ευρώ τα επόμενα χρόνια.

4.4 Αναπτυξιακός Νόμος 3299/2004

Σημαντικό εργαλείο αποτελεί ο **Αναπτυξιακός Νόμος 3299/2004**, που συμβάλει στην ανάπτυξη τόσο των νέων όσο και των παλαιών επιχειρήσεων, τον εκσυγχρονισμό τους, την προώθηση των νέων τεχνολογιών και της καινοτομίας, την απασχόληση και την ανάπτυξη της περιφέρειας⁷². Ο Αναπτυξιακός Νόμος (Α.Ν.) αποτελεί το επίσημο θεσμικό πλαίσιο του Ελληνικού Κράτους για την τόνωση και υποστήριξη των επενδυτικών έργων του Ιδιωτικού Τομέα στη χώρα μας, με σκοπό την ενίσχυση της Ελληνικής Οικονομίας. Ο Α.Ν. οποίο παρέχει ενισχύσεις σε επενδυτικά σχέδια με

⁷² Πηγή : Κέντρο Επιχειρηματικής & Τεχνολογικής Ανάπτυξης (Κ.Ε.Τ.Α.) Αττικής, Έκθεση Επιχειρηματικότητας Για Την Περιφέρεια Αττικής , Ιούνιος 2007.

σκοπό τη ενδυνάμωση της ισόρροπης ανάπτυξης, την αύξηση της απασχόλησης, την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας, την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας, την προώθηση της τεχνολογικής αλλαγής και της καινοτομίας, την προστασία του περιβάλλοντος, την εξοικονόμηση ενέργειας και την επίτευξη της περιφερειακής σύγκλισης. Ο νεότερος Αναπτυξιακός Νόμος στη χώρα μας είναι ο 3299/04 (ΦΕΚ 261 Α' - 23/12//2004) με την ενσωμάτωση των οριστικών τροποποιήσεων που επήλθαν για τη βελτίωση του υφιστάμενου πλαισίου με την πρόσφατη ψήφιση του Άρθρου 37 του Νόμου 3522/2006 (ΦΕΚ 276 Α' - 22/12/2006).

Σε επίπεδο κρατικών ενισχύσεων ο Αναπτυξιακός Νόμος 3299/2004 αποτελεί το βασικότερο εργαλείο ενίσχυσης των ΜΜΕ. Με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία του ΥΠΟΙΟ⁷³ την περίοδο Απρίλιος 2005- Νοέμβριος 2006 εγκρίθηκαν 2.328 προτάσεις συνολικού προϋπολογισμού 3,4 δις ευρώ και εγκριθείσας επιχορήγησης 1,4 δις ευρώ. Ο αριθμός των θέσεων εργασίας που εκτιμάται ότι θα δημιουργηθούν ανέρχεται σε 10.000 περίπου. Το 60% των εγκριθέντων επενδύσεων αφορούσε τη μεταποίηση και το 30% τον τουρισμό.

Οι Οριστικές Τροποποιήσεις του Αναπτυξιακού Νόμου 3299/04

Με την πρόσφατη ψήφιση του νέου νομοθετικού πλαισίου (Δεκέμβριος 2006) οι σημαντικότερες τροποποιήσεις που επήλθαν στο υφιστάμενο καθεστώς ενισχύσεων μέσω του Α.Ν. είναι οι ακόλουθες :

- Εισαγωγή του κινήτρου επιδότησης της δημιουργούμενης απασχόλησης
- Διεύρυνση των δικαιούχων κεφαλαιακών ενισχύσεων (άρση της διάκρισης σε παλαιούς και νέους)
- Διεύρυνση σε νέες επιχειρηματικές δραστηριότητες, στοχευμένες δράσεις των υφιστάμενων επιχειρήσεων

⁷³ Πηγή : Υπ.Οι.Ο Γεν. Γραμματεία Επενδύσεων & Ανάπτυξης, Γεν. Δ/ση Ιδιωτικών Επενδύσεων, Δ/ση Έγκρισης & Ελέγχου Ιδιωτικών Επενδύσεων, Τμήμα Μελετών & Στατιστικής Παρακολούθησης.

- Αναπροσαρμογή – Αύξηση κινήτρων
- Πρόσθετη ενίσχυση των ΜΜΕ
- Αποσύνδεση της παρεχόμενης ενίσχυσης από τις δημιουργούμενες θέσεις εργασίας
- Διαφοροποίηση προϋποθέσεων ένταξης
- Ελάχιστο ύψος επένδυσης
- Ίδια συμμετοχή 25%
- Ευνοϊκότερες ρυθμίσεις ένταξης

Ακόμα :

- Υποβολή αιτήσεων καθ' όλη τη διάρκεια του έτους με άμεση έγκριση
- Διεύρυνση των δυνατοτήτων αξιολόγησης και πιστοποίησης
- Καταβολή ενίσχυσης σε δύο δόσεις με δυνατότητα προκαταβολής
- Περιορισμός χρόνου αξιολόγησης, σύνταξης έκθεσης ελέγχου ολοκλήρωσης και πιστοποίησης της ολοκλήρωσης

Οι βασικές αυτές τροποποιήσεις αναμένεται να συμβάλουν καθοριστικά τόσο στην απλοποίηση των διαδικασιών ένταξης του παρόντος πλαισίου, όσο και στην διεύρυνση των επιχειρηματικών σχεδίων που μπορούν να υπαχθούν στο υφιστάμενο πλαίσιο. Επίσης σημαντική αναμένεται να είναι η βελτίωση των όρων και προϋποθέσεων αξιολόγησης και ένταξης των υποβαλλόμενων επενδυτικών έργων.

Στα κίνητρα του αναθεωρημένου επενδυτικού νόμου έχουν ενταχθεί από τον περασμένο Αύγουστο μέχρι και τα μέσα Ιουνίου, 630 επενδυτικά σχέδια, συνολικού προϋπολογισμού 933 εκατ. ευρώ και εγκριθείσας επιχορήγησης 374 εκατ. ευρώ, η ολοκλήρωση των οποίων αναμένεται να δημιουργήσει 2.229 νέες θέσεις εργασίας. Συνολικά, από την έκδοση των απαραίτητων υπουργικών αποφάσεων τον Αύγουστο του 2007 μέχρι και σήμερα, κατατέθηκαν στο ΥΠΟΙΟ και τις κατά τόπους νομαρχίες 2.255 επενδυτικά σχέδια, με συνολικό προϋπολογισμό που αγγίζει τα 5 δις ευρώ, στα οποία αντιστοιχεί κρατική επιχορήγηση ύψους 1,93 δις ευρώ.

Μορφές Ενισχύσεων – Επιδοτήσεων

Στα επενδυτικά σχέδια που εντάσσονται στο νόμο παρέχονται τα ακόλουθα είδη ενισχύσεων⁷⁴:

- Επιχορήγηση που συνίσταται στην κάλυψη τμήματος της δαπάνης του επενδυτικού σχεδίου από το Δημόσιο, ή/ και
- Επιδότηση χρηματοδοτικής μίσθωσης (leasing) που συνίσταται στην κάλυψη από το Δημόσιο τμήματος των καταβαλλομένων δόσεων χρηματοδοτικής μίσθωσης που συνάπτεται για την απόκτηση της χρήσης καινούργιου μηχανολογικού και λοιπού εξοπλισμού, ή
- Επιδότηση του μισθολογικού κόστους της δημιουργούμενης από την επένδυση απασχόλησης, ή εναλλακτικά
- Φορολογική Απαλλαγή. Η ενίσχυση αυτή συνίσταται στην απαλλαγή από την καταβολή φόρου εισοδήματος μη διανεμομένων κερδών για την πρώτη δεκαετία από την πραγματοποίηση της επένδυσης, με το σχηματισμό αφορολόγητου αποθεματικού.

Δικαιούχοι είναι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε όλους τους τομείς της οικονομίας, εφόσον πληρούν τα κριτήρια υπαγωγής στο καθεστώς των ενισχύσεων, όπως ορίζονται από το Νόμο. Στις μεσαίες επιχειρήσεις παρέχεται επιπλέον ποσοστό ενίσχυσης έως δέκα τοις εκατό (10%). Στις πολύ μικρές και μικρές επιχειρήσεις παρέχεται επιπλέον ποσοστό ενίσχυσης έως είκοσι τοις εκατό (20%). Για τον καθορισμό των ειδικότερων ανά περιοχή, ποσοστών ενίσχυσης ανάλογα με το είδος των επιχειρήσεων – φορέων των υλοποιούμενων επενδυτικών έργων, πρόκειται να εκδοθούν ειδικές Υπουργικές Αποφάσεις το αμέσως επόμενο διάστημα.

⁷⁴ Πηγή : Κέντρο Επιχειρηματικής & Τεχνολογικής Ανάπτυξης (Κ.Ε.Τ.Α.) Δυτικής Μακεδονίας, *Οδηγός Χρηματοδότησης Επιχειρήσεων*, σελ. 8-9, Σεπτέμβριος 2007.

4.5 Νέοι Χρηματοδοτικοί Μηχανισμοί (2007-2013)

Στο πλαίσιο της φιλοσοφίας που προωθεί η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τη μετάβαση δηλαδή από τις εφάπαξ επιδοτήσεις στην παροχή δανεισμού με ιδιαίτερα ευνοϊκούς όρους αλλά και την ανάγκη προσέλκυσης ιδιωτικών κεφαλαίων ως εχέγγυο βιωσιμότητας των αναλαμβανόμενων επενδύσεων, το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών (ΥΠΟΙΟ) σε συνεργασία με τον Όμιλο της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (ΕΤΕπ) προωθεί τη δημιουργία μοντέρνων χρηματοδοτικών μηχανισμών κύριο χαρακτηριστικό των οποίων αποτελεί ο πολλαπλασιαστικός χαρακτήρας των διατιθέμενων κεφαλαίων η αποπληρωμή των οποίων θα οδηγήσει σε επανεπένδυσή τους σε νέες δράσεις.

4.5.1 Κοινοί Ευρωπαϊκοί Πόροι για Πολύ Μικρές και Μεσαίες Επιχειρήσεις (JEREMIE)

Η πρωτοβουλία **JEREMIE**⁷⁵ (**J**oint **E**uropean **R**Esources for **M**icro to medium **E**nterprises) έχει αναληφθεί από κοινού από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων, σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων. Αποσκοπεί στο να βελτιώσει την πρόσβαση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στη χρηματοδότηση και ειδικότερα στη χορήγηση πολύ μικρών δανείων, σε επιχειρηματικά κεφάλαια ή σε εγγυήσεις καθώς και σε άλλες μορφές καινοτόμου χρηματοδότησης. Ιδιαίτερη έμφαση θα δίνεται στην υποστήριξη των νεοϊδρυθεισών εταιρειών, στη μεταφορά τεχνολογίας, στα ταμεία για την τεχνολογία και την καινοτομία και στα πολύ μικρά δάνεια. Η διαχείριση της πρωτοβουλίας JEREMIE θα αποτελεί αναπόσπαστο μέρος των προγραμμάτων του Ευρωπαϊκού Ταμείου

⁷⁵ Πηγή: http://ec.europa.eu/enterprise/sme/fund_tools/

Περιφερειακής Ανάπτυξης και η επιλογή των σχεδίων θα γίνεται, κατά περίπτωση, σε εθνικό ή περιφερειακό επίπεδο.

Η πρωτοβουλία προβλέπει κυρίως τρία (3) χρηματοδοτικά μέσα: 1) Συμβουλευτικές υπηρεσίες και τεχνική υποστήριξη, 2) Ίδιους πόρους και κεφάλαια επιχειρηματικού κινδύνου, και 3) Εγγυήσεις (για μικροπιστώσεις και δάνεια σε ΜΜΕ). Επιλέξιμες θα είναι οι Μικρομεσαίες επιχειρήσεις μέχρι 249 εργαζόμενους ή ετήσιο κύκλο εργασιών μέχρι 59,0εκ. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στις μικρές & πολύ μικρές επιχειρήσεις, καθώς επίσης και στις ατομικές & οικογενειακές επιχειρήσεις

Στην Ελλάδα, τη σύμβαση για τη σύσταση και λειτουργία του ταμείου ανακυκλούμενης πίστωσης για μικρομεσαίες επιχειρήσεις με την κωδική ονομασία JEREMIE και αρχικό κεφάλαιο 100 εκατ. ευρώ υπέγραψε στις 26/06/07 ο υφυπουργός Οικονομίας κ. Χρήστος Φώλιας και ο διευθύνων σύμβουλος του Ευρωπαϊκού Ταμείου Επενδύσεων κ. Francis Carpenter.

Ένα ακόμη, λοιπόν νέο χρηματοδοτικό εργαλείο για δάνεια και εγγυήσεις δανείων προς μικρομεσαίες επιχειρήσεις προστέθηκε στα ήδη υπάρχοντα με την υπογραφή της σχετικής σύμβασης κατά τη διάρκεια της 10^{ης} Επιτροπής Παρακολούθησης του Γ' ΚΠΣ. Πρόκειται για ένα ταμείο ανακυκλούμενης πίστωσης που πρώτη από όλες τις χώρες της ΕΕ δημιουργεί η Ελλάδα, με κεφάλαια που θα προέλθουν από τα κοινοτικά διαρθρωτικά ταμεία, εθνικούς πόρους αλλά και χαμηλότοκα δάνεια της ΕΤΕπ.

Το αρχικό κεφάλαιο των 100 εκατ. ευρώ του ταμείου με την κωδική ονομασία JEREMIE θα διαμορφωθεί με τη διάθεση 60 εκατ. ευρώ από το πρόγραμμα Ανταγωνιστικότητα του ΥΠΑΝ και 40 εκατ. ευρώ από τα περιφερειακά επιχειρησιακά προγράμματα.

Τα Διαρθρωτικά Ταμεία προσφέρουν χρηματοδοτική στήριξη με τη μορφή χρηματοδοτήσεων. Με το Jeremie⁷⁶ θα είναι δυνατή η μετατροπή μέρους των επιχορηγήσεων σε χρηματοδοτικά προϊόντα τα οποία θα χορηγούνται με χαμηλά επιτόκια. Το ταμείο μπορεί να συμπληρώνει με το χαμηλότοκο δανεισμό από την ΕΤΕπ, εθνικούς πόρους και κοινοτικά κονδύλια, τη χρηματοδότηση επενδύσεων μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Οι επιχειρήσεις θα πρέπει να επιστρέφουν τα χρήματα που δανείζονται από το ταμείο με πολύ χαμηλό επιτόκιο και αρχική περίοδο χάριτος προκειμένου το αρχικό κεφάλαιο με τα κατάλληλα χρηματοδοτικά μέσα να παραμένει συνεχώς 100 εκατ. ευρώ. Μετά την επιστροφή τους τα κονδύλια θα ανακυκλώνονται & θα χρησιμοποιούνται ξανά, αντί να «επιχορηγούνται» μόνο μια φορά. Έτσι αυξάνονται τα διαθέσιμα χρηματοδοτικά προϊόντα ωφελώντας μεγαλύτερο αριθμό ΜΜΕ.

Ως απόδειξη της αλλαγής νοοτροπίας σχετικά με τις κοινοτικές χρηματοδοτήσεις για τις Μικρομεσαίες επιχειρήσεις παραθέτω το παρακάτω απόσπασμα από την ομιλία⁷⁷ του κ. Ronnie Hall, Director of DG Regional Policy στη 10η Επιτροπή Παρακολούθησης Γ' ΚΠΣ, Αθήνα, Ιούνιος 2007. «...Στην ΕΕ υπάρχει μια μεταστροφή, μια νέα κουλτούρα που απομακρύνεται από τη λογική των εφάπαξ επιχορηγήσεων. Η Ευρώπη πλέον αρχίζει να αποδέχεται και να προωθεί την ανακυκλούμενη συνδρομή που θα αξιοποιεί επαναδιατιθέμενους πόρους σε νέες επιχειρήσεις & δράσεις...».

Συνολικά, από τις διευκολύνσεις μέσω του προγράμματος Jeremie αναμένεται να επωφεληθούν **350.000-400.000 ΜΜΕ** για την περίοδο 2007 - 2013.

⁷⁶ Πηγή πληροφόρησης: Ναυτεμπορική, *Κοινοί Ευρωπαϊκοί Πόροι για Πολύ Μικρές και Μεσαίες Επιχειρήσεις*, 27/06/07.

⁷⁷ Πηγή: http://ec.europa.eu/enterprise/sme/fund_tools

4.5.2 Κοινοί Ευρωπαϊκοί Πόροι για Αειφόρες Επενδύσεις στα Αστικά Κέντρα (JESSICA)

Στο πλαίσιο της JESSICA (Κοινοί Ευρωπαϊκοί Πόροι για Αειφόρες Επενδύσεις στα Αστικά Κέντρα - Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas), το ΥΠΟΙΟ έχει ξεκινήσει διαπραγματεύσεις με την ΕΤΕπ για την ανάθεση μελετών και την υπογραφή Μνημονίου Συνεργασίας στο προσεχές διάστημα.

Η πρωτοβουλία JESSICA στοχεύει στη στήριξη επενδυτικών προγραμμάτων και έργων αστικής ανάπτυξης. Στόχος της JESSICA είναι η κινητοποίηση κεφαλαίων για τη χρηματοδότηση ολοκληρωμένων δράσεων αστικής ανάπτυξης με πιλοτικά προγράμματα να προβλέπονται για την πρώτη περίοδο σε επίπεδο ΟΤΑ. Απώτερος στόχος είναι η ανάπτυξη αστικών κέντρων και η παροχή νέων θέσεων εργασίας. Οι ενισχύσεις θα χορηγούνται μετά τη σύνταξη Ολοκληρωμένου Σχεδίου Αστικής Ανάπτυξης, όπου θα προτείνεται η υλοποίηση έργων με χαρακτηριστικά παρέμβασης ολοκληρωμένου χαρακτήρα (ενεργειακά δίκτυα, κυκλοφοριακές ρυθμίσεις κ.ά.).

4.5.3 Κρατικές ενισχύσεις προς ΜΜΕ χωρίς κοινοποίηση στην Επιτροπή

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε στις 7 Ιουλίου κανονισμό⁷⁸ (Γενικός Κανονισμός Απαλλαγής κατά Κατηγορία), ο οποίος επιτρέπει στα κράτη μέλη να χορηγούν μια σειρά κρατικών ενισχύσεων προς τις ΜΜΕ χωρίς την υποχρέωση να τις κοινοποιούν προηγουμένως στις Βρυξέλλες.

⁷⁸ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Γενικός Κανονισμός Απαλλαγής κατά Κατηγορία* (ΓΚΑΚ), Βρυξέλλες, 07/07/2008. Πηγή: http://ec.europa.eu/comm/competition/state_aid/reform.cfm

Ο εν λόγω κανονισμός επιτρέπει τη χορήγηση ενισχύσεων σε ΜΜΕ για έρευνα, καινοτομία, περιφερειακή ανάπτυξη, εκπαίδευση, απασχόληση και κεφάλαια επιχειρηματικού κινδύνου. Επίσης, επιτρέπει τη χορήγηση ενισχύσεων για την προώθηση της επιχειρηματικότητας, όπως ενισχύσεις για νέες καινοτόμες επιχειρήσεις, ενισχύσεις για νεοσύστατες μικρές επιχειρήσεις σε ενισχυόμενες περιοχές και μέτρα για την αντιμετώπιση προβλημάτων, όπως οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες επιχειρηματίες στην εξεύρεση χρηματοδότησης.

Ο κανονισμός αυτός⁷⁹, εκτός του ότι ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να εστιάζουν τους κρατικούς πόρους που έχουν στη διάθεσή τους σε ενισχύσεις που πραγματικά ωφελούν τη δημιουργία απασχόλησης και την ανταγωνιστικότητα της Ευρώπης, μειώνει τον διοικητικό φόρτο για τις δημόσιες αρχές, τους αποδέκτες των ενισχύσεων και την Επιτροπή.

5. ΆΛΛΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

5.1 ΕΟΜΜΕΧ και ΜΜΕ

Ο Ελληνικός Οργανισμός Μικρών-Μεσαίων Επιχειρήσεων & Χειροτεχνίας (ΕΟΜΜΕΧ) είναι ο Κρατικός Φορέας στήριξης των ΜΜΕ στην Ελλάδα που εποπτεύεται από το Υπουργείο Ανάπτυξης. Αποστολή του είναι να προωθήσει μέτρα εκσυγχρονισμού και ανάπτυξης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων προκειμένου να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις του συνεχώς μεταβαλλόμενου περιβάλλοντος.

Οι δραστηριότητες του ΕΟΜΜΕΧ αναπτύσσονται στους εξής βασικούς στόχους:

- ο Τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ.

⁷⁹ Πηγή: Ναυτεμπορική, *Κρατικές ενισχύσεις προς τις ΜΜΕ χωρίς κοινοποίηση στην Επιτροπή*, 11/07/08.

- ο Την ενίσχυση και ανάπτυξη της επιχειρηματικότητάς τους.
- ο Τον εκσυγχρονισμό του χρηματοδοτικού, θεσμικού & διοικητικού τους περιβάλλοντος.

Για την υλοποίηση των πιο πάνω στόχων ο ΕΟΜΜΕΧ καλύπτει τον Ελλαδικό χώρο με τις Κεντρικές Υπηρεσίες του στην Αθήνα και ένα ευρύ δίκτυο 8 Περιφερειακών Δ/σεων. Επίσης εκπροσωπείται στην Ευρωπαϊκή Ένωση με Γραφείο εγκατεστημένο στις Βρυξέλλες. Συνεργάζεται με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τον ΟΟΣΑ, με Διεθνείς & Ευρωπαϊκούς Οργανισμούς & Οργανώσεις που ασχολούνται με τις ΜΜΕ, καθώς και με Φορείς του εξωτερικού που έχουν παρόμοιες με τον ΕΟΜΜΕΧ δραστηριότητες.

5.2 Δομές Στήριξης ΜΜΕ και Ανάγκη Ομαδοποίησης αυτών

Σήμερα στην Ελλάδα λειτουργούν πάνω από 100 δομές στήριξης των ΜΜΕ, με βασικό στόχο την παροχή υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις. Οι δομές αυτές μπορούν να κατηγοριοποιηθούν στις έξι ακόλουθες γενικές κατηγορίες: επιμελητήρια, κλαδικοί σύνδεσμοι, επαγγελματικές ομοσπονδίες, κλαδικές ομοσπονδίες, κλαδικές ενώσεις, και λοιποί φορείς. Οι γενικές υπηρεσίες υποστήριξης που παρέχουν οι παραπάνω φορείς αφορούν κυρίως σε: γενική ενημέρωση – πληροφόρηση των μελών τους, παροχή υπηρεσιών συμβουλευτικού χαρακτήρα, διαμεσολάβηση για την παροχή εθνικών και κοινοτικών χρηματοδοτήσεων, υλοποίηση εξειδικευμένων δράσεων για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ και άλλα.

Το ΕΠΑΝ δημιούργησε συμπληρωματικά ένα πλήρες και ολοκληρωμένο πλέγμα δομών μέσω του οποίου επιχειρείται η αποτελεσματική παροχή υπηρεσιών ενημέρωσης, υποστήριξης, διευκόλυνσης στην αδειοδότηση και παρακολούθησης της επιχειρηματικής δραστηριότητας στις περιφέρειες της χώρας. Συγκεκριμένα

αναπτύχθηκαν 13 Κέντρα Επιχειρηματικής και Τεχνολογικής Ανάπτυξης (ΚΕΤΑ), 49 Κέντρα Υποδοχής Επενδυτών (ΚΥΕ), το Παρατηρητήριο ΜΜΕ και το Εθνικό Συμβούλιο Ανταγωνιστικότητας. Οι δομές αυτές έχουν ως αντικείμενο: την ενημέρωση -πληροφόρηση-καλλιέργεια επιχειρηματικού πνεύματος, την παρακολούθηση ανταγωνιστικότητας ΜΜΕ, την εξατομικευμένη υποστήριξη και τη δημιουργία πυρήνα επιχειρηματικών συμβούλων, την οργάνωση παροχής επιχειρηματικών υπηρεσιών και τις δράσεις οργάνωσης, διαμεσολάβησης και αξιοποίησης χρηματοδοτικών εργαλείων. Από την εμπειρία όμως που αποκτήθηκε από τις παραπάνω προσπάθειες κατανοήθηκε ότι⁸⁰: η ύπαρξη και διατήρηση μεγάλου αριθμού δομών στήριξης χωρίς πάντα διακριτές αρμοδιότητες δημιουργεί σύγχυση στις επιχειρήσεις - χρήστες οι οποίες σταδιακά χάνουν την εμπιστοσύνη τους λόγω της αδυναμίας κατανόησης του ρόλου τους. Η εμπλοκή πολλών διαφορετικών φορέων στις δράσεις στήριξης των ΜΜΕ έχει ως συνέπεια την άγνοια και σύγχυση⁸¹ των επιχειρήσεων ως προς τον φορέα που θα πρέπει να απευθυνθούν για να ζητήσουν βοήθεια, τη μικρή αξιοποίηση των διαθέσιμων πηγών βοήθειας, την αλληλοεπικάλυψη των υπηρεσιών των φορέων σε θέματα πληροφόρησης, την αδυναμία άσκησης πολιτικής και την επιβάρυνση των ΜΜΕ με αυξημένο κόστος και χρονοβόρες διαδικασίες. Επομένως κρίθηκε αναγκαία η ομαδοποίηση των δομών και η ανάπτυξη συνεργιών, υπό μορφή ενιαίου δικτύου, με αναδιοργάνωση και συγχώνευση δομών που επικαλύπτονται.

⁸⁰ Χατζαντώνης Δ., 2006, *Έκθεση Μελέτης για τις Δομές Στήριξης των Επιχειρήσεων*, ΕΠΑΝ.

⁸¹ Την ίδια σύγχυση θα μπορούσα να πω ότι αντιμετώπισα και εγώ κατά τη διάρκεια αναζήτησης πληροφοριών λόγω των πολλών δομών στήριξης και θα συμφωνήσω με το συμπέρασμα ότι πρέπει να δημιουργηθεί ενιαίο δίκτυο στήριξης Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων.

ΜΕΡΟΣ Γ'

ΕΡΕΥΝΑ ΠΕΔΙΟΥ

1. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η έρευνα πεδίου, που έγινε, εξέτασε το θέμα της χρηματοδότησης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων καθώς επίσης και των προβλημάτων που αντιμετώπισαν αυτές κατά την εκκίνηση της επιχειρηματικής τους δραστηριότητας. Η προσέγγιση έγινε από την από την πλευρά της ζήτησης χρηματοδότησης μέσω τυχαίας δειγματοληψίας, με τη μέθοδο των ερωτηματολογίων που μοιράστηκαν με τη βοήθεια διαδικτυακού εργαλείου συμπλήρωσης ερωτηματολογίου⁸² σε 500 ΜΜΕ, μέλη του Ε.Β.Ε.Α., με έδρα τα Ανατολικά Προάστια Αττικής.

Συγκεκριμένα, στην έρευνα πήραν μέρος οι παρακάτω περιοχές, που συνθέτουν τα Ανατολικά Προάστια Αττικής: Παιανία, Κορωπί, Παλλήνη, Ανθούσα, Γέρακας - Γλυκά Νερά, Αγ. Παρασκευή, Χολαργός, Παπάγου, Ζωγράφου, Καισαριανή και Βύρωνας.

⁸² Το διαδικτυακό εργαλείο συμπλήρωσης ερωτηματολογίου που χρησιμοποιήθηκε είναι στο site: <http://www.surveymonkey.com/>

Η έρευνα διεξήχθη από **01/07/2008** έως **29/08/2008**, και πήραν μέρος συνολικά **51 μικρομεσαίες επιχειρήσεις (δείγμα).**

Τα ερωτηματολόγια εστάλησαν ηλεκτρονικά στα e-mail των επιχειρήσεων που τους έχουν δοθεί από το Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Αθηνών και απευθύνονταν αποκλειστικά στη διοίκηση των επιχειρήσεων (ιδιοκτήτες, διευθυντές). Πρόσβαση στα e-mail των επιχειρήσεων που εδρεύουν στα Ανατολικά Προάστια Αττικής είχα μέσω του site του Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου Αθηνών⁸³ μέσω της αναζήτησης μελών ανά περιοχή και τύπο επιχείρησης.

Στο **Παράρτημα 2** παρατίθεται αντίγραφο του ερωτηματολογίου που χρησιμοποιήθηκε στην έρευνα. Το ερωτηματολόγιο περιλαμβάνει μόνο ερωτήσεις που απαιτούν απάντηση «κλειστού τύπου», δηλαδή απάντηση που γίνεται με επιλογή εκ μέρους του ερωτώμενου μιας από έναν αριθμό προκαθορισμένων πιθανών απαντήσεων.

Τα συμπεράσματα της έρευνας συμβαδίζουν σε πολλά σημεία με αυτά της έρευνας⁸⁴ που διενήργησε η Kara Research για λογαριασμό του Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου σε δείγμα 1803 μικρομεσαίων επιχειρήσεων, μέλη του Ε.Β.Ε.Α. στο λεκανοπέδιο Αττικής, γι' αυτό και σε πολλά σημεία αντιπαρατίθενται με αυτά της έρευνάς μας. Λόγω της φύσης του ερωτηματολογίου (ηλεκτρονική μορφή) δεν ήταν δυνατό να τεθούν πολλές ερωτήσεις για το λόγω αυτό σε πολλές ενότητες αντιπαρατίθενται και στοιχεία της έρευνας της Kara Research.

⁸³ Site Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου Αθηνών : www.acci.gr

⁸⁴ Kara Research, Έρευνα για το Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο, *Η σχέση των ΜΜΕ με το τραπεζικό σύστημα*, Ιούνιος 2007.

1.1 Διάρθρωση Επιχειρήσεων στα Ανατολικά Προάστια Αττικής

Οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην ευρύτερη περιοχή της Παλλήνης, (Παλλήνη, Παιανία, Κορωπί, Γέρακας, Ανθούσα, Γλυκά Νερά, Αγία Παρασκευή, Χολαργός), φτάνουν τις 3.785 κατά προσέγγιση, σύμφωνα με τα στοιχεία που τηρούν στη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ανατολικής Αττικής,⁸⁵ οι Διευθύνσεις Βιομηχανίας και Ανώνυμων Εταιριών. Από αυτές οι 1.116, δηλαδή το 30% περίπου, είναι ανώνυμες εταιρείες ενώ το υπόλοιπο 70% αφορά σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

Οι κυριότεροι προβληματισμοί των επιχειρηματιών ή των εν δυνάμει επιχειρηματιών με τους οποίους έρχεται σε επαφή το Κ.Ε.Τ.Α. Αττικής στην Παλλήνη, αφορούν κυρίως τις επιδοτήσεις που πιθανόν να δικαιούνται για έναρξη νέας επιχειρηματικής δραστηριότητας ή για ανανέωση – ανακαίνιση – αγορά νέων μηχανημάτων από ήδη υπάρχουσες επιχειρήσεις. Άλλα ερωτήματα αφορούν σε θέματα διαδικαστικά που έχουν να κάνουν με μετεγκατάσταση των επιχειρήσεων ή με δικαιολογητικά που απαιτούνται για την έναρξη κάποιας δραστηριότητας. Τα κυριότερα προβλήματα λοιπόν που αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις αφορούν δύο βασικές ομάδες: τα χρηματοοικονομικά και τα διαδικαστικά.

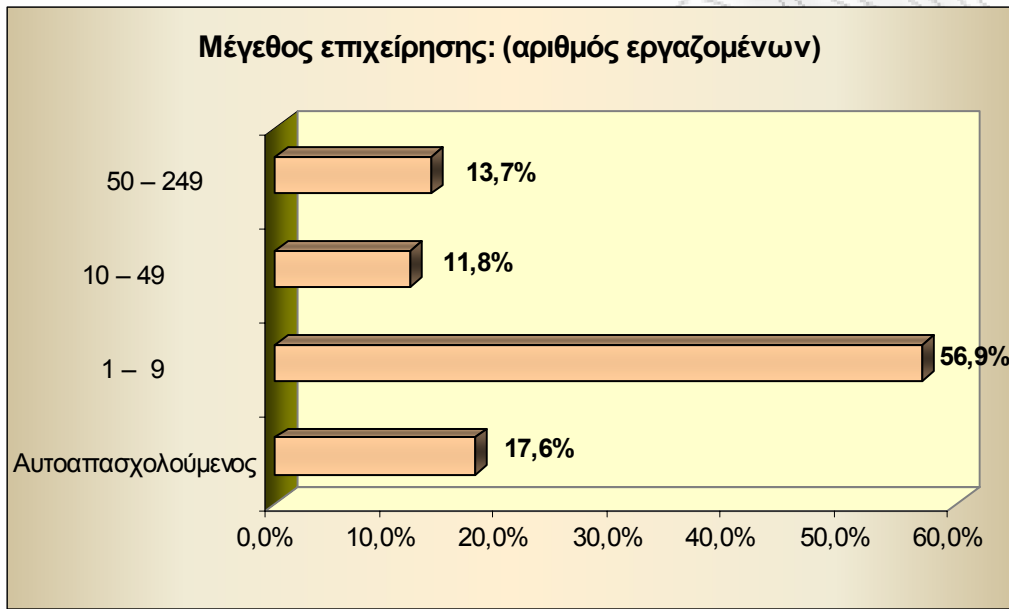
2. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ (ΔΕΙΓΜΑ 51 ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ)

Από τις 51 επιχειρήσεις που συμμετείχαν στην έρευνα, όπως φαίνεται και στο **Γράφημα 10** παρακάτω, το 56,9% των επιχειρήσεων απασχολεί 1-9 εργαζομένους, ενώ το 17,6% είναι αυτοαπασχολούμενοι (πρόκειται δηλαδή για προσωπικές επιχειρήσεις). Τα αποτελέσματα αυτά συμβαδίζουν με την εικόνα που παρουσιάζουν οι μικρομεσαίες

⁸⁵ Αντένα του Κ.Ε.Τ.Α. Αττικής στην Παλλήνη

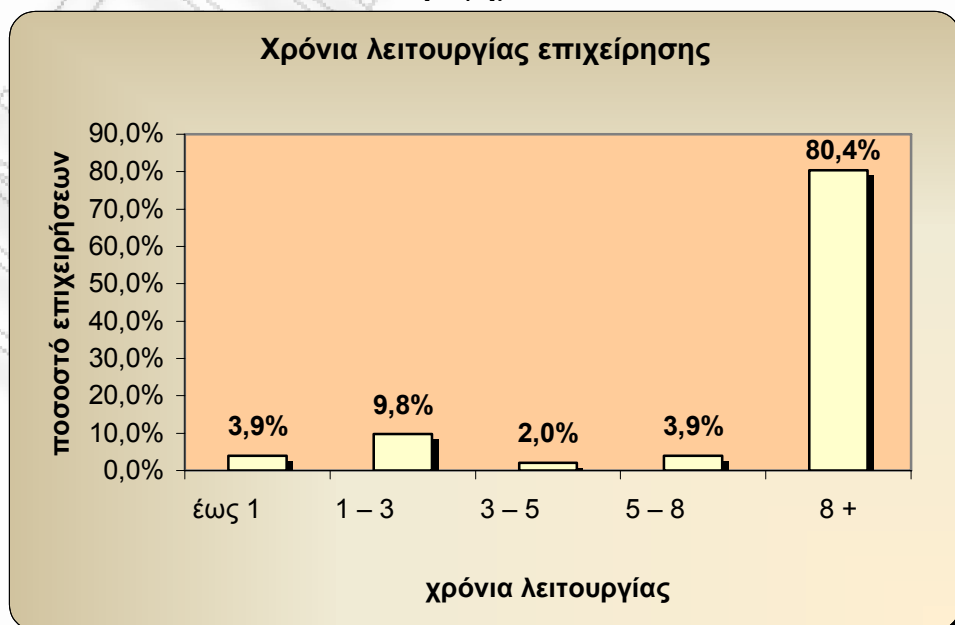
επιχειρήσεις στον Ελλαδικό χώρο. Συγκεκριμένα όπως αναφέραμε και σε προηγούμενο κεφάλαιο η χώρα μάς κατέχει την 1^η θέση ως προς την αυτοαπασχόληση, και επιπλέον το 99,6% των επιχειρήσεων είναι πολύ μικρές (1-9) και μικρές επιχειρήσεις.

Γράφημα 10

Τα χρόνια λειτουργίας των επιχειρήσεων, **Γράφημα 11**, κυμαίνονται κυρίως μεταξύ 1-3 (5 επιχειρήσεις) και πάνω από 8 χρόνια λειτουργίας (41 επιχειρήσεις).

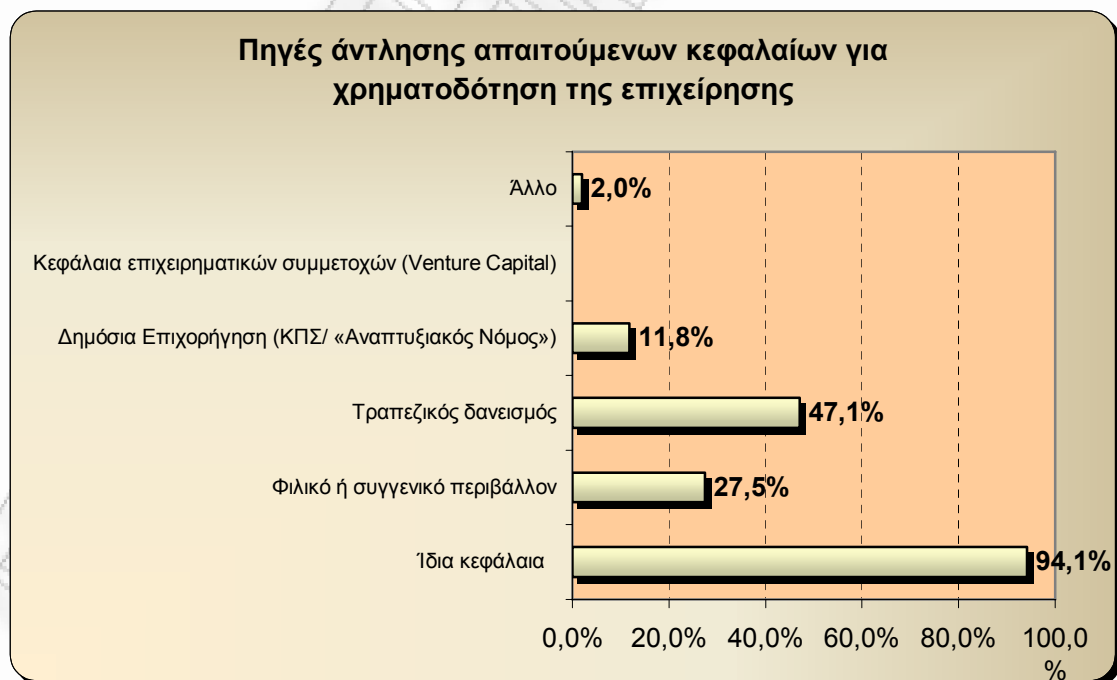
Γράφημα 11

2.1 Πηγές άντλησης Απαιτούμενων Κεφαλαίων

Στο **Γράφημα 12** τώρα, παρουσιάζονται οι πηγές άντλησης απαιτούμενων κεφαλαίων που έχουν χρησιμοποιήσει οι επιχειρήσεις για την χρηματοδότησή τους. Πρώτη σε προτιμήσεις βγαίνει, όπως ήταν αναμενόμενο, η χρηματοδότηση με προσωπικά κεφάλαια του εκάστοτε επιχειρηματία με προτίμηση από το 94,1% των επιχειρήσεων, ενώ δεύτερο στις προτιμήσεις έρχεται ο τραπεζικός δανεισμός με 47,1%. Ακολουθεί ο δανεισμός από φιλικό ή συγγενικό περιβάλλον (27,5%) και η Δημόσια Επιχορήγηση (11,8%), ενώ βλέπουμε την αδυναμία που υπάρχει στη χρήση των κεφαλαίων επιχειρηματικών συμμετοχών (0%). Παρατηρούμε ότι καμία επιχείρηση, ακόμα και οι 7 επιχειρήσεις (13,7%) που ανήκουν στην κατηγορία των μεσαίων επιχειρήσεων (50-249 εργαζόμενοι), δεν έχει κάνει χρήση Venture Capital.

Γράφημα 12

Σε έρευνα που διεξήγαγε η **Kara Research** για το Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο⁸⁶, προέκυψαν τα παρακάτω αποτελέσματα. Το 90,4% του συνόλου των

⁸⁶ Kara Research, Έρευνα για το Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο, *Η σχέση των ΜΜΕ με το τραπεζικό σύστημα*, Ιούνιος 2007.

ερωτηθέντων ΜΜΕ απάντησε ότι συναλλάσσεται με τραπεζικούς οργανισμούς, με κυρίαρχους συναλλασσόμενους τις επιχειρήσεις που ανήκουν στον μεταποιητικό τομέα (93,2%). Όσο αυξάνει ο αριθμός των απασχολούμενων ατόμων και συνεπώς το μέγεθος μιας επιχείρησης, τόσο αυξάνει και η «ανάγκη» για τραπεζικές υπηρεσίες. Σύμφωνα με την ίδια έρευνα, επιχειρήσεις με, 0–9 άτομα προσωπικό συναλλάσσονται με τους τραπεζικούς οργανισμούς σε ποσοστό 89,1%, 10–49 άτομα προσωπικό σε ποσοστό 97,8% και 50–250 άτομα προσωπικό σε ποσοστό 100%.

Το 45,9% των ερωτώμενων ΜΜΕ, δεν έχει πάρει ποτέ δάνειο. Είναι κυρίως οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα του εμπορίου, σε ποσοστό 48,1% και στον τομέα της ακίνητης περιουσίας, σε ποσοστό 47,4%, Ατομικές, σε ποσοστό 53,3% και Ομόρρυθμες, σε ποσοστό 52,2%, στην πλειοψηφία τους με αριθμό απασχολούμενων από 1–9 άτομα, σε ποσοστό 49,8%. Εντυπωσιακό είναι το γεγονός, όπως αυτό καταγράφεται από τα αποτελέσματα της έρευνας, ότι, όσο αυξάνει ο αριθμός των απασχολούμενων ατόμων, τόσο αυξάνει και η ανάγκη για δανεισμό. Μόνο το 26,3% των επιχειρήσεων με αριθμό απασχολούμενων από 10–49 άτομα, δηλώνουν ότι δεν έχουν πάρει ποτέ δάνειο, ενώ ακόμη μικρότερο, της τάξης του 14,7% είναι το ποσοστό των επιχειρήσεων με αριθμό απασχολούμενων από 50–250 άτομα, που δηλώνει ότι δεν έχει δανειστεί ποτέ. Το 54% των επιχειρήσεων, έχει συνάψει κάποιο δάνειο με τράπεζα, ενώ το 31% δηλώνει ότι, έχει δανειστεί περισσότερες από μία φορές.

Οι ΜΜΕ που κρίνουν τον τραπεζικό δανεισμό απαραίτητο για την επιχειρηματική τους δραστηριότητα είναι της τάξης του 55,7%. Το ποσοστό αυτό, αυξάνεται κατά 8,4% για τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα της μεταποίησης, αφού δηλώνουν σε ποσοστό 66,1% ότι τους είναι απαραίτητος ο τραπεζικός δανεισμός, κατά 14,1% στις

Ανώνυμες εταιρείες, οι οποίες δηλώνουν σε ποσοστό 71,8% την αναγκαιότητα του τραπεζικού δανεισμού και κατά 18,5% σε επιχειρήσεις που απασχολούν από 50-250 άτομα, οι οποίες σε ποσοστό 76,2% πιστεύουν ότι ο τραπεζικός δανεισμός είναι απαραίτητος στην επιχειρηματική τους λειτουργία.

Σε άλλη ερώτηση που τέθηκε από την Kara Research, για το κατά πόσο εύκολο θεωρούν οι επιχειρήσεις τον τραπεζικό δανεισμό για μία ΜΜΕ στις μέρες μας, το 59,5% των επιχειρήσεων δήλωσε ότι, ο τραπεζικός δανεισμός για τις ΜΜΕ είναι εύκολος στις μέρες μας. Πιο εύκολη πρόσβαση στα τραπεζικά δάνεια έχουν οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην ακίνητη περιουσία, σε ποσοστό 64,8%, οι Εταιρείες Περιορισμένης Ευθύνης, σε ποσοστό 61,1% και οι επιχειρήσεις με αριθμό απασχολούμενων ατόμων από 50-250 άτομα, σε ποσοστό 67,9%. Παρ' όλα αυτά, για το 35,5% του συνόλου των ερωτώμενων ΜΜΕ, η πρόσβαση στον τραπεζικό δανεισμό θεωρείτε δύσκολη. Περισσότερο φαίνονται να δυσκολεύονται οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα της μεταποίησης, σε ποσοστό 38,4% και οι εμπορικές επιχειρήσεις, σε ποσοστό 37,2%, με μικρό αριθμό απασχολούμενων ατόμων (από 0 –9 άτομα), σε ποσοστό 36,6%.

Τέλος, σε ερώτηση που τέθηκε για το αν οι τράπεζες, προκειμένου για τη χορήγηση δανείου, αντιμετωπίζουν με διαφορετικό τρόπο τις ΜΜΕ από ότι τις μεγάλες επιχειρήσεις, το 76,3% των ΜΜΕ, πιστεύει ότι, οι τράπεζες αντιμετωπίζουν με δυσμενέστερους όρους τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, από ότι τις μεγάλες. Το 51,6% αυτών δηλώνει ότι, οι τράπεζες ζητούν περισσότερες εξασφαλίσεις, ενώ το 38,2% ότι τους προσφέρουν δάνεια με υψηλότερα επιτόκια και ότι γενικά έχουν υψηλότερες επιβαρύνσεις (31,1%).

2.2 Γνώση άλλων πηγών Χρηματοδότησης

Επιστρέφοντας πάλι στην έρευνά μας για τις ΜΜΕ των Ανατολικών Προαστίων Αττικής, βλέπουμε στο **Γράφημα 13** τις εναλλακτικές πηγές χρηματοδότησης την ύπαρξη και χρήση των οποίων γνωρίζουν οι επιχειρήσεις. Με συντριπτική πλειοψηφία πρώτη έρχεται η χρηματοδότηση με Leasing (92,2%), ενώ ακολουθεί η Πρακτόρευση Απαιτήσεων (37,3%), η Νέα Χρηματιστηριακή Αγορά (23,5%), οι Θερμοκοιτίδες και τα Τεχνολογικά Πάρκα (17,6%) και τέλος οι Επιχειρηματικοί Άγγελοι (11,8%).

Γράφημα 13

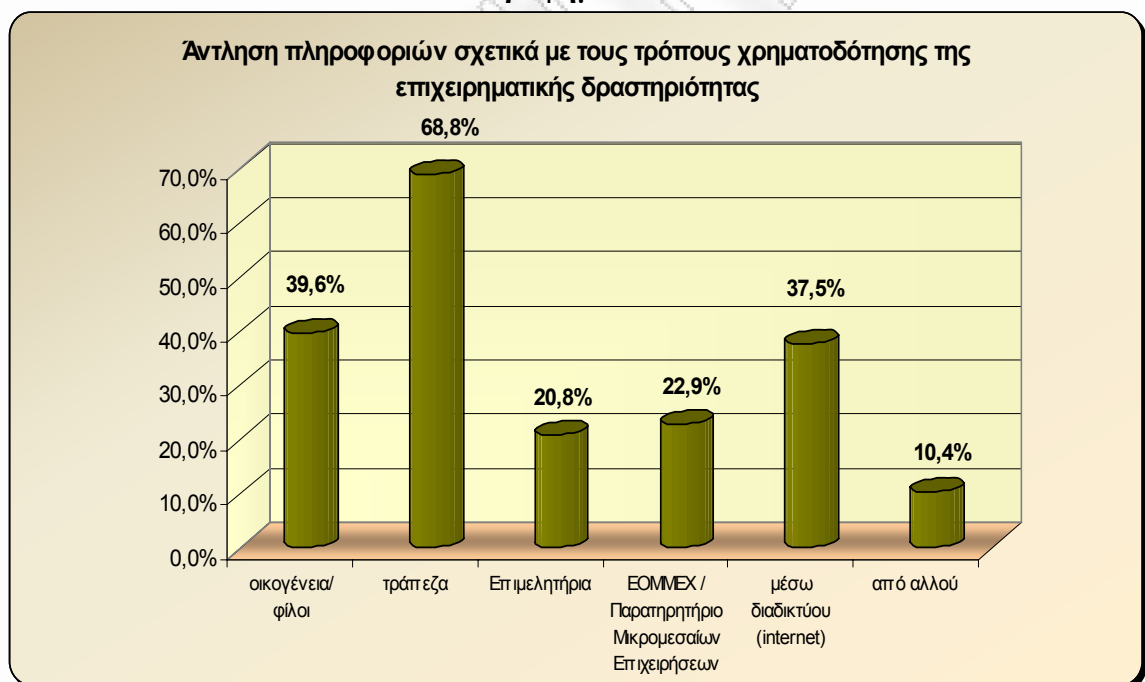

Το leasing, σύμφωνα με στοιχεία από την **έρευνα της Kapa Research**, προτιμούν περισσότερο επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα των υπηρεσιών (26,5%) και επιχειρήσεις με αριθμό απασχολούμενων από 50-250 άτομα (41,9%). Και τα τρία είδη δανείων που προσφέρει ο τραπεζικός δανεισμός, δηλαδή κεφάλαιο κίνησης, δάνειο για αγορά παγίων και leasing, δήλωσε ότι έχει σήμερα το 5% του συνόλου των ερωτώμενων. Δάνεια για κεφάλαιο κίνησης και αγορά παγίων, έχει ταυτόχρονα το 16,4% των επιχειρήσεων, για κεφάλαιο κίνησης και leasing το 11,6% και τέλος για αγορά παγίων και leasing το 6,6%.

2.3 Άντληση πληροφοριών σχετικά με τους τρόπους Χρηματοδότησης που υπάρχουν

Ερωτώμενοι από πού άντλησαν πληροφορίες σχετικά με τους τρόπους χρηματοδότησης που υπάρχουν για τη χρηματοδότηση της επιχειρηματικής τους δραστηριότητας, ο φορέας που κυριάρχησε ως μέσο πληροφόρησης ήταν τα τραπεζικά ιδρύματα με ποσοστό 68,8%. Το 39,6% των ΜΜΕ ενημερώνεται μέσω του οικογενειακού και φιλικού του κύκλου, ενώ το 37,5 μέσω του διαδικτύου. Τέλος, από τον ΕΟΜΜΕΧ ενημερώνεται το 22,9% και από τα Επιμελητήρια το 20,8%. (Γράφημα 14)

Γράφημα 14

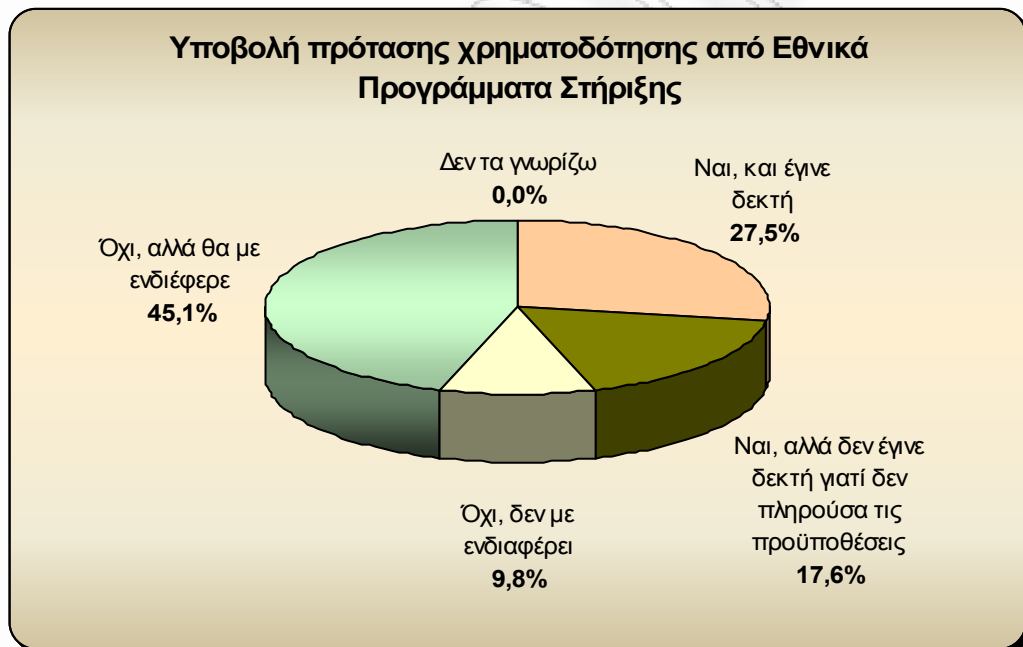

Σε ερώτημα που τέθηκε από την **Kapa Research** στις ΜΜΕ για το αν θεωρούν ότι, τα στελέχη των Τραπεζών είναι ενημερωμένα και μπορούν να καλύψουν όλα τα θέματα γύρω από τα χρηματοδοτικά προγράμματα που τους ενδιαφέρουν; το 52,5% των ερωτώμενων πιστεύει ότι η ενημέρωση που παρέχουν τα στελέχη των τραπεζών στους ερωτώμενους, σε ότι αφορά τα χρηματοδοτικά προγράμματα για τα οποία ενδιαφέρονται είναι μέτρια.

2.4 Υποβολή πρότασης χρηματοδότησης από Εθνικά Προγράμματα Στήριξης

Ικανοποιητικά ήταν τα αποτελέσματα σχετικά με το αν, οι υπό εξέταση ΜΜΕ, έχουν υποβάλλει ποτέ πρόταση χρηματοδότησης σε κάποιο Εθνικό Πρόγραμμα Στήριξης, όπως φαίνεται και στο **Γράφημα 15**. Το 27,5% των ερωτηθέντων έχει υποβάλλει πρόταση η οποία έχει γίνει και δεκτή, ενώ ένα ποσοστό της τάξης του 17,6% έχει υποβάλλει πρόταση αλλά τελικά δεν έγινε δεκτή γιατί πιθανόν δεν πληρούσε τις προϋποθέσεις.

Γράφημα 15

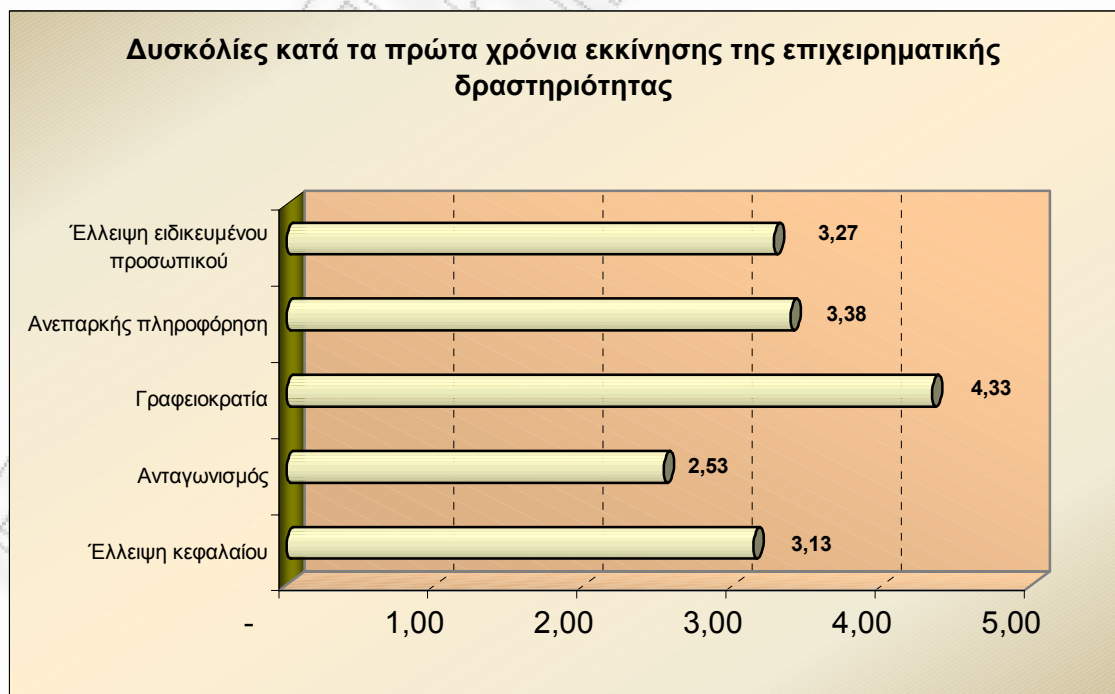

Ένα σχετικά μεγάλο ποσοστό (45,1%) των ΜΜΕ απάντησε ότι δεν έχει υποβάλλει ποτέ πρόταση χρηματοδότησης αλλά θα το ενδιέφερε να μπει στη διαδικασία υποβολής πρότασης. Και τέλος ένα πολύ μικρό ποσοστό (9,8%) δεν ενδιαφέρεται γι' αυτήν την πηγή χρηματοδότησης.

2.5 Δυσκολίες κατά τα πρώτα χρόνια εκκίνησης της επιχειρηματικής δραστηριότητας

Όσον αφορά τώρα, τις δυσκολίες που συναντούν οι ΜΜΕ κατά τα πρώτα χρόνια εκκίνησης της επιχειρηματικής τους δραστηριότητας, τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στο **Γράφημα 16**. Οι απαντήσεις, στο ερώτημα αυτό, δίνονται με τη μορφή αξιολόγησης σε μια πενταβάθμια κλίμακα Likert με διαβάθμιση από το 1 έως το 5, όπου το ένα (1) σημαίνει ότι αντιμετώπισαν πολύ μικρή δυσκολία και το πέντε (5) πολύ μεγάλη. Οι μέσοι όροι των απαντήσεων που έδωσαν οι ερωτώμενοι παρουσιάζονται στο Γράφημα αυτό. όπως μπορούμε να δούμε λοιπόν η γραφειοκρατία θεωρείται το μεγαλύτερο εμπόδιο κατά τα πρώτα χρόνια εκκίνησης επιχειρηματικής δραστηριότητας (4,33). Το μέγεθος της γραφειοκρατίας είναι το πιο συνηθισμένο πρόβλημα που διαπιστώνουν οι επιχειρήσεις.

Γράφημα 16

Ενώ το επιχειρηματικό περιβάλλον εξελίσσεται, οι απαραίτητες προσαρμογές της σχετικής νομοθεσίας παρουσιάζουν καθυστέρηση και όλες αυτές οι διαδικασίες μεταφράζονται σε σημαντικά κόστη, μείωση της ανταγωνιστικότητας και της

αποδοτικότητα για τις επιχειρήσεις. Δυνητικό εμπόδιο για την είσοδο στην αγορά νέων επιχειρήσεων είναι και η λήψη σχετικών αδειών από τις κανονιστικές αρχές. Πρόσφατη έκθεση⁸⁷ της ΕΕ κατατάσσει την Ελλάδα στην δυσμενέστερη θέση σε ότι αφορά το κόστος της διοικητικής επιβάρυνσης για τη συμμόρφωση των επιχειρήσεων προς τις ισχύουσες ρυθμίσεις, το οποίο υπολογιζόμενο ως ποσοστό του ΑΕΠ ανέρχεται στο 4,4%. Ο περιττός φόρτος εργασίας, το κόστος και η συντήρηση της γραφειοκρατίας συνιστούν μεγάλο διαχειριστικό βάρος και οικονομικό κόστος για τους συναλλασσόμενους με τη δημόσια διοίκηση, πολίτες και επιχειρήσεις. Σε συνδυασμό δε με τις χρονικές καθυστερήσεις που οι αδυναμίες αυτές συνεπάγονται στη διεκπεραίωση των διαδικασιών και στη λήψη αποφάσεων, αποτελούν αντικίνητρο στην επιχειρηματική δράση και τις επενδύσεις. Για την αντιμετώπιση των αδυναμιών αυτών έχουν γίνει σημαντικά βήματα προς την κατεύθυνση της βελτίωσης των σχέσεων πολίτη – κράτους τα αποτελέσματα των οποίων αναμένουμε να δούμε.

Μια άλλη δυσκολία που αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις είναι η ανεπαρκής πληροφόρηση (3,38). Όπως είδαμε και σε προηγούμενη ενότητα⁸⁸, η εμπλοκή πολλών διαφορετικών φορέων στις δράσεις στήριξης των ΜΜΕ έχει ως συνέπεια την άγνοια και σύγχυση των επιχειρήσεων ως προς τον φορέα που θα πρέπει να απευθυνθούν για να ζητήσουν βοήθεια, τη μικρή αξιοποίηση των διαθέσιμων πηγών βοήθειας και την αλληλοεπικάλυψη των υπηρεσιών των φορέων σε θέματα πληροφόρησης. Επομένως κρίνεται αναγκαία να αναγκαία η ομαδοποίηση των δομών αυτών και η ανάπτυξη συνεργιών, υπό μορφή ενιαίου δικτύου, ώστε οι επιχειρήσεις να έχουν εύκολη πρόσβαση στην πληροφόρηση.

⁸⁷ EC, G.M.M. Gelauf and A.M. Lejour, 2006, *The new Lisbon Strategy, an estimation of the economic impact of reaching five Lisbon targets*, Industrial Policy and Economic Reforms Papers No 1

⁸⁸ Βλέπε Ενότητα Μέρους Β', *Δομές Στήριξης ΜΜΕ και Ανάγκη Ομαδοποίησης αυτών*.

Η έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού, σύμφωνα με τα αποτελέσματα (3,27), δυσκολεύει αρκετά τους νέους επιχειρηματίες. Τόσο η στόχευση και το γνωστικό περιεχόμενο του βασικού εκπαιδευτικού συστήματος, ακόμα και στα ανώτερα επίπεδα, όσο και το τρέχον θεσμικό πλαίσιο και τα μέσα εφαρμογής των συστημάτων αρχικής και συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης δεν μπορούν να ανταποκριθούν ικανοποιητικά στη σύζευξη της ζήτησης και της προσφοράς στην αγορά εργασίας, μέσω της προσαρμογής των προσόντων και των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού στις απαιτήσεις των επιχειρήσεων. Πόσο δε μάλλον σε απαιτήσεις που σχετίζονται με ζητήματα, όπως η ανάπτυξη τεχνολογιών αιχμής, η διαχείριση της έρευνας και της καινοτομίας κλπ.

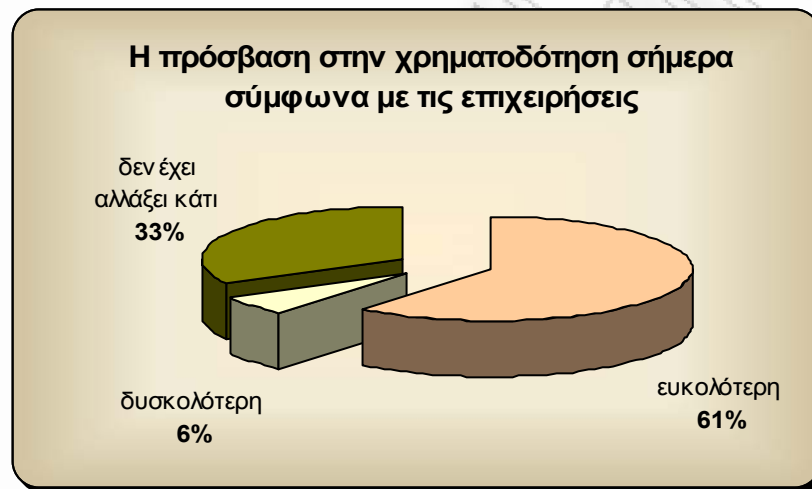
Η τέταρτη δυσκολία, αν θα μπορούσαμε να την αριθμήσουμε, είναι η έλλειψη κεφαλαίου (3,13). Η κυριαρχία της επιχειρηματικότητας ανάγκης στην Ελλάδα δεν μειώνει τη σημασία της ανάγκης για ενίσχυση της πρόσβασης των επιχειρήσεων σε χρηματοδοτικά μέσα και εργαλεία. Η αξιοποίηση καινοτομικών θεσμών με σημαντική και πολύχρονη παρουσία σε άλλες χώρες, όπως τα Κεφάλαια Επιχειρηματικών Συμμετοχών (Venture Capital), αναπτύχθηκε στην Ελλάδα πρόσφατα. Είναι σαφές λοιπόν ότι η ευκολία ή δυσκολία πρόσβασης σε κεφάλαια επηρεάζει την επιχειρηματικότητα και την ανάπτυξη αυτής.

Τέλος, ο ανταγωνισμός με τον οποίο έρχονται αντιμέτωπες οι επιχειρήσεις στην εκάστοτε αγορά (2,53) αξιολογείται επίσης ως ένα από τα εμπόδια που δυσκολεύει αρκετά τους νέους επιχειρηματίες.

2.6 Η πρόσβαση στην Χρηματοδότηση σήμερα σύμφωνα με τις επιχειρήσεις

Ένα ερώτημα το οποίο θέσαμε στις επιχειρήσεις της έρευνας ήταν κατά πόσο θεωρούν ότι έχει αλλάξει η πρόσβαση στην χρηματοδότηση σήμερα. Τα αποτελέσματα θα μπορούσαμε να πούμε ότι ήταν αρκετά ικανοποιητικά.

Γράφημα 17

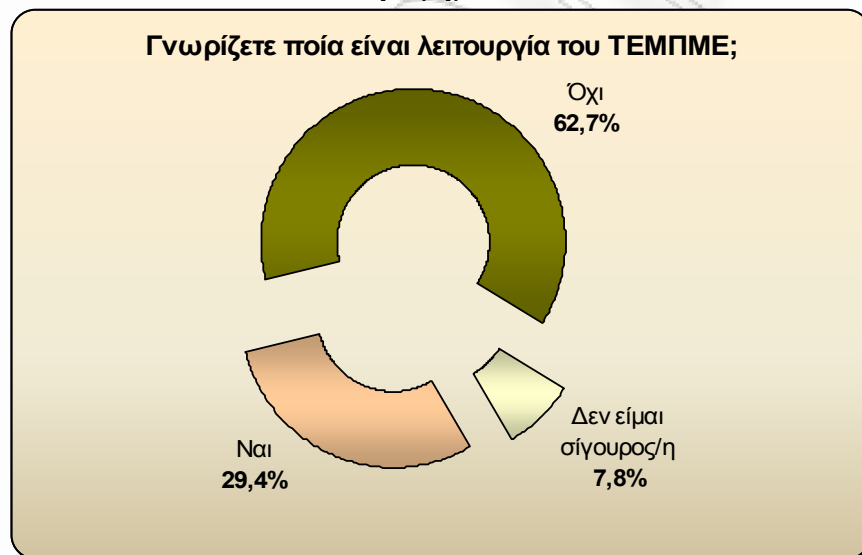

Το 61% των ερωτώμενων θεωρεί ότι η πρόσβαση στην χρηματοδότηση έχει γίνει ευκολότερη στις μέρες μας, σε αντίθεση με ένα 6% που θεωρεί ότι η πρόσβαση έχει γίνει δυσκολότερη σε σχέση με το παρελθόν. Ένα σεβαστό μέρος του δείγματος, τέλος, απάντησε ότι δεν έχει αλλάξει κάτι στο χρηματοδοτικό τοπίο (33%).

2.7 Η γνώση της λειτουργίας του ΤΕΜΠΜΕ

Ανησυχητικά ήταν τα αποτελέσματα στο ερώτημα για το ποία είναι η λειτουργία του ΤΕΜΠΜΕ. Μόλις το 29,4% γνώριζε τι είναι και ποια είναι η λειτουργία του ΤΕΜΠΜΕ, ενώ το 7,8% δεν ήταν σίγουρο. Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων (62,7%) δεν ήξερε τι είναι το ΤΕΜΠΜΕ, ούτε τι λειτουργία αυτού. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στο **Γράφημα 18**.

Γράφημα 18

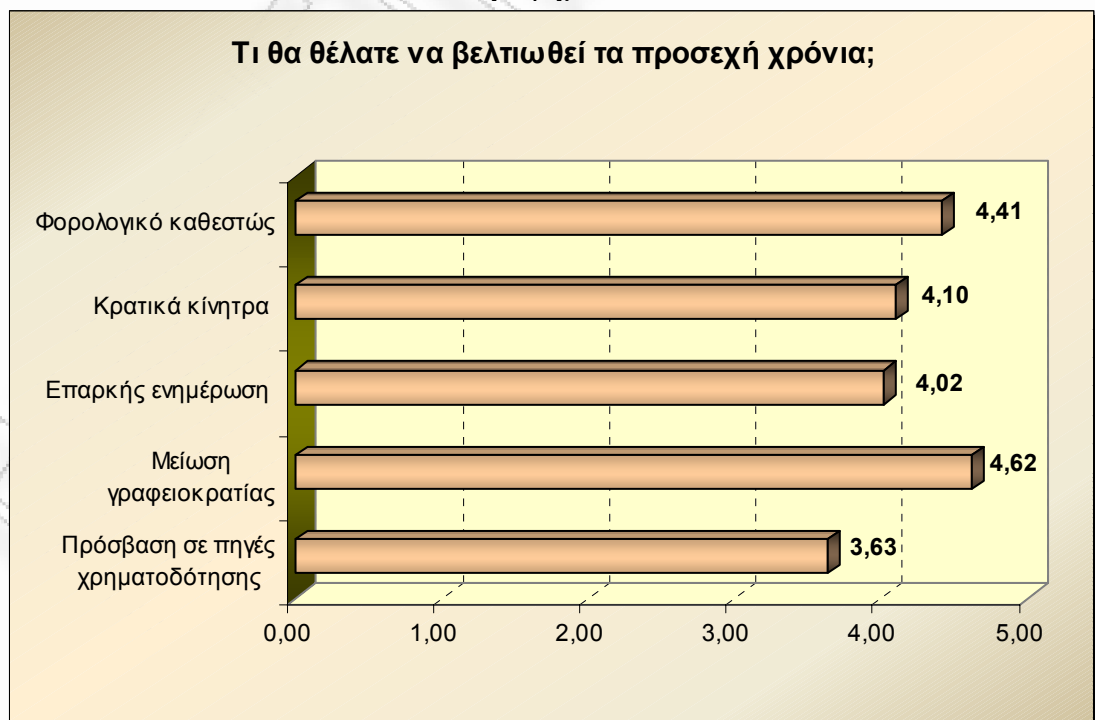
Στα ίδια συμπεράσματα καταλήγει και η έρευνα της **Kapa Research**⁸⁹. Το 71,7% του συνόλου των ερωτώμενων ΜΜΕ, δηλώνει ότι, δεν γνωρίζει το Ταμείο Εγγυοδοσίας Μικρών και πολύ Μικρών Επιχειρήσεων (ΤΕΜΠΕ). Επιπλέον, από όσους το γνωρίζουν μόλις το 27,2% δηλώνει ότι η λειτουργία του μπορεί να διευκολύνει την επιχείρησή του στη λήψη ή στην εξυπηρέτηση ενός δανείου.

⁸⁹ Kapa Research, Έρευνα για το Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο, *Η σχέση των ΜΜΕ με το τραπεζικό σύστημα*, Ιούνιος 2007.

2.8 Βελτίωση αντικινήτρων ανάπτυξης Επιχειρηματικής Δραστηριότητας

Τέλος, στο πλαίσιο του ερωτηματολογίου προς τις επιχειρήσεις, ζητήθηκε από τους ιδιοκτήτες των επιχειρήσεων να ιεραρχήσουν τους παράγοντες αυτούς, που θα ήθελαν να βελτιωθούν τα προσεχή χρόνια. Οι απαντήσεις των επιχειρήσεων αναπαράγονται στο **Γράφημα 19**, και παρουσιάζονται με τη μορφή μέσου όρου βάση της πενταβάθμιας κλίμακας Likert με διαβάθμιση από το 1 έως το 5, όπου το ένα (1) σημαίνει ότι τους είναι αδιάφορο αν θα βελτιωθεί και το πέντε (5) ότι θέλουν πάρα πολύ να βελτιωθεί. Και εδώ κυριαρχεί το ζήτημα της γραφειοκρατίας με προτίμηση 4,62 καθώς επίσης και η βελτίωση του φορολογικού καθεστώτος με προτίμηση 4,41 από τις επιχειρήσεις. Οι επιχειρηματίες τέλος θα ήθελαν να υπάρξουν περισσότερα κρατικά κίνητρα (4,10), επαρκή ενημέρωση από τους αρμόδιους φορείς (4,02), και ευκολότερη πρόσβαση σε πηγές χρηματοδότησης (3,63).

Γράφημα 19

Είναι δε αξιοσημείωτο ότι το φορολογικό πλαίσιο κρίνεται ως σημαντικό πρόβλημα, υποδεικνύοντας έτσι ότι οι ελληνικές μικρομεσαίες επιχειρήσεις πλήττονται σημαντικά από την πολυπλοκότητα και αστάθεια του φορολογικού καθεστώτος.

Η γραφειοκρατία και εδώ κρατάει τα σκήπτρα εφόσον επιλέγεται σαν νούμερο ένα παράγοντας που θα πρέπει να βελτιωθεί τα προσεχή χρόνια. Γενικά σαν συνολική εικόνα βλέπουμε ότι οι επιχειρήσεις επιθυμούν βελτίωση και εύρεση λύσης και στους πέντε αυτούς παράγοντες που τους ταλανίζουν.

Συγκριτικά ως προς τις λοιπές χώρες – μέλη της ΕΕ, η Ελλάδα εμφανίζεται να έχει, σε ό,τι αφορά τις ΜΜΕ της, σαν βασικά πεδία αδυναμίας τη διοίκηση / φορολόγηση, την γραφειοκρατία, την ανεπαρκή ενημέρωση και την πρόσβαση στη χρηματοδότηση⁹⁰. Οι τιμές στους εν λόγω δείκτες θα πρέπει να συσχετιστούν με τους περιοριστικούς παράγοντες για την ανάπτυξη των επιχειρήσεων όπως αυτοί δηλώνονται από τις ίδιες τις επιχειρήσεις, όπως η έλλειψη ειδικευμένου προσωπικού, η πρόσβαση στη χρηματοδότηση, η μεγάλη γραφειοκρατία και η ανεπαρκής πληροφόρηση, και να γίνουν ενέργειες περιορισμού των φαινομένων αυτών.

⁹⁰ EC, *A pocketbook of enterprise policy indicators*, 2004.

3. ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ- ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Το ειδικό βάρος των ΜΜΕ για την ελληνική οικονομία είναι ιδιαίτερα υψηλό και στην επιτυχία τους συμπεριφορά στηρίζεται η ανάπτυξη. Οι ΜΜΕ στην Ελλάδα παρουσιάζουν προβλήματα αλλά και προοπτικές. Όπως φάνηκε και παραπάνω από τα αποτελέσματα της έρευνας, οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις της Περιφέρειας Αττικής αντιμετωπίζουν τα προβλήματα που αντιμετωπίζει και το σύνολο των ελληνικών ΜΜΕ. Τα βασικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ΜΜΕ που δραστηριοποιούνται στην Περιφέρεια Αττικής, συνοψίζονται στα παρακάτω σημεία:

- Η άγνοια από μεριάς των επιχειρηματιών των νέων χρηματοδοτικών θεσμών που υπάρχουν αυτή τη στιγμή.
- Η δυσκολία εξασφάλισης χρηματοπιστωτικών πόρων, κυρίως λόγω των χρονοβόρων διαδικασιών και προϋποθέσεων που απαιτούνται σε κάθε περίπτωση τραπεζικής χρηματοδότησης.
- Η αδυναμία που υπάρχει στη χρήση των κεφαλαίων επιχειρηματικών συμμετοχών, καινοτομικού θεσμού με σημαντική και πολύχρονη παρουσία σε άλλες χώρες, που αναπτύχθηκε όμως πρόσφατα στην Ελλάδα.
- Το υψηλό κόστος δανεισμού⁹¹ στη χώρα μας. Το υψηλότερο στη Ευρωζώνη σύμφωνα και με στοιχεία της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Μια άλλη διάσταση του προβλήματος είναι ότι για τις μικρού μεγέθους επιχειρήσεις πολλές φορές η χρηματοδότηση γίνεται με προσωπικά δάνεια του επιχειρηματία, για τα οποία το επιτόκιο προσεγγίζει εκείνο των καταναλωτικών δανείων. Επιπλέον, οι όροι χορήγησης δανείων προς τις επιχειρήσεις προϋποθέτουν μία σειρά από καλύψεις, που είναι αρκετές φορές σημαντικά υψηλές και υποχρεώνουν το μικρό

⁹¹ Πηγή: Έκθεση Επιχειρηματικότητα Για Την Περιφέρεια Αττικής, επικαιροποίηση 2006, Κέντρο Επιχειρηματικής & Τεχνολογικής Ανάπτυξης (Κ.Ε.Τ.Α.) Αττικής, Ιούνιος 2007.

επιχειρηματία να εγγυηθεί ο ίδιος για την εκταμίευση του δανείου, με την προσωπική του περιουσία.

- Και τέλος, το περίπλοκο νομοθετικό πλαίσιο που δυσκολεύει και δεν ενθαρρύνει την επιχειρηματική δράση. Τέτοια παραδείγματα αποτελούν η άδικη φορολογική μεταχείριση, τα μη προσβάσιμα αναπτυξιακά κίνητρα (εθνικά και κοινοτικά), η έλλειψη παροχής ολοκληρωμένων υπηρεσιών για πληροφόρηση - υποστήριξη των ΜΜΕ σε θέματα χρηματοδότησης, συμβουλευτικής υποστήριξης κλπ.

Προκειμένου να γίνουν ανταγωνιστικές οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις θα πρέπει να ακολουθήσουν κάποιες στρατηγικές επιλογές με ή χωρίς τη βοήθεια του ελληνικού δημοσίου. Θα πρέπει να δημιουργηθεί ένα πλαίσιο ανάπτυξης για τις ΜΜΕ, όπως υφίσταται σε πολλές χώρες της Ε.Ε. εδώ και δεκαετίες. Στο ειδικό αυτό πλαίσιο θα πρέπει να συγκεντρωθούν και να κωδικοποιηθούν όλα τα υφιστάμενα μέτρα υπέρ των ΜΜΕ, να εντοπισθούν οι ελλείψεις και να αναληφθούν νέες πρωτοβουλίες, όπως η δημιουργία νέου χρηματοδοτικού πλαισίου στήριξης, δημιουργία «θερμοκοιτίδων» για τη στήριξη των νέων επιχειρήσεων, προώθηση της δικτύωσής τους και του ηλεκτρονικού επιχειρείν στις ΜΜΕ κ.ά.

Οι απόψεις των έξι Επιμελητηρίων της Περιφέρειας Αττικής για το πώς μπορούν να εξαλειφθούν τα προβλήματα χρηματοδότησης που αντιμετωπίζουν οι ΜΜΕ είναι:

- Μείωση της αδικαιολόγητης καθυστέρησης έκδοσης αδειών ή έγκρισης αιτημάτων
- Μείωση των δημοτικών φόρων προς τις επιχειρήσεις.
- Κατάργηση των πολλών πιστοποιητικών και άλλων εγγράφων που προβλέπονται για την έγκριση κάποιας πίστωσης

- Άμεση προτεραιότητα για τη λειτουργία των θεσμοθετημένων βιομηχανικών πάρκων στην Περιφέρεια Αττικής
- Στήριξη του Ταμείου Εγγυοδοσίας (ΤΕΜΠΜΕ) και των αντίστοιχων προγραμμάτων του για τις ΜΜΕ.
- Χρηματοδότηση για εκσυγχρονισμό και στήριξη των Μικρομεσαίων, με επιδότηση επιτοκίου και εγγύηση δανείων με εντονότερη ενεργοποίηση του ΤΕΜΠΜΕ
- Εξασφάλιση ενός μακροχρόνιου σταθερού φορολογικού συστήματος, που ωφελεί τον επιχειρηματικό προγραμματισμό.

Οι ελληνικές ΜΜΕ διαθέτουν υψηλό βαθμό προσαρμοστικότητας, δυναμισμού και ευελιξίας, στοιχεία που δικαιολογούν αισιόδοξες προβλέψεις για την αντιμετώπιση των χρηματοοικονομικών δυσχερειών και την εκμετάλλευση των ευκαιριών που προσφέρει η ενιαία ευρωπαϊκή και διεθνής αγορά⁹² μέσω των νέων χρηματοδοτικών θεσμών που εισήγαγε πρόσφατα.

⁹² Βλέπε Ενότιτες Ευρωπαϊκή Ιδιωτική Εταιρεία και Νέοι Χρηματοδοτικοί Μηχανισμοί.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ**ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1****ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ
ΓΙΑ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ****A. Προφίλ της Επιχείρησης**

(Σημειώστε με X τις απαντήσεις σας)

1) Μέγεθος επιχείρησης: (αριθμός εργαζομένων)

- Αυτοαπασχολούμενος 1 – 9 10 – 49 50 – 249

2) Πόσα χρόνια λειτουργεί η επιχείρησή σας;

- έως 1 1 – 3 3 – 5 5 – 8 8 +

3) Από πού αντλήσατε τα απαιτούμενα κεφάλαια για τη χρηματοδότηση της επιχείρησής σας; (μπορείτε να επιλέξετε περισσότερα από ένα)

- Ίδια κεφάλαια
 Φιλικό ή συγγενικό περιβάλλον
 Τραπεζικός δανεισμός
 Δημόσια Επιχορήγηση (Κ.Π.Σ. / «Αναπτυξιακός Νόμος»)
 Κεφάλαια επιχειρηματικών συμμετοχών (Venture Capital)
 Άλλο

**4) Ποιες άλλες πηγές χρηματοδότησης γνωρίζετε;
(μπορείτε να επιλέξετε περισσότερα από ένα)**

- Χρηματοδοτική μίσθωση (Leasing)
 Πρακτόρευση Απαιτήσεων (Factoring)
 Επιχειρηματικοί Άγγελοι (Business Angels)
 Νέα Χρηματιστηριακή Αγορά για Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις

- Θερμοκοιτίδες Επιχειρήσεων - Τεχνολογικά Πάρκα

5) Από πού πήρατε πληροφορίες για τους τρόπους χρηματοδότησης της επιχειρηματικής σας δραστηριότητας;
(μπορείτε να επιλέξετε περισσότερα από ένα)

- οικογένεια/ φίλοι
- τράπεζα
- Επιμελητήρια
- ΕΟΜΜΕΧ / Παρατηρητήριο Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων
- μέσω διαδικτύου (internet)
- από αλλού

6) Έχετε υποβάλει ποτέ πρόταση χρηματοδότησης από εθνικά προγράμματα στήριξης (ΚΠΣ, Αναπτυξιακός Νόμος, ΕΠΑΝ, κ.ά.) ;

- Ναι, και έγινε δεκτή
- Ναι αλλά δεν έγινε δεκτή γιατί δεν πληρούσα τις προϋποθέσεις
- Όχι, δεν με ενδιαφέρει
- Όχι, αλλά θα με ενδιέφερε
- Δεν τα γνωρίζω

B. Επιχειρηματικό Περιβάλλον

7) Τι ήταν αυτό που σας δυσκόλεψε τα πρώτα χρόνια εκκίνησης της επιχειρηματικής σας δραστηριότητας;

	πολύ λίγο	λίγο	αρκετά	πολύ	πάρα πολύ
Έλλειψη κεφαλαίου	☐	☐	☐	☐	☐
Ανταγωνισμός	☐	☐	☐	☐	☐
Γραφειοκρατία	☐	☐	☐	☐	☐
Ανεπαρκής πληροφόρηση	☐	☐	☐	☐	☐

Έλλειψη ειδικευμένου προσωπικού

8) Θεωρείτε ότι η πρόσβαση στην χρηματοδότηση μικρομεσαίων επιχειρήσεων σε σχέση με το παρελθόν είναι:

ευκολότερη δυσκολότερη δεν έχει αλλάξει κάτι

9) Γνωρίζετε ποία είναι λειτουργία του ΤΕΜΠΜΕ;

(Ταμείο Εγγυοδοσίας Μικρών και Πολύ Μικρών Επιχειρήσεων)

Ναι Όχι Δεν είμαι σίγουρος

10) Τι θα θέλατε να βελτιωθεί τα προσεχή χρόνια όσον αφορά τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις;

	πολύ λίγο	λίγο	αρκετά	πολύ	πάρα πολύ
Πρόσβαση σε πηγές χρηματοδότησης	☐	☐	☐	☐	☐
Μείωση γραφειοκρατίας	☐	☐	☐	☐	☐
Επαρκής ενημέρωση	☐	☐	☐	☐	☐
Κρατικά κίνητρα	☐	☐	☐	☐	☐
Φορολογικό καθεστώς	☐	☐	☐	☐	☐

Σας ευχαριστώ ιδιαίτερα για το χρόνο και τη συνεργασία σας.

Η συμβολή σας στην εκπόνηση της διπλωματικής μου εργασίας είναι πολύτιμη.

Με εκτίμηση,

Πλατή Ιωάννα

ΜΠΣ Οικονομική & Επιχειρησιακή Στρατηγική

απόφοιτος τμήματος Οικονομικής Επιστήμης

Πανεπιστημίου Πειραιά

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

Πίνακες Παρουσίασης Αποτελεσμάτων Έρευνας

1) Μέγεθος επιχείρησης: (αριθμός εργαζομένων)

	Ποσοστό Επιχειρήσεων	Αριθμός Επιχειρήσεων
Αυτοαπασχολούμενος	17,6%	9
1 – 9	56,9%	29
10 – 49	11,8%	6
50 – 249	13,7%	7
Σύνολο απαντήσεων		51

2) Πόσα χρόνια λειτουργεί η επιχείρησή σας;

	Ποσοστό Επιχειρήσεων	Αριθμός Επιχειρήσεων
έως 1	3,9%	2
1 – 3	9,8%	5
3 – 5	2,0%	1
5 – 8	3,9%	2
8 +	80,4%	41
Σύνολο απαντήσεων		51

3) Από πού αντλήσατε τα απαιτούμενα κεφάλαια για τη χρηματοδότηση της επιχείρησής σας;

	Ποσοστό Επιχειρήσεων	Αριθμός Επιχειρήσεων
Ίδια κεφάλαια	94,1%	48
Φιλικό ή συγγενικό περιβάλλον	27,5%	14
Τραπεζικός δανεισμός	47,1%	24
Δημόσια Επιχορήγηση (ΚΠΣ/ «Αναπτυξιακός Νόμος»)	11,8%	6
Κεφάλαια επιχειρηματικών συμμετοχών (Venture Capital)	0,0%	0
Άλλο	2,0%	1
Σύνολο απαντήσεων		51

4) Ποιες άλλες πηγές χρηματοδότησης γνωρίζετε;

	Ποσοστό Επιχειρήσεων	Αριθμός Επιχειρήσεων
Χρηματοδοτική μίσθωση (Leasing)	92,2%	47
Πρακτόρευση Απαιτήσεων (Factoring)	37,3%	19
Επιχειρηματικοί Άγγελοι (Business Angels)	11,8%	6
Νέα Χρηματιστηριακή Αγορά για Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις	23,5%	12
Θερμοκοιτίδες Επιχειρήσεων - Τεχνολογικά Πάρκα	17,6%	9
Δεν γνωρίζω καμία	5,9%	3
Σύνολο απαντήσεων		51

5) Από πού πήρατε πληροφορίες για τους τρόπους χρηματοδότησης της επιχειρηματικής σας δραστηριότητας;

	Ποσοστό Επιχειρήσεων	Αριθμός Επιχειρήσεων
οικογένεια/ φίλοι	39,6%	19
τράπεζα	68,8%	33
Επιμελητήρια	20,8%	10
EOMMEX / Παρατηρητήριο Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων	22,9%	11
μέσω διαδικτύου (internet)	37,5%	18
από αλλού	10,4%	5
Σύνολο απαντήσεων		48
Δεν απαντήθηκε από		3

6) Έχετε υποβάλει ποτέ πρόταση χρηματοδότησης από εθνικά προγράμματα στήριξης;

	Ποσοστό Επιχειρήσεων	Αριθμός Επιχειρήσεων
Ναι, και έγινε δεκτή	27,5%	14
Ναι, αλλά δεν έγινε δεκτή γιατί δεν πληρούσα τις προϋποθέσεις	17,6%	9
Όχι, δεν με ενδιαφέρει	9,8%	5
Όχι, αλλά θα με ενδιέφερε	45,1%	23
Δεν τα γνωρίζω	0,0%	0
Σύνολο απαντήσεων		51

7) Τι ήταν αυτό που σας δυσκόλεψε τα πρώτα χρόνια εκκίνησης της επιχειρηματικής σας δραστηριότητας ;

	πολύ λίγο	λίγο	αρκετά	πολύ	πάρα πολύ	Μέσος όρος ⁹³	Αριθμός Επιχειρήσεων
Έλλειψη κεφαλαίου	6,3%	27,1%	31,3%	18,8%	16,7%	3,13	48
Ανταγωνισμός	15,6%	46,7%	17,8%	8,9%	11,1%	2,53	45
Γραφειοκρατία	4,3%	4,3%	8,7%	19,6%	63,0%	4,33	46
Ανεπαρκής πληροφόρηση	8,9%	15,6%	28,9%	22,2%	24,4%	3,38	45
Έλλειψη ειδικευμένου προσωπικού	8,9%	15,6%	37,8%	15,6%	22,2%	3,27	45
Σύνολο απαντήσεων							49
Δεν απαντήθηκε από							2

⁹³ Μέσος όρος με βάση τους βαθμούς της πενταβάθμιας κλίμακας Likert

8) Θεωρείτε ότι η πρόσβαση στην χρηματοδότηση μικρομεσαίων επιχειρήσεων σε σχέση με το παρελθόν είναι:

	Ποσοστό Επιχειρήσεων	Αριθμός Επιχειρήσεων
ευκολότερη	61,2%	30
δυσκολότερη	6,1%	3
δεν έχει αλλάξει κάτι	32,7%	16
Σύνολο απαντήσεων		49
Δεν απαντήθηκε από		2

9) Γνωρίζετε ποία είναι λειτουργία του ΤΕΜΠΜΕ; (Ταμείο Εγγυοδοσίας Μικρών και Πολύ Μικρών Επιχειρήσεων)

	Ποσοστό Επιχειρήσεων	Αριθμός Επιχειρήσεων
Ναι	29,4%	15
Όχι	62,7%	32
Δεν είμαι σίγουρος/η	7,8%	4
Σύνολο απαντήσεων		51

10) Τι θα θέλατε να βελτιωθεί τα προσεχή χρόνια όσον αφορά τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις;

	αδιάφορο	λίγο	αρκετά	πολύ	πάρα πολύ	Μέσος όρος ⁹⁴	Αριθμός Επιχειρήσεων
Πρόσβαση σε πηγές χρηματοδότησης	6,3%	10,4%	31,3%	18,8%	33,3%	3,63	48
Μείωση γραφειοκρατίας	4,0%	2,0%	4,0%	8,0%	82,0%	4,62	50
Επαρκής ενημέρωση	2,0%	4,0%	26,0%	26,0%	42,0%	4,02	50
Κρατικά κίνητρα	4,2%	8,3%	14,6%	18,8%	54,2%	4,10	48
Φορολογικό καθεστώς	2,0%	2,0%	15,7%	13,7%	66,7%	4,41	51
Σύνολο απαντήσεων							51

⁹⁴ Μέσος όρος με βάση τους βαθμούς της πενταβάθμιας κλίμακας Likert

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Alba Funding Guide, *Οδηγός Νέων Επιχειρηματιών*, Μάιος 2005.

Ιθακήσιος Δ., (2003) *Βασικές Αρχές Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων*, σημειώσεις Πανεπιστημιακών παραδόσεων, Τμήμα Οικονομικής Επιστήμης, Πανεπιστήμιο Πειραιώς, Οι Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις σελ. 28-42.

Ιωαννίδης Σ. , Τσακανίκας Ά., (Νοέμβριος 2007), *Η Επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα 2006-2007*, Ίδρυμα Οικονομικών & Βιομηχανικών Ερευνών (ΙΟΒΕ), Παγκόσμιο Παρατηρητήριο Επιχειρηματικότητας (Global Entrepreneurship Monitor -GEM) και εθνική ερευνητική ομάδα

Κέντρο Επιχειρηματικής και Τεχνολογικής Ανάπτυξης (Κ.Ε.Τ.Α.) Δυτικής Μακεδονίας, *Οδηγός Χρηματοδότησης Επιχειρήσεων*, Σεπτέμβριος 2007, Κέντρο Επιχειρηματικής και Τεχνολογικής Ανάπτυξης (Κ.Ε.Τ.Α.) Δυτικής Μακεδονίας.

Κόκκορης Θ. Δ., (2001) *Το Επιχειρηματικό Σχέδιο*, Θ. Κόκκορη, Πρακτικός οδηγός για ΜμΕ, σελ 24.

Λιούκας Σ., Χριστίδου Κ., Απρίλιος 2008, *Υφιστάμενη Κατάσταση, Εξελίξεις και Προοπτικές των Ελληνικών ΜΜΕ*, Εθνικό Παρατηρητήριο για τις ΜΜΕ - ΕΟΜΜΕΧ.

Μηνιαίο Περιοδικό «Ανάπτυξη», ΕΒΕΑ, Τεύχη: Απριλίου 2007, Ιουλίου -Αυγούστου 2007, Μαρτίου 2008.

Μπαλάκος Α., Πρελορέντζος Γ. (2003) *Οδηγός Σύνταξης Επιχειρηματικού Σχεδίου*, Ταμείο Ανάπτυξης Νέας Οικονομίας – Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Διοικητικής Επιστήμης και Τεχνολογίας.

Πατσουράτης Β.,Φραγκούλη Ζ., *Βιομηχανική Οργάνωση και Πολιτική*, εκδόσεις Μπένου, Αθήνα 2003. σελ. 196-200.

Πρόγραμμα Δικτυωθείτε σε συνεργασία με το Υπουργείο Ανάπτυξης, *Το Επιχειρηματικό Σχέδιο και το Διαδίκτυο*, σελ. 2, έκδοση 2003.

Χασσιδ Ι., Καραγιάννης Α., (1999) *Η Επιχειρηματικότητα στην Ελληνική Οικονομία*, εκδ. Interbooks.

EC, *A pocketbook of enterprise policy indicators*, 2004.

McKinsey & Company, Inc. και τη System Consulting Network S.r.l., Πρακτικός οδηγός για τη χρηματοδότηση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων μέσω δανείων, *Αντιμετώπιση της νέας αντίληψης για τη βαθμολόγηση των επιχειρήσεων*, Ευρωπαϊκή Επιτροπή -Γενική Διεύθυνση Επιχειρήσεων & Βιομηχανίας.

Richard Stutely, *Το Ιδανικό Επιχειρηματικό Σχέδιο*, Prentice Hall Financial Times.

Μελέτες

- ICAP, Εργαστήριο Συστημάτων Χρηματοοικονομικής Διοίκησης του Πολυτεχνείου Κρήτης, *Μελέτη Αξιολόγησης των Χρηματοοικονομικών Επιδόσεων των ΜΜΕ επιχειρήσεων*, 1999-2002.
- Κ.Ε.Τ.Α. Αττικής, (2005) *Μελέτη διερεύνησης της επιχειρηματικής αποτυχίας στο χώρο των μικρομεσαίων επιχειρήσεων*, σελ 11-20.
- Global Bank Group, *Doing Business 2008, Greece*, 2007-2008.
- Analytical Report (Nov 06-Jan 07), Observatory of European SMEs, Flash No 196.
- Έρευνα του Παρατηρητηρίου των Ευρωπαϊκών ΜΜΕ (Έκτακτο Ευρωβαρόμετρο αριθ. 196) η οποία διεξήχθη από την Gallup Organisation Hungary με αίτηση της Γ.Δ. Επιχειρήσεων και Βιομηχανίας, έρευνα που παρουσιάστηκε κατά την Ημέρα Δράσης για τις ΜΜΕ της Business Europe, στις 21 Νοεμβρίου 2007.
- Μελέτη του World Competitiveness Center, *Yearbook*, 2006.
- Μελέτη για το Εθνικό Παρατηρητήριο ΜΜΕ του ΕΟΜΜΕΧ, Θέμα: *Προσδιοριστικοί παράγοντες αυτοαπασχόλησης και οι αντιλήψεις ανδρών και γυναικών στην Ελλάδα*, 02-07-08, Εκδήλωση ΕΟΜΜΕΧ στην Κεφαλονιά.
- Έρευνα Προσδιορισμού της *Επιχειρηματικής Φυσιονομίας και Των Δεικτών Επιχειρηματικής Δραστηριότητας των ΜΜΕ*, Εθνικό Παρατηρητήριο για τις Μικρομεσαίες επιχειρήσεις, Ιούλιος 2007.
- Έρευνα πεδίου για το Εθνικό Παρατηρητήριο ΜΜΕ του ΕΟΜΜΕΧ, Ημερίδα με θέμα: *Η συμβολή των χρηματοδοτικών ενισχύσεων στην τόνωση του επιχειρηματικού πνεύματος των ΜΜΕ*, 28-05-08.
- Δειγματοληπτική έρευνα της ICAP για την Ανταγωνιστικότητα των Επιχειρήσεων, *Η Συγκριτική Ποιότητα των Συνθηκών Χρηματοδότησης*, 2007.
- Εθνικό Συμβούλιο Ανταγωνιστικότητας και Ανάπτυξης (ΕΣΑΑ), *Ετήσια Έκθεση για την Ανταγωνιστικότητα 2007*, κεφ. 2: Η Ανταγωνιστικότητα της Ελληνικής Οικονομίας με βάση το Εθνικό Σύστημα Μέτρησης Ανταγωνιστικότητας (ΕΣΜΑ), σελ. 60-62, 2008.
- Κέντρο Επιχειρηματικής & Τεχνολογικής Ανάπτυξης (Κ.Ε.Τ.Α.) Αττικής, *Μελέτη εφαρμογής του θεσμού των "Business Angels"*, Σεπτέμβριος 2006, σελ. 116.
- Κέντρο Επιχειρηματικής & Τεχνολογικής Ανάπτυξης (Κ.Ε.Τ.Α.) Αττικής, *Έκθεση Επιχειρηματικότητας Για Την Περιφέρεια Αττικής*, Ιούνιος 2007.
- Χατζαντώνης Δ., 2006, *Έκθεση Μελέτης για τις Δομές Στήριξης των Επιχειρήσεων*, ΕΠΑΝ.

- Kara Research, Έρευνα για το Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο, *Η σχέση των ΜΜΕ με το τραπεζικό σύστημα*, Ιούνιος 2007.

Διαδικτυακές Πηγές

www.acci.gr

www.bep.gr

www.bplans.com

www.businesseurope.eu

www.competitive-greece.gr

www.keta-kemak.gr

www.ine.otoe.gr

www.iobe.gr

www.icap.gr

www.ypan.gr

www.eommex.gr

www.tempme.gr

www.antagonistikotita.gr

www.oaed.gr

www.ependyseis.gr

www.tanea.gr

www.naftemporiki.gr

www.kathimerini.gr

www.businesswoman.gr

www.gge.gr/09diadsystasis

www.enterprise-europe-network.ec.europa.eu

ec.europa.eu/enterprise/entrepreneurship/financing/index_en.htm